

ביתר ע.	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	חיפה	מודיעין ע. ³⁰	בני ברק	ירושלים	עיר
19:04	19:17	19:20	19:13	19:03	19:15	19:14	19:20	19:05	כניסת שבת
20:22	20:24	20:22	20:24	20:23	20:26	20:23	20:24	20:22	יציאת התג
20:57	20:54	20:55	20:55	20:56	20:57	20:56	20:54	20:57	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת שלח כ - כו סיון | דף היומי - זבחים נא - מ | משנה ברוה - סימן ש"ג טע"ג ג' עד סימן ש"י"ד טע"ד ד' | מסר - תורת הבית חתימה הספר העתק מכתב מ"עצמי היעזרי' עד קונטרס אהבת ישראל תחילת פרק ב' אות ב' "עד חמור" | קנין חכמה - פרק ב' עד פרק ד' זוהר יש מהפסחים

יום חמישי י"ז סיון תשע"ח | פגיני פרשת בהעלותך | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

על חלון החדר בבית החולים היו כל הזמן עופות טהורים. כתוב בספרים שדרך עופות טהורים להיות ליד מקום קדוש, ולא הבנתי איזו קדושה יש כאן? אולם עתה כשסיפרתם לי על המעשה הנאצל של הזקן, אני מבין. הויתור המיוחד שלו הביא קדושה לחדר..

הליכות נאצלות וענווה, של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

להתאשפז. האחות הראשית קבלה הוראה לדאוג לחדר נח במיוחד, כפי שראוי לגדול הדור. האחות מעיינת בטבלה המורה על תפוסת החדרים. החדר הנוח ביותר תמיד בתפוסה מלאה. היותו נח הופך אותו גם למבוקש. כרגע שוכב שם יהודי זקן. היא תנסה. מדובר ביהודי חם כפי שהתרשמה ממנו - אם ישמע לאיזה צורך היא מבקשת להעבירו לחדר אחר - יש סיכויים טובים מאד שיפנה את החדר, ואפילו בשמחה ומתוך תחושה של זכות. מסתבר שלא טעתה, כשמוע הזקן החולה את דבריה, החל אורז את חפציו שעל הארונות. "בודאי בודאי איזו שאלה? זו זכות, זכות גדולה!"... וכך באווירה טובה התפנה החדר, וניתן לראש הישיבה. בהגיע היום בו השתחרר רבינו מבית החולים, סיפרו לו בני הבית כי הנה בחדר פלוני שוכב יהודי מבוגר, שוויתר על החדר בעבורו, וביקשוהו שלפני צאתו יסור אליו ויברכו.

"יהודי מבוגר ויתר על החדר... אהה, עכשיו אני מבין! עכשיו אני מבין... הנה התיישבה לי בזה תמימה. על חלון החדר היו במשך כל הזמן עופות טהורים. כתוב בספרים שדרך עופות טהורים להיות ליד מקום קדוש, ולא הבנתי איזו קדושה יש כאן? אולם עתה כשסיפרתם לי על המעשה הנאצל של הזקן, אני מבין! הויתור המיוחד שלו הביא קדושה לחדר..."

נמצאנו למדים שויתור מושך קדושה אפילו על המקום. ונמצאנו למדים ענוותנותו של רבינו עד היכן, שכן ברור היה לו שלא הוא סיבת בואן של העופות...

"והאיש משה ענו מאד מפל האדם" (במדבר י"ב, ג') בישיבה מסוימת פרצה מחלוקת בין ראשי הישיבה, לגבי הבעלות על הישיבה. לאחר תקופה קשה של מריבות וסכסוכים בלתי פוסקים, הוחלט פה אחד לעלות ולהשמיע את הטענות בנוכחות כל הצדדים, על שולחנו של רבינו ראש הישיבה, וככל שיוורה כן ינהגו. ביום שנקבע מראש לכך ובשעה היעודה, עלו הצוות עם ראשי הישיבה הניצים למעון קדשו. בכניסתם ראו את רבינו יחד עם גבאי נוסף, עוברים מהחדר בו מתקיימות התפילות אל החדר השני, כשהוא סוגר את הדלת בעדו. הגבאי הורה לרבינו הישיבה להמתין מעט. לאחר כרבע שעה, הוא פתח את הדלת והורה להם להיכנס. הם ישבו כמחצית השעה והשמיעו את כל הצדדים, כשלאחר מכן רבינו ראש הישיבה פסק הוראה ברורה, שהתקבלה בחפץ לב על שני הצדדים. בגמר הפגישה שאל אחד מאנשי הצוות את הגבאי, לשם מה עיכבם לפני הפגישה כרבע שעה, הלוא רבינו ישב לבדו, ובפרט כאשר מראש נקבעה אותה השעה?

שלא תהא קנאת אדם עלי
יומא טבא לרבנן, יצא כרך נוסף של הספר הנודע 'אילת השחר'. עולם התורה שש ושמח. אולם בביתו של רבינו ראש הישיבה דאוגים מעט. ראש הישיבה אינו חש בטוב. המהלך הטבעי המוכר לנו הוא, שכשלא חשים בטוב דורשים אצל הרופא. אולם כאן המהלך שונה, כאן תופעות שכאלה אינן רק ענין בריאותי גרידא. יש לחקור ולדרוש מה זאת עשה לנו אלוקים. 'הלא', מהרהר רבינו, 'גם כאשר יצא הכרך הקודם של אילת השחר לא חשתי בטוב ו... כך בדיוק קרה לאחר הוצאת הכרך הקודם לו'...

ענה הגבאי: "כשרבינו ראה את פניכם וידע לשם מה באתם, ביקש להסתגר עם עצמו לכמה דקות. הוא לקח ספר תהילים בידו, והתפלל בדמע במשך דקות ארוכות, שהיותו והענין נוגע למחלוקת בין שני צדדים, הוא העתיר בתפילה שלבו יהיה נקי מכל רבב של נגיעה לטובת אחד מהצדדים..."

קדוש, קדוש
תכונה רבתי הורגשה במחלקה. זה עתה נמסר כי רבינו ראש הישיבה עומד

אבא עם שלושה ילדים הגיעו אל רבינו, ואמרתי שהם מתגוררים בירושלים, ובאו במיוחד כי אבא שלהם שאל אותם מה הם רוצים לאפיקומן, וביקשו שיקח אותם לברכה לרבינו, וגם לשאול את רבינו כיצד גדלים ר' חיים קניבסקי? חייך רבינו ואמר: "עם ללמוד בהתמדה"...

הגאון רבי אליהו מן שליט"א, בשיחות עם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א על עניני ענווה

הד"ר ממונסי: 'אולי יש לכם קפסולה לאדם שמברכים ממנו ברכות, והוא יכול עוד לחשוב שברכותיו מועילות'... עוד אמר לו כי מאז שהתפרסם יש לו מיחוסים, ובגמ' סנהדרין דף י"ד. אמרו 'לעולם הווי קבל וקיים', ופירש רש"י: הוי קבל - אפל. וקיים - ותחיה, כלומר הרחק מן הרבנות שמקברת את בעלה, אפילה מתרגם קבלה".

רשימות מביטויים של ענווה של רבינו - ענווה בטבע - עניו מכל אדם • ה' פנחס י"ז תמוז תשס"ב. כתבתי מכתב ציבורי בשם רבינו, וכתבתי 'מורי ורבי'. אמר לי רבינו כעס רציני: "זה שקר, אתה יודע יותר ממני"...

• ילד הראה לרבינו פתק ובו כתוב: "אני רוצה להיות כמו הרב שליט"א", רבינו מיד קפץ והגיב "רחמנא ליצלן"...

• ד' חוהמ"ס תשס"ד. אמש היה רבינו בכותל, והיו דחיפות נוראות ממש. למחרת בבוקר אמרתי שהדחיפות הללו הן דבר טוב, שהדור שלנו צריך את זה. תגובה: "אבל הם לא יודעים את מי לכבד"...

• ה' בראשית כ"ז תשרי תשס"ד. סיפרתי לרבינו שחתני שיחי' היה בתורנות אצל סבו מרן הגר"ש, והוא ביקש ממנו את ה'נחל איתן', ועיין בספר כשעה שלימה. תגובה: "מסתמא מצא שם הרבה טעויות".

היה רבב על זקנו של רבינו ורמזתי על כך באומרי: מה הדין רבב על זקנו, לא על בגדו? תגובה: "אבל יש שם תנאי שאולי לא שייך"..." איזה תנאי? - "תלמיד חכם".

אחד נכנס לרבינו, שנתן לו כבר פעם אחת ברכה ולא כל כך עזר, וביקש שיהיה צדיק גוזר וגו'. תגובה: "הרי אתה רואה אסיו א'שווכער צדיק שהרי לא עזר"...

רבינו היה באפיסת כוחות, עד שכמעט לא היה לו כח ללעוס את מה שהגישו לפניו לטעימת שחרית. אחרי 'בורא נפשות' שאלוהו אם ילך לנוח, אמר: "לא גמרתי את החובות: מרובים חובות עמך ודעתם קצרה".

אמרתי לו: חובות עמך מרובים, אבל מועטים חובות רבינו ודעתו רחבה... הגיב ואמר לי בפשטות וברצינות: "היום לפני כמה שבועות היה כבר פורים ולמה לעשות כעת ליצנות?"...

כיצד גדלים הרב קניבסקי?

• תמוז ע"א. היום בבוקר היו אצל רבינו, אבא עם שלושה ילדים. רבינו שאל מה הם רוצים, ואמרתי שהם מתגוררים בירושלים, ובאו במיוחד לתפילת הנץ, כי אצלם חוטפים אפיקומן, ואבא שלהם שאל אותם מה הם רוצים, וביקשו שיקח אותם לברכה לרבינו, וגם לשאול את רבינו כיצד גדלים ר' חיים קניבסקי?

חייך רבינו ואמר: "עם ללמוד בהתמדה". ובירכם.

(מתוך הספר 'כל משאלותיך')

"והאיש משה עניו מאד מכל האדם" (במדבר י"ב, ג')

• ז' אדר ב' תשס"ג. אמר לי רבינו היום בבוקר: "אחד שלח לי מכתב, ועניתי לו תשובה, ושוב כתב לי שתשובתי אינה נכונה, וכתבתי לו שטעיתי. ושוב ביקשני להדפיס את כל המכתבים ששלח אלי, ורצה להדפיס גם את הנ"ל, ואמרתי לו כיון שטעיתי למה לך להדפיס זאת, ושוב התחרטתי ואמרתי לו שידפיס את זה גם כן, אדרבה, שיראו שטעיתי ועל ידי זה ידעו שלא יסמכו עלי למעשה"...

מכתב:

"לכ' מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בתחילת השנה התבטאתי ביטוי שלא לכבודו של מרן שליט"א (היו ב' פעמים כאלו), ולא היה זה בקשר ישיר למחלוקת שהשתוללה אז, אם כי בעקבות זה - אני ממושמע לדברי מרן שליט"א, ורק ב' משפטים יצאו מפי, ונפשי בשאלתי לבקש מחילה". ע"כ המכתב. תשובה: "אדרבה טוב שדיבר אלי, אינו צריך שום מחילה, תאמר לו יישר כח!"

אמרתי לרבינו: רבי יוסף ישראלזון מספר, כי המנהל של תלמוד תורה 'רזי ליי' בנוה אחיעזר, סיפר כי פעם אחת היה אצל החזו"א בערב יום כיפור, ואחד מבעלי הבתים שהיה מהנכנסים להתפלל אצל החזו"א, בא להודות לחזו"א על משהו, וראה אנשים המבקשים ברכות, אמר הוא לחזו"א: "נו גם אני מבקש ברכה! כתוב 'אל תהיה ברכת הדיוט קלה בעיניך'". והחזו"א כל כך נהנה מזה ואמר: "הרי הוא מדבר לענין!"

פעם אחת פלוני ביקש מרעק"א ברכה, ואמר: "הרי כתוב 'אל תהיה ברכת וכו'", ומיד תפס את הסעות והוסיף לרע"א: "אל תהיה ברכת הדיוט - המבקש ברכה ממך, קלה בעיניך". ענה רעק"א: "יותר טוב שתשאיר אותי הדיוט, ואל תגלה פנים בתורה שלא כהלכה"...

• ג' ראה כ"ג מנח"א תשס"ד. נסעתי עם רבינו לציון של אבא הסטיפלער, וביקשתי שיאמר דבר מה מאבא.

"שאלתי את אבא: מי שאכל פירות ארץ ישראל ופירות חוץ לארץ, מה הנוסח שיברך במעין ג'? ואני חשבתי שיברך 'פירות' שכולל גם חו"ל, אך הוא אמר שיברך 'פירותיה' כי בכלל מאתיים מנה ויש כאן ממילא הודאה על פירות באופן כללי. ושוב שאלתי את חמי (שליט"א) זיע"א ואמר לי ממש כן בדיוק". חייך רבינו ואמר בענוותנותו כי רבה היא: "דעת בעלי בתים הפוכה מדעת תורה".

א' וישלח י"א כסלו תשע"ו. רבינו העניק ברכה לילד, ואחד מהעומדים אמר: "מי אני שאברך את רבינו? אבל בחזו"א כתב שבשעה שאדם גדול מברך זו עת רצון, ולכן אני מנצל את העת הזו ואני נותן להרב ברכה, ונתן ברכה". רבינו אמר: "אמן. ואין לזה שייכות לכאן".

רבינו סיפר להרב ישעיה אפשטיין: "אבא [ה'קהילות יעקב] אמר לגרינולד

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל

שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

בישיבת 'פורת יוסף' היו מתחילים את הלימוד בכל יום בשעה תשע בבוקר, והיו מסיימים עשר דקות לפני השעה אחת. תלמיד אחד 'יקה' היה בישיבה, וברשותו שעון מדויק להפליא. בכל יום היה דופק על השולחן, ומכריז: "קדיש!" לא היה מתעכב אפילו שניות מועטות. יום אחד ניגש אליו רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, ואמר: "עצתי ובקשתי, שלא תסלק בחורים מלימודם בחיפזון, אלא תוסיף עוד כדקה בטרם תכריז על סיום הסדר"...

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א, על 'יהי חלקי ממושיבי בית המדרש'

היא לזכות כל עם ישראל. אף בכל ענייני עבודת ה' ראוי לעשות כן - אם אדם הוציא מכיסו חמישים שקלים לתת לצדקה, יוציא עוד שקל אחד, יתן אף אותו לצדקה, ויכוון לזכות עם ישראל. כך גם באמירת תהילים, שיוסיף עוד פרק, לאחר שהוסיף בדעתו לסיים ולפנות לענייניו. ויש בכך סגולה גדולה להצלחה בכל העניינים. הנהגה זו היא הפך המידה הגרועה של "תינוק הבורח מבית הספר", ויש בה כדי להעיד על האדם שהוא מכבד את התורה והמצוות, ויש בו אהבת ה'.

אמירת מזמור "למנצח בנגינות" בצורת מנורה "אל מול פני המנוחה" (במדבר ח', ב')

רבי דוד אבודרהם זצ"ל, תלמידו של רבי יעקב בעל הטורים, חיבר חיבור על כל מחזור תקופת השנה, הכולל הלכות ומנהגים, ומרן הבית יוסף מזכיר אותו פעמים רבות. בחיבורו הוא כותב, בסדר שיר של יום, שישנם מקומות שנוהגים לומר בכל יום, "למנצח בנגינות" (תהילים ס"ז) בצורת מנורה. קדם לו בעל ה'רוקח', רבי אליעזר מגרמיזא, שהזכיר מנהג זה וביאר את טעמו: כיון שבזמור זה, ישנם שבעה פסוקים וארבעים ותשע תיבות [חוץ מהפסוק הראשון]: "למנצח בנגינות מזמור שיר", המהווה רק פתיחה], המכוונים כנגד שבעת קני המנורה וארבעים ותשעה קישוטיה: עשרים ושניים הגביעים, תשעת הפרחים, אחד עשר הכפתורים ושבעת הנרות. הוא הוסיף וכתב, שהאומר מזמור זה בכל יום - הריהו כמי שמדליק את המנורה הטהורה בבית המקדש, וכאילו מקבל פני שכינה.

רבי יעקב ישראל אלגאזי, בעל 'שלמי ציבור', כותב בשם הרמב"ן: כל האומר "למנצח בנגינות" בצורת המנורה בכל יום בהנף החמה - והכוונה בסיום תפילת העמידה, קודם שפוסע שלוש פסיעות - לא יקרה לו מקרה רע כל אותו יום, ונחשב לו כאילו הדליק את המנורה בבית המקדש.

רבינו החיד"א בספרו 'ציפורן שמיר' העתיק את דברי ה'שלמי ציבור' בשם הרמב"ן, והוסיף וכתב שזוהי מעלה גדולה, וכל האומר כן שכרו רב ועצום. הוא הביא בשם המהרש"ל שהאריך מאד בסודות ובתועלת שיש מזה, אלא שהזהיר שלא לכתוב את המזמור הזה על קלף, כמו שרבים נוהגים לעשות, מפני שיש בו כמה שמות הקדושים שאינם נמחקים. והדרך המותרת היא, לשים את הקלף בתוך מסגרת ולקבוע אותה בקיר, או לכתוב שלא על גבי קלף.

גם רבינו האר"י האריך בזה ב'שער הכוונות', וכן כתב הרש"ש בסידורו שיש סוד בענין הזה, וכן רבי חיים פלאג'י האריך בכמה מחיבוריו, ובניהם ב'לב חיים' וב'כף החיים', בסוד אמירת המזמור בצורת המנורה.

באור הענין כך הוא:

הפרשה הקודמת, פרשת נשא, מסתיימת בענין קרבנות הנשיאים. מיד אחר כך, הפרשה פותחת בהדלקת המנורה. חז"ל עמדו על הקשר בין שני הנושאים ואמרו (הובאו דבריהם ברש"י): "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים - חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה: חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומיטיב את הנרות".

עתה, שבעונותינו הרבים אין לנו את בית המקדש, בטלה המנורה הטהורה, ואין לנו את הכהן הגדול שידליק אותה - מכל מקום, המנורה של מעלה

ו'יסקעו מהר ה' ה'ךך שלשת ימים" (במדבר י', ל"ג)

במדרש מובא, שנסעו מהר סיני בשמחה, כתינוק הבורח מבית הספר, אמרו: 'שמה ירבה ויתן לנו מצוות'. וזהו 'ויסקעו מהר ה'', שהיתה מחשבתם להסיע עצמם משם, מפני שהוא הר ה'.

הגמרא (שבת קי"ח ע"ב) מביאה את דברי רבי יוסי: "הא חלקי ממושיבי בית המדרש, ולא ממעמידי בית המדרש".

מהו "מושיבי בית המדרש"?

פרש רש"י: "חזנים מאספי תלמידים בכל יום לבוא".

לעומת זאת, "מעמידי בית המדרש", הם האנשים הממונים לעת האוכל, לומר הגיעה עת לעמוד ולאכול.

זכות גדולה היא לזרז ולהביא אנשים ללמוד התורה, ולא ח"ו לנתקם מלימוד תורה, אף אם מדובר בצורך נחוץ.

וכן הדבר, כמובן, לגבי האדם עצמו, שלא יהא כתינוק הבורח מבית הספר, אלא יהא מהמקדימים לבוא לבית המדרש, ומן המאחרים לצאת.

בישיבת 'פורת יוסף'

היו מתחילים את הלימוד בכל יום בשעה תשע, והיו מסיימים עשר דקות לפני השעה אחת. תלמיד אחד 'יקה' היה בישיבה, וברשותו שעון מדויק להפליא. בכל יום בעשרה לאחת, היה דופק על השולחן, ומכריז: "קדיש!" לא היה מתעכב אפילו שניות מועטות.

יום אחד ניגש אליו רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, הזכיר לו את דברי רבי יוסי, ואמר: "עצתי ובקשתי, שלא תהא ממעמידי בית המדרש, לסלק בחורים מלימודם בחיפזון, אלא תוסיף עוד כדקה בטרם תכריז על סיום הסדר". וכן היה, כי לא ראוי 'לברוח' ח"ו מן הלימוד, כתינוק הבורח מבית הספר, כמי שמסלק עצמו מענין שאינו אהוב וחשוב בעיניו, אלא ידבק בתורה באהבה ובשמחה.

בספר 'מעם לועז', מובא מעשה מופלא שארע עם רשב"ם:

רשב"ם, מגדולי בעלי התוספות, היה נכדו של רש"י. רש"י היה מקרבו מאד, ובישיבתו למד את עיקר תורתו. רבינו החיד"א מביא בספרו, ששישה חודשים לאחר פטירתו של רש"י, הגיע אל רשב"ם באישון לילה, ואמר לו שהוא בא מעולם האמת ללמדו שם המפורש. העיר רש"י, שבימי חייו לא לימדו שם המפורש, כי לא ידע אם ראוי הוא לכך, אך לאחר מותו גילו לו מן השמים שראוי רשב"ם לידע שם המפורש, ונתנו את הרשות לרש"י לרדת לעולם הזה וללמדו.

כאשר עמד רשב"ם להיפטר מן העולם, ביקש מכל הנוכחים לצאת מן החדר, ורק לתלמידו המובהק רמז להישאר עימו. נתן לו רשב"ם עצה טובה, שבעסק התורה ובעבודת ה' יוסיף מעט בכל פעם, ויאמר שתוספת זו הרי

אמר לו רבי יהודה זאב סגל זצוק"ל: "דע לך שהייתי מגיע לבי"ד של מעלה אחרי מאה ועשרים, והיו שואלים אותי: 'יהודה זאב! היכן ישיבת "שערי תורה"?' אני לא הייתי יודע למה מתכוונים והיו אומרים לי, 'ישיבת "שערי תורה" יכלה לקום ולא קמה בגלל שלא הסכמת, א"כ, תיכנס לגיהנום!' על שאלה זו אני יודע כי יש לי מה להשיב בבי"ד של מעלה..."

הרב יעקב הייזר באלומות אור לדמותו הגדולה של הגאון הצדיק רבי יהודה זאב סגל זצוק"ל מייסד הרעיון של לימוד ב' הלכות שמירת הלשון דבר יום ביומו

את עורך הדין הטוב ביותר בעולם שיפעל בעבורו ולטובתו, כשהוא מכוון למרן החפץ חיים ז"ע שללא כל ספק עומד במרומים וממליץ טובה בעד כל הלומדים בספריו הקדושים.

כך גם כל אימת שהיה מאן דהוא מגיע לביתו, בכדי לפרוק את צרתו לפניו, היה ממליץ לו לקבל על עצמו את הלימוד היומי ולהתחזק בשמירת הלשון, ואכן אותם האנשים שקבלו על עצמם סדר לימוד זה, העידו שראו ישועות מופלאות שלא כדרך הטבע.

זכה אותו צדיק להנחיל לכלל ישראל מתנה טובה, עד שרעיון כביר זה נחרת על שמו הטוב לעולמים, וללא ספק שזכויות נשגבות אלו עומדות לו במרומים. במאמר שלפנינו, יצאנו ללקוט בשושנים עובדות והנהגות משולחן גבוה, ובכך להציץ הצצה זעירה אל מול דמותו של אותו צדיק וקדוש שחי עמנו בדור האחרון והשפיע מהודו על מאות אלפי עמך בית ישראל בכל אתר ואתר.

דמותו הגדולה של הגרי"ז סגל זצ"ל התייחדה בהיותו מושלם בג' עמודים עליהם העולם עומד: תורה, עבודה וגמ"ח.

הגרי"ז זצ"ל נטה על עצמו לסבול עול תורה באופן מופלא, החל מצעירותו ועד לימיו האחרון והיא היתה משוש וחדוות חייו כל הימים.

פעם, שאל אותו אחד מתלמידיו במה זכה והגיע למה שהגיע? ענה לו הגרי"ז במלה אחת: "בהתמדה".

את ההתמדה הזו רכש מהיותו ילד, מתוך החשיבות שייחס לכל ענין שברוניתו, ניצל כל רגע ורגע ללימוד תורה וקיום מצוות.

תקופה מסוימת הוא למד בחברותא עם מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל. בישיבת מיר בליטא כבר הכירו בגאונותו והתמדתו, הוא היה ממשכימי קום ומהמאחרים על יצועם. כוחות נפש אדירים נתגלו בו והתמדתו היתה עד כלות הנפש. פעם סיפר, כי לילה אחד למד עד שעה מאוחרת, הוא עמד ללכת לישון וראה בחור מהישיבה שעדיין למד, מיד תבע את עצמו באמרו: "אם הוא יכול ללמוד בלילה, גם אני יכול..." והוא המשיך בלימודו.

במיר נהגו רבים ללמוד בלילה שישו כל הלילה, וביום שישו למדו כרגיל. אחרי סעודת שבת הלכו לישון כמה שעות, ובאמצע הלילה כבר קמו ולמדו עד הבוקר. מתוך ההתמדה הזו יצאו גדולי עולם ת"ח כהגרי"ז סגל זצ"ל.

לצד גדלותו בתורה היה מיוחד בעבודת התפילה שלו שהיתה אצלו בלהט אש קודש.

סיפר אחד מתלמידיו: "רבינו היה קורא ק"ש בדקדוק אותיותיה ובכוונה שלמה. והיה ניכר שהיה חושב במשמעות כל מילה, והדברים היו חיים אצלו ממש, כאשר היה מרגיש את הדברים בחוש".

על גודל כוונתו בכל מילה בברכת ק"ש, יכולים אנו ללמוד מהמעשה המופלא הבא:

שבת בבוקר בסמרינג, דפק יהודי על דלתו של הגרי"ז, והנה אין קול ואין עונה, שקט בבית. הדבר עורר חשד אצל אותו יהודי, והוא אזר עוז והביט בתוך חלון הבית לראות אם הכל כשורה. ואמנם הגרי"ז היה נראה שוכב על הרצפה, מעוטף בטליתו, מעולף! דפק אותו יהודי בחוזקה על הדלת, עד המשך בעמוד הבא <<<

"וְתִדְבֵר מִרְיָם וְאֶהְרֶן בְּמִשְׁחָה" (במדבר י"ב, א')

דומה, כי אין אחד שלא הגיע לאזנו שמעו הטוב של אותו צדיק וקדוש רבי יהודה זאב סגל זצוק"ל ראש ישיבת מנצ'סטר ותלמיד מובהק למרן החפץ חיים ז"ע ומי

שכונה בקרב רבים וטובים בתואר היחודי "החפץ חיים של אירופה" או "החפץ חיים השני", שזכה וזיכה את בני הדור האחרון בתקנה הנפלאה והמפורסמת של לימוד ב' הלכות ביום, בספרי החפץ חיים ושמירת הלשון, ובכך גרם וחולל מהפכה רוחנית אדירה בעולם היהודי כולו, בענייני שמירת הלשון. הוא אף הוסיף ואמר בבטחון ובוודאות גמורה בהבטחה פלאית: "אין משפחה בעולם שלמדה ב' הלכות ביום ולא ראתה ישועה בענייניה הפרטים!"

את ההשראה למהפכה האדירה שחולל, הוא שאב ממורו ורבו מרן החפץ חיים ז"ע. החפץ חיים התחיל את המהפכה, בהיותו הראשון שהעלה את המושג של לימוד 'הלכות שמירת הלשון' בחיי העם היהודי ואף סידר על כך הלכות סדורות.

אולם, מי שהוריד זאת אל העם, הלכה למעשה, היה הגרי"ז סגל זצ"ל. בסדר הלימוד היחודי שייסד, גרם לכך שכל יהודי יוכל בקלות להיות בקיא בכל ההלכות. הוא קבע סדר לימוד קצר, שכל אחד ואחד בכל מצב יכול לעמוד בו. רק ב' הלכות ליום וכך מסיימים תוך כמה חודשים את הספר כולו, מתוך מטרה לדעת את הדרך אשר ילכו והמעשה אשר יעשו.

ממקום מושבו, במנצ'סטר הרחוקה, הוא ניסה להפיץ את הרעיון בכל העולם כולו, בכל האמצעים הדלים שעמדו לרשותו. צעדו הראשון היה הדפסת לוחות שנה מיוחדים שבהם הופיע סדר הלימוד היומי, שאותם דאג להפיץ ברחבי תבל באמצעים דלים ביותר. לשם כך נשא עמו את הלוחות לכל מקום שאליו הלך, ובכל פעם שהיה פוגש אי מי מארץ רחוקה, היה מבקש ממנו לקחת מהלוחות ולהפיצם בבתי הכנסת שבאיזור מגוריו.

בד בבד היה מפציר ומתחנן בפני מנהלי מוסדות החינוך לבנות, להכניס לימוד יומי קבוע של הלכות שמירת הלשון לתוך בתי הספר והסמינרים, וכך במשך השנים צבר הדבר תאוצה רבתי, כאשר בכל החוגים והעדות בכל רחבי תבל חדר הרעיון כסדר לימוד מסודר וקבוע.

יש לציין, כי על הלוחות שהדפיס למטרה זו קרא ואמר: "זהו כרטיס הכניסה שלי לגן עדן".

כך גם החל לארגן כינוסי חיזוק ועצרות עם לחיזוק ענין שמירת הלשון, אשר בו ראה את תכלית חייו. דבריו הנלהבים מעומק לבו הטהור לצד דמעותיו הזועקות, קנו שביתה בלב אלפי המתכנסים מכל שדרות היהדות הנאמנה אשר החלו לקבל על עצמם ישום רעיון כביר זה.

דרשותיו, שנאמרו בכל כינוס ועצרת לשם טרח והגיע, היו להבת אש יוקדת, אש קודש שפרצה מתוך לבו הרחום, שבערה מכוח אישו הגדולה שנטע בו רבו מרן החפץ חיים ז"ע.

בחן ובנועם היה מסביר לכל פונה לברכה או לישועה, שכדאי לו לקחת

הביא את המשנה: "הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם". מה המוסר השכל מכך? אדם יכול להיות יר"ש ב"חיצוניות" אבל אם לא יעבוד על המידות שלו, יכול הוא להפוך לרוצח ח"ו. צריכים ללמוד מוסר כדי להכיר שיש מידות רעות! הוא יכול להיות אדם מלא תורה, גאון עולם, גיבור בתורה, אבל אם אינו לומד מוסר, אם אינו עובד על עצמו, עלול הוא להיות רוצח ממש!

"עמוד האמת", כך כונה הגרי"ז בפי תלמידיו ומעריציו. כל ימיו ברח מן הכבוד והדומה לו כמפני אש ממש.

כל פעולה שעשה היתה מושלמת. איש אמת היה ובכל פעולותיו חיפש רק את האמת, גם אם בכך רמס את כבודו האישי.

תלמידיו מספרים בהשתאות איך שהיה מצטער על כל פיסת כבוד שקיבל, והיה בצער מחמת הכבוד בטענה שבגין כך מנכין לאדם מזכויותיו בזה העולם.

עובדה הווה ולפני כארבעים שנה ביקר בחוה"מ סוכות אצל כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל.

כשיצא מבית האדמו"ר זצ"ל כבר התחילו הריקודים של שמחת בית השואבה בביהמ"ד 'תולדות אהרן' והרבי ליווהו, ועם כניסתם לביהמ"ד הופסקו הריקודים. הגרי"ז נחרד כולו ואמר לרבי בתחנונים: "תרחם עלי ואל תכבד אותי..." אולם הרבי פייסו ואמר לו: "אם אתה מפחד מכך זה לא מזיק..." בשהותו בעיר הקייט "צמרינג" הסמוכה לוינה, שהה שם גם כ"ק אדמו"ר ה"ברך משה" מסאטמר זצ"ל.

הם עשו מנין ביחד והגרי"ז בא לאכסניה של הרבי לבקרו. הרבי חפץ להשיב ביקור במעונו של הגרי"ז, אולם הגרי"ז הודיע כי אינו מסוגל. בני הבית תכננו את הביקור עם המשמש של הרבי והודיעו להגרי"ז כי הרבי צריך להגיע והוא התעקש שהביקור יערך בבית הגרי"ז.

הגרי"ז ניסה להתעקש ובעל האכסניה אמר כי אינו מוותר על הברכה שהרבי יותיר בביתו. כשראה כך, אמר הגרי"ז: "אסור להתעקש יותר מדי!" והסכים לביקור. הגרי"ז עלה לחדרו וביקש שיודיעו לו כשהרבי יבא בכדי שירד ויקבל את פניו.

היו שעמדו מאחורי דלת חדרו ושמעוהו לומד בבכיות מוסר וחוזר בהתלהבות על הפסוק: "תועבת ד' כל גבה לב" ועל מאמר חז"ל: "כל המתיהר נופל בגיהנום" ואחרי שעה של מוסר יצא וקיבל את הרבי בכבוד רב.

מסופר, כי כשנה קודם פטירתו שהה הגרי"ז בארה"ק לרגל שמחה משפחתית. בבואו לארץ קיבל על עצמו שלא ידבר ברבים עקב הכבוד שיקבל בבואו לארץ. באחד הימים באו לאכסנייתו שבבני ברק ראשי ישיבת מיר להפציר בו שכתלמיד ישיבת מיר יבא לדבר בישיבת מיר בי-ם. בתחילה סירב, אולם לאחר הפצרות החליט שלא להתעקש והסכים להגיע.

השמועה התפשטה בירושלים וקהל אלפים גדש את מבואות הישיבה. כשיצא לחש מאן דהו באזנו כי "חמשת אלפים איש באו לשמוע את השמוע'ס שלו" כששמע זאת נחרד ואמר: "אם כך לא אבוא יותר לארה"ק..." ואכן היתה זאת הפעם האחרונה שהגיע לארה"ק.

להגדיל תורה!

הגר"ר גבריאל קנופולר שליט"א ר"י "שערי תורה" במנצ'סטר סיפר לימים: "בבחרותי למדתי שנתיים בישיבת מנצ'סטר, וגם כשלמדתי אח"כ בישיבת פוניב'ז הייתי בקשר מאד אדוק עם הגרי"ז סגל זצ"ל. הן בחליפת מכתבים והן בבואו לארה"ק אז היינו נפגשים.

"אחר כמה שנים הציע לי הגרי"ז למסור שיעורים בישיבתו, באומרו כי הוא נחלש ואין לו כוח לומר עוד שיעורים. אחרי שנה חזרתי לארה"ק ובאותה עת באו אלי בהצעה להקים ישיבה במנצ'סטר. היתה זו שעת הכושר מכמה סיבות. אמרתי לאלו שהציעו לי, 'אין לי בעיה מבחינת הלכה של השגת גבול, אך אם הדבר יהווה איזושהו קפיידא מהגרי"ז סגל איני מוכן לכך'.

"נכנסתי להגרי"ז ושחתי לו את הענין. הוא ביקש ממני לשוב אליו למחרת כי ברצונו להתבונן בדברים. כששבתי למחרת אמר לי: "חשבת על הדברים. תפתח את הישיבה ותצליח!"

באותה שיחה אף התבטא ואמר: "כל ימי עבדתי על מידות האמונה והבטחון, עכשיו שבא נסיון לידי אפסידם?"

"הדבר הכה גלים והיו לא מעט שטענו שח"ו אני עושה מריבה עם הגרי"ז סגל ראש הישיבה הוותיק במנצ'סטר. הגרי"ז שמע מכך גם ובאחד הימים אחרי התפילה ביקש ממני שאלווה אותו לביתו שיראו כולם כי יש בינינו ידידות נאמנה.

"אחרי פתיחת הישיבה חשתי שיש התנגדות אצל מקורבי הגרי"ז, וידעתי

שהצליח להעיר כמה מהתלמידים שישנו עם הגרי"ז. הם פתחו לו את הדלת והוא נכנס.

התקרב אותו יהודי אל הגרי"ז, ונגע בו כדי לבדוק את הדופק שלו. או אז התעורר הגרי"ז ופתח את עיניו. היהודי חשש שאולי הוא קיבל שבץ, והביא סידור ושאלו באיזה מקום בתפילה הוא התעלף.

הגרי"ז שאחז באמצע ברכות ק"ש שבהן נאסר הדיבור, לא דיבר אלא רמז באצבעו שהוא אוהו באמצע ברכת 'אמת ויציב', והוא התעלף בין המילה "תהילות" לבין המילות "לא-ל עליון".

המגיד הירושלמי הגר"ש שבדרון זצ"ל שהיה ממעריציו הגדולים, סיפר בהזדמנות, שהיתה לו התפעלות מיוחדת מאמירת ה'קדיש' של הגרי"ז. את הבקשות "על ישראל - ועל רבנן - ועל תלמידיהו"ן - ועל כל תלמידי תלמידיהו"ן..." היה אומר בקול בוכים, ובהדגש כל מילה, שביקש בכל ליבו רחמים על לומדי התורה של הדור, עד שהיה זקוק למטפחת לניגוב דמעות!

וכך היה נוהג בעת שהיה גדול בתורה חולה ח"ו, שהיה אומר 'מי שברך' לחולה בבכיות נוראות. וכן כשהיה אומר תהילים על חולה, היתה לו התרגשות נוראה כאדם החש את כאב הזולת בנפשו!

ואכן תפילותיו וברכותיו של הגרי"ז זצ"ל שיצאו מפה קדוש וטהור פעלו במרומים, וכמו שסיפר אחד מרבני מלונדון שמרן הגרא"מ שך זצ"ל אמר לו: "ר' יודל יש לו את כח הברכות לאחר הסטיפלער".

כך גם נודע הגרי"ז בגדלותו בענייני חסד, כאשר במידותיו הנאצלות היה נושא בעול עם חבריו באופן מופלא.

מספר אחד התלמידים: "עובדה הווה, ותוך כדי לימוד עם החברותא התקשרו לרבינו וביקשו את ברכתו על צרה גדולה. במשך כחצי שעה האזין לצרת הזולת שפילחה את לבו הרחום והטהור. במהלך השיחה בכה רבינו עם בני המשפחה בטלפון... אולם משסיים את השיחה שב לתלמודו כרגיל. החברותא לא היה מסוגל להתרכז חזרה. לפליאת רבינו מדוע, אמר לו שאחרי כזה טלפון קשה לו להתרכז. ענה לו רבינו: 'מי אמר לך להקשיב לשיחה...' באסיפה שהתקיימה לטובת 'פליטי אירן', הביע הגרי"ז את רגשותיו: "מה דורשת מאיתנו התורה בצרה זאת? התורה דורשת מאיתנו להרגיש בצער הזולת! עלינו לתאר את היהודים הנמצאים שם עם הרשע ימ"ש, כל יום זה אימת מוות! עלינו לחוש את צערם! עוד אנחנו יכולים לעזור בתפילה." מקבץ נדחי עמו ישראל" לחשוב: 'רבשע' תרחם על יהודי אירן! ולפני התפילה לחשוב: אולי אני אשם? אולי אני גרמתי את הצרות?"

סיפר המגיד הגר"י גלינסקי זצ"ל, שאכל פעם ארוחת בוקר אצל הגרי"ז, ובמהלך הארוחה הגיעו אליו לא פחות מ 21 קריאות טלפוניות שבהן שפכו לפניו שיח מכל קצווי תבל בענייני רפואה וישועה כל אחד בצרת נפשו, והוא ברוחב לבו הרחום עזב את מאכליו והאזין לכל אחד ואחד כאילו היא הצרה היחידה שעתה באה לפניו.

מידות טובות

במכתב לתלמידים כותב הגרי"ז: "דעו בחורים יקרים, כי אי אפשר להיות אערליכער איד ואי אפשר להיות ת"ח, מי שאין לו מידות טובות. יסוד התורה הוא מידות ואי אפשר להיות בעל מידות טובות אם אינם לומדים ספרי מוסר המדברים אודות מידות. ותכלית הלימוד הוא לקיים מה שאתם לומדים וכשאתם מתפללים בבוקר ואומרים אשרינו מה טוב חלקנו תחשבו אשרינו שאנו משתדלים להיות בעל מידות טובות!"

ואכן בכל הזדמנות הוא היה מעורר על לימוד המוסר. באחת משיחותיו

"חמשת אלפים איש באו לשמוע את השמוע'ס שלו" כששמע זאת נחרד ואמר: "אם כך לא אבוא יותר לארה"ק..." ואכן היתה זאת הפעם האחרונה שהגיע לארה"ק

דרש ממנו התורם לא פחות ולא יותר את כל חלקו לעולם הבא, כאשר בעד ההבטחה הברורה יתן סכום עתק לקופת הישיבה. על אתר נענה מהר"ם שפירא לעסקה, וחתם על חוזה המעביר את כל חלקו בעולם הבא לגביר זה. משיצאו משם, שאל המלווה את מהר"ם שפירא: "היתכן לוותר על חלק לעוה"ב בכזו קלות?"

הגאון רבי ישראל זושא הורוויץ שליט"א, אב"ד קהילות החסידים באלעד, ומגדולי תלמידי מרן ה'שבט הלוי' זצוק"ל, בזיכרונות ממרן בעל 'שבט הלוי' זיע"א

"היית לנו לעינים" (במדבר י', ל"א)

בשעה שנדרשתי להעלות את רגשותי וזכרונותי מהתקופות הנאדרות בקודש, עת זכיתי להסתופף בהיכל ישיבת 'חכמי לובלין', תחת שרביט הנהגתו של מרן פוסק הדור, רבן ומאורן של אלפי רבבות ישראל, בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל, עולים לנגד עיני דברי חז"ל הקדושים (סנהדרין יט): "כל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו", כאשר שני פירושים יש למאמר זה: הראשון כפשוטו, ששכרו על לימודו הוא שנחשב לו כאילו ילדו; הפירוש השני, שהמציאות היחידה בה אפשר לחנך את בן חברו תורה באמת ובתמים, היא רק כשיש לו אהבה כלפיו כאילו ילדו, שהוא בנו חביבו ואהובו.

כשאנו באים לספר ולשוח על הקשר הנדיר והייחודי, שהיה למרן רבינו זצוק"ל עם כל אחד מתלמידיו, הרי שנדרש לתאר כאב שיש לו בן יחיד ומיוחד, שכל רגשי אהבתו מכוונים רק אליו, או שנמשול אותו לאב שיש לו כמה בנים אהובים, אבל אחד מהם הוא חביבו ויקירו, נקודת נפשו וחמדת לבבו. רבינו היה מצטט תמיד את דברי רבו הגדול, הגה"ק מהר"ם שפירא ז"ע מלובלין, ששיבת חכמי לובלין היא הבן-יחיד שלו, כאשר למרות שהיו לו הרבה של לובלין תפקידים נוספים, בהם עוטר בגודל כשרונותיו המבורכים, שלא היו להם אח ורע עד

הלום, הרי שהישיבה הקדושה היתה משאת נפשו ומרכז חיותו...

ועתה נאמר עוד: כשם שרבו הגדול הקריב את כל עצמיותו ומהותו עבור תלמידי הישיבה, כך גם זכינו לראות אצל רבינו זצוק"ל דברים כהווייתם. לא פעם שמעתי מרבינו שהגה"ק מהר"ם שפירא ז"ע הזדמן פעם באחת מנסיעותיו לביתו של גביר אדיר, שדרש ממנו לא פחות ולא יותר את כל חלקו לעולם הבא, כאשר בעד ההבטחה הברורה יתן סכום עתק לקופת הישיבה. על אתר נענה מהר"ם שפירא לעסקה, וחתם על חוזה המעביר את כל חלקו בעולם הבא לגביר זה. משיצאו משם, שאל המלווה את מהר"ם שפירא: "היתכן לוותר על חלק לעוה"ב בכזו קלות? ועתה מה יהיה בחלקו של רבינו?". חייך מהר"ם שפירא וענה לו: "אל תדאג! העולם הבא שלי יהיה, מה שנתתי את העולם הבא שלי למען הישיבה הקדושה..."

ובכן, כולנו כאחד יודעים היטב כמה עמקו חידושי החריפים של רבינו זצוק"ל, שהיה שר התורה וגאון הגאונים בדורנו. חריפותו ועמקותו היו לשם דבר, בקרב כל הצורבים הרבים שצבאו על דלתותיו השכם והערב, להבין ולהשכיל, לשמוע ללמוד וללמד, אך עם כל זאת, בהגיעו להיכל הישיבה למסור את שיעוריו הקבועים, היה מוותר כמעט תמיד על החריפות והעמקות האישיים, כדי שכל הבחורים בלי יוצא מן הכלל, יוכלו להבין את דבריו ולקלוט את חידושי.

לא זו בלבד, אלא שרבינו לכשעצמו, הרי יכול היה לשבת בכבודו של עולם

ובפלטרין של מלך, לעסוק יומם ולילה בתורה הקדושה על מי מנוחות, ולעשות חיל בעבודת קודשו בלי שיעור וחקר, אך בכל זאת העדיף בכל מאודו, להתעסק שעות ארוכות מסדר יומו עם צעירי צאן קדושים, בחורי חמד המסולאים מפז, להטפחים ולהנהיגם בדרכי הלימוד, להשריש בהם חיות והתלהבות לאהבת התורה ולשקידתה, כי זו היתה כל חיותו.

כשאנו מתעכבים על הקשר האמיץ שהיה לרבינו זצוק"ל עם תלמידיו, אנו נזכרים מאלינו בנוסח שהיה רגיל על לשונו: "ס'פאסט נישט פאר מיינע תלמידים אזא סארט שאלה..." (לא מתאים לתלמידים שלי כזו שאלה...). היה זה נוסח קבוע שהיה משיב, כשבאו לשואלו בענייני מכס וגבולות וכדומה, שלמרות שאפשר למצוא בהם היתרים דחוקים, הרי שלתלמידי 'הרב ואזנר'

לא מתאים לשאול שאלות כאלו, ולחפש אישורים קלושים. גם על הלכות שונות שרבים מגדולי הדור מצאו להן היתר דחוק, היה רבינו מורה לאיסור בקרב תלמידיו, וכפי שכתב במקום אחד: "איני אומר קבלו דעתי, רק כתבתי מנהג תלמידינו לאיסור". זאת אומרת שיש ספר מיוחד ובו 'הלכות לתלמידי הרב וואזנר'... כל הגיגיו ומחשבותיו היו נתונות למען תלמידיו, שהכניס בהם את מיטב כוחותיו וראה בהם בנים אהובים וקרובים ללב. וזכרנוי מלפני שנים רבות, בהיותו למנוחה בשכונת רמות בעיה"ק ירושלים, הייתי פוגש בו דבר יום ביומו, והיה אומר לי פעמים תכופות: "די הארץ גייט מירא ויס געגועים פאר מיינע קינדער".... (לבי הומה בגעגועים לבני היקרים). ואכן, ראינו עליו שהמנוחה האמיתית עבורו

היא בהיכל הישיבה, ביושבו כמלך בגדוד לפני תלמידי הקרובים, וכל ההיכל כמדורת אש של קול תורה המהדהד ברמה.

הישיבה הקדושה מציינת כעת שבעים שנה להיווסדותה על אדמת ארץ הקודש, באותה ברכה שזכיתי להנאות את רבינו זצוק"ל לפני עשור, עת חגגנו פאר והדר את ציון שישים שנות הרבצת תורה והוראה, היה זה כשהגיעה לאזניי השמועה שרבינו זצוק"ל שאל את מנהלי הישיבה על סיבת המאורע שברצונם לעשות עתה, שהרי בשלמא במלאות חמישים שנה, הרי זה ותאריך המוזכר בתורה הקדושה כיובל שנים, אבל שישים שנה מאן דכר שמיה? אמנם משהוסבר לו שהמאורע יכניס ממון לקופת הישיבה, הסכים לכך במאור פנים.

באותו מעמד, כשזכיתי לקבל ברכות קדשו באנפאה נהירין, לחשתי באזני שהרי מצוינו בדיני כרת, כי מי שעברו עליו שישים שנות חיים, הרי זה סימן שנפטר מדיני כרת, ומעתה אין לו חשש מיתה. כמו כן עתה כשאנו מציינים שישים שנות הרבצת תורה רצופות, מובטחים אנו שכה יתן ד' וכה יוסיף עוד שנים רבות כאלו אלף פעמים ככה, כי זהו סימן מובהק שהדבר הוא נצחי לעולמי עולמים. באותו רגע קרנו פניו הקדושות באור יקרות, ואמר לי: "איך האב געווארט אויף דעם ווארט" (חכיתי ל'ווארט' הזה).

(מתוך המבשר קהילות / כ"ז באדר תשע"ח)

שאל הגוי את חבריו: "האם אתם רוצים לראות איך אני עובר על החבל מפסגה אחת לשנייה?". הם היו בטוחים שהוא יפול ויתרסק. אבל הוא עלה, הלך על החבל מעל התהום, והגיע לפסגת ההר השני ללא כל תקלה. ר' מנדל סיפר, שניגש בעצמו לגוי ושאל אותו: "איך אתה מצליח לעשות מעשה שכזה?"

לקט סיפורים מיוחדים על אנשים בעלי בטחון בהקב"ה

סיפר להם רבי מנדל סיפור:

סמוך לעיירה בסיביר היו שני הרים אשר התנשאו לגובה רב. ובין שני ההרים היתה בקעה עמוקה. גוי אחד טיפס על כל אחד מההרים, ותקע שם מוט ברזל. מתח חבל עבה ממוט למוט, ושאל את חבריו: "האם אתם רוצים לראות איך אני עובר על החבל מפסגה אחת לשנייה?" אמרו לו: "לא, אנחנו לא רוצים לראות". הם היו בטוחים שהוא יפול ויתרסק. אבל הוא עלה, הלך על החבל מעל התהום, והגיע לפסגת ההר השני ללא כל תקלה.

"האם אתם רוצים לראות איך אני הולך שוב מעל התהום?" הוא שאל אותם. ושוב הם אמרו שאינם רוצים לראות. פעם אחת הוא הצליח, אבל לך תדע מה יהיה בפעם הבאה. על אף שלא רצו לראות, הוא ביצע שוב את התמרון הנועז.

לאחר מכן, שאל הגוי את כל הנוכחים: "האם אתם מאמינים, שאני יכול ללכת פעם שלישית על החבל הזה?" "לא צריך להאמין", הם אמרו, "אנחנו כבר ראינו, ואנחנו יודעים שאתה יכול!"

"טוב ויפה. בואו נמשיך הלאה - האם אתם מאמינים שאני יכול ללכת עם עגלה על החבל?" אמרו לו: "מי שיכול ללכת על החבל, יכול ללכת גם עם עגלה".

"אתם מאמינים, איפוא, שאני יכול לעבור עם עגלה. אם כן, מישהו מכם מוכן לשבת בתוך העגלה, בעת שאעביר אותה על החבל?" הוא לא מצא שום מתנדב. אף אחד לא הסכים. רק ילדה אחת התיישבה בעגלה, והוא צעד איתה על גבי החבל. לאחר שירד והוריד אותה בשלום, נגשו אליה הנוכחים ושאלו: "האם לא פחדת לשבת בתוך העגלה?"

"בכלל לא פחדתי", היא אמרה, "הרי זה אבא שלי". אמר ר' מנדל: "למדתי מכאן מוסר השכל. כשאני יודע שאבא הוא שמנהיג אותי ומחזיק אותי, אינני פוחד משום דבר!"

עוד הוסיף ר' מנדל וסיפר, שלאחר מעשה ניגש בעצמו לגוי ושאל אותו: "איך אתה מצליח לעשות מעשה שכזה?"

וענה לו: "כשאני מתחיל ללכת - העולם אינו קיים עבורי! מרגע שאני עושה את הפסיעה הראשונה, אינני חושב על שום דבר אחר. אני מתרכז רק בפסיעה הזאת. אחר כך, כשאני צריך לעשות את הפסיעה השנייה, אני מתעמק שוב רק בפסיעה הזאת. ככה אני מצליח לעבור בלי ליפול לתהום. אם לשניה אחת אסיח את דעתי ואחשוב על עניינים אחרים, מיד אפול ואתרסק".

אמר ר' מנדל: "כשמשתעמקים בנקודה - לא נופלים. כאשר נתעמק בידיעה שה' אחד ושמו אחד, והוא מוביל אותנו, לא ניפול לעולם!"...

בטחון עדיף על השתתפות בצער...

בהגדה של פסח 'ויגד משה' מסופר, שבא אדם אל רבי משה פיינשטיין זצ"ל, לבקש ברכה עבור אישה העומדת לפני לידה. ברח רבי משה, שהכל ילך כשורה, ותלד בנקל ולד בריא. המבקש הוסיף ואמר, שהאישה מודאגת מאוד. הוא ציפה שרבי משה, שליבו נכמר מרחמים על כל אדם סובל, יגיד לה דברי נחמה ועידוד.

אולם רבי משה ענה: "מה תעזור הדאגה? מוטב שתתאזר באמונה ובבטחון, והם יעזרוהו יותר ממסרים של השתתפות בצער..."

(מתוך הספר 'הנני בידך')

"המן פִּרְעֵה גֵד הוּא" (במדבר י"א, ז')

החסיד הישיש, רבי ישראל הארטין, חי בפולין לפני שפרצה מלחמת העולם השנייה. הוא סיפר שבהיותו צעיר לימים, ראה יום אחד ברחוב ורשה יהודי זקן בא בימים, שנשא על כתפיו זגוגית של חלון גדולה וכבדה מאד. ניגש אליו ר' ישראל, ורצה לסייע לו כמצוות "עזוב תעזוב עמו". הזקן הודה לו, אך הבהיר שאינו זקוק לעזרה.

"שמע נא בחור", הוא אמר, "כבר יותר מתשעים שנות חיים עברו עלי, ברוך ה', ועדיין כוחי במותני. ואם תשאל מנין לי כוחות אלו, אספר לך דברים כהווייתם: פעם עשיתי איזושהי טובה לצדיק רבי בונים מפשיסחא זצ"ל. שאלני הרבי באיזו ברכה הנני חפץ. בקשתי ממנו לברכני, שאזכה להשיא כל צאצאיי בהרחבה, ושתהא הפרוטה מצויה בכיסי תדיר.

"אמר לי הרבי בזה הלשון: 'אברך, אז דאס זארגן זאלסטו קיינמאל נישט האבן, וויל דער ואס זארגט געבט נישט דער אייבישטער, אז מען בעט איהם געבט ער'. ותרגמו: 'אברך שלא תדאג לעולמים, כי זה הדואג - אין הבורא נותן לו ולא כלום, ורק אם מבקשים הימנו אזי הוא נותן'."

סיים היהודי הישיש, ואמר: "הנה עברו עלי רוב שנותי, את צאצאיי השאתי בהרחבה מרובה, והפרוטה לא חסרה מכיסי אף פעם, והנך רואה שאף כוחותי עדיין עומדים לי. כל זאת מאחר שאיני דואג כלל, אלא מבקש כל צרכי מהבורא יתברך שמו".

איני רוצה לדאוג למחר

סיפר הרב שלמה לורנץ ז"ל:

בתקופת השואה הנוראה, שהה האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זצ"ל, יחד עם יהודי בשם רבי ליפא בלוי. לאחר שנים סיפר רבי ליפא, שפעם אחת השיגה רעייתו שני ככרות לחם, ושלחה ככר אחד לאדמו"ר. הרבי אכל רק חלק מועט מן הלחם, ואת הנותר החזיר, באמרו: "אינני רוצה להיות דואג דאגת מחר..."

כולנו יודעים מה היתה המשמעות של פרוסת לחם, באותם ימי סבל ורעב בלתי נתפסים. אף על פי כן, לא הסכים הרבי לקבל את כל כיכר הלחם, והסתפק במועט שדי היה בו להחיות נפשו באותו יום. בשום אופן לא רצה לדאוג ליום המחרת.

הוא ציטט את דברי ה'מגן אברהם' בשם הזוהר הקדוש: "לא לבעי ליה לאיניש לבשלא מזונא מן יומא אחרנא, ולא לעכב מיומא ליומא אחרא" - אל לו לאדם לבשל מזון מיום ליום אחר, ולא לעכב מיום אחד ליום אחר. והטעם, כי יש בזה חוסר אמונה.

לא פחדתי כי זה אבא שלי

רבי אלימלך בידרמן שליט"א, מביא את סיפורו של יהודי ירא שמים ותלמיד חכם, רבי מנדל פוטרפאס שמו, אשר הגולה על ידי הרוסים לסיביר, ועבר תלאות נוראות וצרות צרורות.

לאחר שנים שאלוהו מכריז: "איך הצלחת להחזיק מעמד שם?" והשיב: "עם האמונה! רק בזכות האמונה!"

שוב שאלוהו: "הרי זו גופא השאלה - איך מתחזקים באמונה בכזה מצב?"

יום אחד קרא לי מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, הכניס אותי למכוניתו, ואמר: "שמעתי שאתה לא רוצה ללכת למסור שעור תורה שהציעו לך". "רבינו, תורה מה היא עליה?" ענית לו. "והאנשים המסכנים האלה מה יהיה עליהם?", השיב לי מרן זצוק"ל

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, על מעלת זכוי הרבים

לאט ליקטנו מניין ותוך תקופה קצרה, פחות מחודש ימים, היו ארבעים איש מגיעים לשיעור, ועוד למעלה מעשרים מילדיהם! ואלו אנשים שלא היו באים להתפלל בבית הכנסת, אלא היו מתפללים בביתם [או בכלל לא, רח"ל]. מחוסר ידיעה היו מוכרים ארטיקים וגלידות ביום שבת קדש... בחסדי ה' יתברך, לאט לאט התחילו אותם אנשים להתעניין בדברי התורה הקדושה, והיו שואלים שאלות בהלכה. כיום הם יראי שמים בתכלית, וקובעים עתים לתורה. בניהם - תלמידי חכמים מופלגים וכל נכדיהם זרע קדש ברך ה'!

ברוך ה', בזכות ששמענו לעצת מרן, זכינו לקבל את רבנות שכונת "בית ישראל" והסביבה, וממנה צמחה תנועת התשובה בארץ ובעולם. כמוכן, אנו תמיד רוצים להגדיל תורה ולהאדירה עוד יותר ועוד יותר, בחינת 'יש לו מנה רוצה מאתיים', אך גם בזה צריך זהירות וסבלנות, כפי שאמר לי פעם מרן זצ"ל, שבחינת "איזהו עשיר השמח בחלקו", שייכת גם בתורה הקדושה!

לא תוכל להתעלם

זה לא קל לדבר אל העם, לרומם אותם ולהוציאם מהסתכלות כלפי הארץ, הארציות, ולהובילם למצב של "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה" (ישעיה מ', כ"ו). לא פשוט לגרום ליהודים לעזוב את הבלי העולם, ולהשקיע בדבר האמיתי, שזהו לימוד התורה הקדושה, להרבות בקביעות עתים לתורה, לקום להתפלל מוקדם בבוקר ולהספיק ללמוד קודם העבודה, אבל התלמיד חכם מחוייב בזה, "מבשרך לא תתעלם" (ישעיה נ"ח, ז'), "לא תוכל להתעלם" (דברים כ"ב, ג').

לא כולם מתאימים לכך. במדבר היה זה תפקידו של אהרן הכהן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה (אבות א', י"ב). אך הרבה אברכים יקרים שחשבו שאינם מתאימים, התחילו, ונוכחו לגלות שיש להם לשון לימודים, והם מצליחים לקרב ולחזק את העם. לכן צריך כל אחד לנסות, וה' יהיה בעזרו.

מעלת זכוי הרבים בתורה

האדם צריך למסור את עצמו למען ה' ותורתו. אם יש ציבור צמא לתורה, ובאפשרותך לזכות אותו בדרשה, בשיעור, בדבר תורה - אסור לך לעמוד מנגד ולפטור את עצמך בכל מיני תירוצים: "אני לא בנוי לזה, אין לי כוחות, אין לי זמן, יש לי את סדרי הלימוד שלי, יש לי צרכים משפחתיים..." הכל תירוצים! אם אתה צריך לעשות - אתה יכול לעשות! ואם תעשה - הקב"ה יהיה בעורך, ותראה הרבה סיעתא דשמיא בכל התחומים. יש לך את סדרי הלימוד שלך? אין לך מה לחשוש. כבר אמרו חז"ל (אבות ד', ה'): "הלומד על מנת ללמד - מספיקין בידו ללמוד וללמד". מי שמקדיש מזמנו ומתורתו לאחרים - לא רק שתורתו לא תפגע מך, אדרבה, תורתו תתגדל, תתרומם ותתעלה.

אין לנו מושג איזו זכות גדולה יש למי שמזכה את הרבים. התועלת איננה רק לאחרים, גם הוא עצמו יוצא נשכר, הוא נבנה ומתגדל מכל הבחינות. כאשר אדם מקהיל קהילות ומזכה את הרבים בתורה וביראת שמים, הקב"ה מתקלס על ידו. מי ששם שמים מתקלס על ידו, אין ערך לשכרו מן השמים. אומר המדרש (מדרש משלי י'): "בא לפניו מי שיש בידו חמישה חמשי המשך בעמוד הבא <<<

"דבר אל אהרן ואמרתי אליו בהעלתך את הנרות" (במדבר ה', ב')

הפסוק, לכאורה, כופל את עצמו - "דבר אל אהרן, ואמרת אליו". ועוד, ידוע ש"וידבר" הוא לשון קשה (מכות יא ע"א), "דברים הקשים כגידיים" (רש"י שמות י"ט, ג'), ואילו "ויאמר" הוא לשון רכה (מכילתא פרשת יתרו), לשון רוממות ואמרי נועם.

אם כן לא מובן, בתחילה הקב"ה פותח עם הצווי לדבר עם אהרן בלשון קשה - "דבר אל אהרן", ואלו אחר כך משמע שיש לפנות אליו בלשון רכה - "ואמרת אליו", מה הסברם של דברים?

הבאור נראה כך: אף על פי שמצוה זו של הדלקת הנרות היתה בדרגת רוממות, וצריכה להיאמר רק בלשון "ואמרת", מכל מקום על אהרן הכהן היה מוטל גם 'להדליק' את נשמות ישראל, וזהו תפקיד קשה הדרוש עמל וטורח רב.

לכן קיבל אהרן גם צווי בלשון "וידבר" לשון קשה, לפי שעבודה לא קלה להרים ולרומם את נשמות ישראל, לא קל להפסיק באמצע הלימוד וההתעלות האישית, ולדרוש בפני אנשים ולקרנם.

"אתה תאכל בשר והם יאכלו

חצץ?..."

לפני קרוב לחמישים שנה, הציע לי אחד משומעי לקחו של מרן גאון עוזנו והדר תפארתנו, רבינו עובדיה

יוסף זצוק"ל, למסור שיעור תורה בבית כנסת מסוים בירושלים. בכדי להגיע לשם הייתי צריך לנסוע במשך כשעתיים באוטובוסים [הלוך וחזור], כדי למסר דרשה של חצי שעה.

בתחילה דחיתי אותו על הסף, כיון שהייתי אז אברך צעיר שישב ועסק בתורה, ולא הייתי מעוניין לבזבז את זמני. אם אלך לשיעור זה, תורה מה יהא עליה?

יום אחד לאחר השיעור של מרן, קרא לי הרב והכניס אותי למכוניתו בדרך לביתו. כשהגענו לביתו, פנה אלי מרן ואמר: "שמעתי שאתה לא רוצה ללכת למסור שיעור תורה שהציעו לך".

"רבינו, תורה מה היא עליה?" ענית לו.

"והאנשים המסכנים האלה מה יהיה עליהם?", השיב לי מרן זצוק"ל. "הלא אין אפילו מי שיגיד להם הלכה אחת!..."

אמרתי לו שאני רוצה לגדול, ואז הוא קם ואמר לי: "וכי אני לא רוצה לגדול? אני הולך ומלמד במשך שעה וחצי ומספר סיפורים, ובשבילי זה ביטול תורה! בזמן הזה הייתי יכול להספיק הרבה יותר. לי מותר לבטל ואתה לא תבטל את עצמך? אתה רוצה את ההתקדמות האישית שלך, ושהם יישארו עמי ארצות גמורים? אתה תאכל בשר והם יאכלו חצץ?" [הלמוד נמשל למאכל ומשקה, כפי שדרשו רבותינו (חגיגה יד ע"א) על הפסוק "לכו לחמו בלחמי ושתו בין מסכתי" (משלי ט, ה)].

ואז סיים ואמר: "אל תדאג, תלך, והקב"ה ישלם לך על זה כפל כפליים!". שמעתי לדברי מרן והלכתי לשם [בשעות הערב, ולאחר מכן הייתי הולך לכולל ערב] ונדמהתי לראות ארבעה אנשים... אפילו מניין לא היה. אך לאט

ואיך הכל התחיל? בקושי הוא הסכים, ניסה להתחמק... הוא לא האמין בעצמו; מי אני ומה אני, מי יבוא וכמה יבואו... היה צריך להכריח אותו להתחיל. וההתחלה לא היתה מרשימה. הכל התחיל משני אנשים... וראו להיכן הגיע!

הכחות האדירים שבאדם

- מן הכח אל הפועל

בכל אדם טמון פוטנציאל עצום, כוחות אדירים! עליו להאמין בכוחות הטמונים בו. אם רק יאמין - יוכיח!

היה גאון אחד שהיה לומד בעוצמות אדירות, בהתמדה נוראה, עם כוחות נפש עצומים, כמעט בלתי אנושיים. שאלו אותו: "מאין אתה שואב את הכוחות הללו?".

אמר: "יש לי שריפה במח! אני מרגיש חובה לחטוף ולהציל כמה שאפשר מתוך השריפה"...

כשפורצת שריפה, האדם פורץ לביתו כרוח סערה, ומוציא מתוכו חפצים כבדים. הוא גורר במהירות את המקרר, את מכונת הכביסה ואת הספה שבסלון. מהיכן שאב את האומץ להיכנס לבית הבווער, הרי בחיי היום יום הוא פחדן גדול?... מהיכן

שאב את הכוח לשאת את החפצים הכבדים, הרי ביום יום הוא לא מסוגל להרים כיסא?...

התשובה היא: בכל אדם אצורים כוחות עצומים בגוף וברוח. אלא שבחיי היום יום הכוחות הללו מדוחקים וחבויים, ואינם באים לידי ביטוי. אך כשמגיע רגע האמת וצריך להשתמש בכוחות הללו, או אז מתגלים הם במלא עוזם. ראיתי שמביאים ממופת הדור, הגאון האדיר רבי חיים פינחס שיינברג זצ"ל, שהיה אומר לתלמידיו: 'אל תסתפקו להיות חיילים, תמיד תשאפו להיות מפקדים, גנרלים. בכל דבר - במחשבה, בלימוד, בהנהגה - תלכו על גדול. תחשבו בגדול ותפעלו בגדול!'

כשאדם מחשיב את עצמו כחייל זוטר, הוא מראש מצמצם ומגביל את עצמו. הוא לא מאמין בעצמו. הוא חושב לעצמו: מה אני כבר שווה?...

אכן, מה כבר אפשר לצפות מאדם שזה הלך המחשבה שלו? אבל אם אדם חושב בגדול והולך על גדול - הוא יוכל לפעול גדולות ונצורות, עם כל הכוחות הטמונים בו. הגישה הזו מרוממת אותו, ומעצימה את מעשיו ואת פעולותיו למען ה' ותורתו.

כל דבר רוחני צריך לעשות בגדול. אם למוד התורה בקנה מידה גדול, ואם הקהלת קהילות וזיכוי הרבים בקנה מידה גדול - גם השכר והגמול יהיה גדול, אין לתאר ואין לשער.

(מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'משכני אחרים', משיחותיו של הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א)

תורה, אומר לו הקב"ה: בני, למה לא למדת הגדה ולא שנית? - יכולת להקהיל קהילות וללמד רבים את תורת ה', יכולת לזכות אותם בדבר תורה - למה לא עשית זאת? ממשיך המדרש: "שבשעה שחכם יושב ודורש, אני מוחל ומכפר עוונותיהם של ישראל".

עזבת את הבית, הנחת בצד את כל העיסוקים שלך ונסעת למסור שיעור - דע לך שבזכותך הקב"ה מוחל ומכפר על עוונותיהם של ישראל! אין לך השגה באיזה מקום מרומם אתה נמצא!

יש תוהים: מה כל כך חשוב בשיעור, הרי כל אחד יכול ללמוד לעצמו! נכון, אבל אין תחליף ללמוד תורה ברבים. כשיש דרשה או שיעור, באים ציבור ושומעים את דבר ה'. "ברב עם הדרת מלך" - הקב"ה מתהדר ומתקלס, הקב"ה אומר: 'בני אהובי מניחים את כל עיסוקיהם, וטורחים ובאים לבית המדרש לשמוע את דבר ה'. איזה קדוש ה'!

לא תמיד זה קל. יש קשיים, יש התמודדויות. לפעמים הדבר כרוך בטרחה ובחוסר נוחות. נתאר לעצמנו: אדם יושב בחיק משפחתו בשבת, משוחח בדברי תורה עם ילדיו. איזו שעה של קורת רוח, מעין עולם הבא! ואז, בבת אחת, עליו לקטוע הכל ולצאת מהבית לשיעור הקבוע שלו. קשה לו לעזוב, הוא מרגיש שעדין לא מיצה את ה'ענג שבת' שלו עם הילדים. אבל אין ברירה - הציבור מחכה.

אין ספק, זו הקירבה גדולה, מסירות נפש. ומי שמוסר נפשו לזיכוי הרבים, הקב"ה ישלם לו כגמולו בשפע רב.

מוזכה הרבים זוכה לסיעתא דשמיא

פעם הוריתי לאברך מהישיבה שילך לבית כנסת פלוני בשבת, וידרוש שם בפני הציבור.

האברך ניסה להתחמק, אמר לי: "כבוד הרב, אין שם ציבור, למי אדרוש?". אמרתי לו: "איך יהיו אנשים אם אין דרשה?... תתחיל לדרוש, וכך יהיו אנשים".

לאחר ששב משם, שאלתי אותו: "נו, איך היה שם? כמה היו?". אמר: "היו שניים"...

אמרתי לו: "מצוין. איזו זכות גדולה יש לך! הנה, כבר יש לכם זימון... תמשיך, אל תרפה, וה' יהיה בעזרך! בעזרת ה', מהשנים יהיו שלושה, מהשלושה יהיו שישה, כן ירבה וכן יפרוץ"...

לאחר כמה שבועות הוא בא אלי, ומספר לי שיש לו בשיעור למעלה מעשרים וחמישה אנשים!

וזה לא נגמר בזה. כדי לרתק את הציבור צריך לעשות להם 'עונג שבת', להגיש כיבוד, עוגות, שתיה... זה פותח את הלב. "גדולה לגימה, שמקרבת את הרחוקים" (סנהדרין קג ע"ב).

האברך אינו משפע בממון, מאין יהיה לו תקציב לכבוד? אמרתי לו: "זה דבר חשוב, תיקח מהמעשר, ה' לא יעזוב אותך, תראה שפע".

האברך הלך למכולת וקנה כיבוד לשבת. פגש אותו אדם אחד, שהסתקרן לשם מה הוא קונה את הכיבוד. הוא סיפר לו שהוא מוסר שיעור קבוע בבית כנסת פלוני בשבת, והוא קונה את הכיבוד עבור משתתפי השיעור.

אותו אדם התלהב מהעניין, הוא פנה לבעל המכולת ואמר לו: "כל הקניה שלו עבור בית הכנסת - עלי!".

פעם דרשתי במקום כלשהו. נגש אלי אדם ואמר לי: "כבוד הרב, אני שייך לבית כנסת פלוני. איזה מגיד שיעור נפלא שלחת לנו! אנחנו מוכנים לתת לו כל מה שביקש!".

יש לכם שאלות על הנלמד ב'דף היומי בהלכה'?

רבי י'קו השיעורים של 'דרשו' ממתנים לכם עכשיו בשלוחה 8

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

הרב עזריאל טאובר שליט"א הושיט לו סכום של אלפיים דולר במזומן, הניסיון הנוסף לא עלה יפה וגם עתה נענה בסירוב. והנה, לא חולפות 24 שעות, והרב פינקוס מתקשר לבקש את הכסף... "מה קרה?", השתומם הרב טאובר, ועד מהרה גילה את הסוד

הרבצת התורה והפצת היהדות, של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל

הרב לוקח על השהייה, ואיזה סכום עלינו לתת על הדרשה?". על שאלות מסוג זה, לא היה רבי שמשון זצ"ל משיב בגינוני פרישות וניתוק מהעולם הזה' תוך ביטול ערך ה'כסף' בעיניו. הוא אף לא מחה שחשדו בו לשווא, והכריז כי איננו נוטל כסף בשכרו, אלא פשוט חמק בטבעיות מן העיסוק בעניין, והסיט את הנושא לפסים מעשיים: "טוב, למתי הכרטיס? בשבוע הבא איני יכול, אבל עוד שבועיים זה אפשרי", ולא הביע כל התייחסות אודות התשלום.

"מסתבר שהוא לא דורש הרבה", שחו בינם לבין עצמם. "הוא נאה דורש ואינו נאה מקבל...", הסיקו ומיהרו לרכוש עבורו כרטיס טיסה אל היעד.

לאחר סדרת דרשות שבהן הלהיב המונים, בחן אשר הוצק בשפתותיו, גילו המארגנים כי השיחה הנוחה והקצרה ביותר עמו היא על 'כסף'. בשום אופן הוא לא ינקוב בסכום מסוים, בכל מקרה איננו תובע מאומה, ולעולם אין לו הזמן המיותר לשוחח על הנושא. "טוב, אולי כאשר יבוא לדרוש אצלנו בפעם הבאה, ינקוב בסכום המבוקש ויקבל את המגיע לו", מהרהרים היו במידה רבה של הגיון יזמי הכינוסים או מארגני הסמינרים, שבאמת ובתמים ביקשו לשלם לו.

אבל בפעם הבאה וגם בזו שלאחריה - נוכחו בסיכומו של דבר לדעת שלא עלה בידם 'להסדיר' את עניין התשלום... ובהזדמנות שישבו עם הרב עזריאל טאובר שליט"א, מקימו ומייסדו של ארגון 'שלהבת', ובהזדמנות נוספת כשישב לצידו של הרב יוסף וליס מנכ"ל 'ערכים', העלו את העניין בשיחותיהם עמם. שניהם, כל אחד בתורו ובסגנונו, העלו תהייה על עצם הנסיון, וביטלו במחי יד את האפשרות לשנות את המציאות הזו: "עם הרב פינקוס אתם מדברים על כסף?! יש לו פה מפיך מרגליות ויד קמוצה למרגליות. פרוטה הוא לא ייקח בשכרו...".

הכסף נתון לך

פעם הוזמן למסור שיחה בישיבה בטלז-סטון. בעודו עושה את דרכו החוצה לאחר השיחה, הבחין

באחד מרבני הישיבה, הצועד לעברו מעדנות עם מעטפה, על אף שמלכתחילה לא דובר על כך דבר. מבחינתם זה היה מובן מאליו, ולא עלה על דעתם אחרת, בפרט ביחס לת"ח ודרשן מופלג, שהכול משתוקקים למוצא פיו. רבי שמשון ששיער מיד מה המעטפה עשויה להכיל, נטל אותה לידי, הגביהה לכיוון האור והבחין שמלבד שטרות הכסף מצורף גם פתק. או אז פתח את המעטפה, הוציא את כל תכולתה, והפטיר כלפי האיש ההמום למשמע אוזניו: "הפתק בשבילי, והכסף - בשבילך!", אמר והשיב...

המפליא הוא, שגם את הוצאות הנסיעה לא תמיד נטל, וכשכבר הסכים ליתול היה זה בצמצום, ותדיר מלווה בחשש, שמא מפרזי הוא על המידה בחישוב העלויות. כך מספר למשל, אחד ממארגני השיחות מטעם 'תודעה' במרכז הארץ:

"גם כאשר הגיע במיוחד מאופקים, מעולם לא הסכים ליתול תשלום. על ההסעות שילמה 'תודעה', אך גם לפרט זה התלוו תמיד ספקות - שמא הפריזו בסכום המגיע לו. 'מספיק לי פחות', היה אומר בהכריעו לחומרה

המשך בעמוד הבא <<<

"ויצא משה וידבר אל העם את דברי ה'" (במדבר י"א, כ"ג)

בשני העשורים האחרונים לחייו, החל ר' שמשון בפרק הרבצת תורה ודעת להמונים - לצד תפקידי התורניים כרב, כראש ישיבה וכר"מ. ובהכירו בכוחו הגדול שבו ניחן משמים, לרתק את ציבור מאזיניו בדרשות חוצבות להבות-אש, הבנויות לתלפיות על יסודות מוצקים, של עושר ידיעותיו בכל מקצועות התורה, נטה שכמו לסבול גם מלאכה כבדה זו, שהיתה מן הקשות שבמקדש. כדרכו בשאר כל פעליו, פרץ גם לתחום זה בסופה ובסערה, עם כל הלהט והמסירות המוחלטת, שאפיינו בכלל את חייו העמוסים בתורה ובעבודת ה' עד כלות הכוחות ממש, תוך הפקרת כל צרכיו הגשמיים האישיים, ובלי לתת

כל משקל לקשיים הרבים שנצבו לו בדרכו. וכך, לצד הגדת שיעוריו ושיחותיו בפני בחורים ואברכים, עמלי תורה ויראה שעליהם עומד העולם, כמו גם ועדים מיוחדים ברחבי הארץ, שמסר בקביעות בפרקי זמן שונים, העמיס על כתפיו, שאך בנס ופלא עמדו בלי לכרוע תחת נטל פעולותיו הכבירות, גם את הדאגה לכל קהילה יהודית באשר היא, אם בארץ ואם ברחבי העולם, שביקשה לחזק את אחזיתה בתורת החיים וקיום מצוותיה.

שמע שיחותיו העמוקות ביסודי היהדות, שאותן השכיל להנחיל באופן השווה לכל נפש, עבר מפה לאוזן וחצה יבשות וימים, ובמקביל - זרם הפניות אליו מכל רחבי תבל תכפו והלכו. שכח היה שבטרם היה סיפק בידו לרוקן את מזוודותיו מתכולתן, לאחר שובו מעוד טיסה לאחת ממדינות חו"ל, שם הרעיף טל של תחיה ואמונה בעצמות היבשות - כבר קיבל הזמנה נוספת להשמיע מדברותיו בקהילה פלונית מיבשת אחרת. וכשהיה מגיע למסקנה כי אמנם יאה בואו לתועלת, לא היסס לשוב תכף

וליטול את מקל הנדודים, למסע נוסף שהציל יהודים משקיעה בהבלי הזמן, או גרוע מכך - מטמיעה והתבוללות במרחב הגויי שבו חיו.

נקבה עלי שכרך

אלא שהמוני הפונים, ובפרט אלו מתוכם שהיתה זו ההזדמנות הראשונה שלהם לשוחח עמו, נתקלו בבעיה בלתי מצויה, שמעודם קודם לכן לא הכירו דוגמתה: בעדינות ומתוך הדרת כבוד, ניסו לברר ולהוציא מפיו באיזה סכום של כסף הדבר כרוך. הם אמנם הבינו שאדם בעל שיעור קומה כשלו, שמאזיניו יושבים פעורי פה ושותים בצמא את דבריו מהחל ועד כלה, נוטל בשכרו סכום בלתי מבוטל, ובפרט כאשר הדבר כרוך בטיסה לחו"ל, ועזיבת הבית ברוך בלעה"ר למשך כמה ימים. אבל כדי למנוע אי נעימות שכיחה, ביקשו לדעת את הסכום המדויק, והעדיפו את אי הנעימות הזו של העיסוק בכסף, על פני אי הנעימות העלולה לבוא אחר כך.

ובכן, לאחר שהציגו את פרטי הבקשה, ותיארו את קהל היעד של השיחות ורמתו הרוחנית, הוסיפו תכף: "כמובן עלות הטיסה על חשבוננו, אבל כמה

כך מצא דרך מקורית שלא ליהנות מפירות זיכוי הרבים שלו, ומצד שני להעניק תחושה טובה לנותן. תקופה ארוכה עוד נהנו עובדי המשרד מהמוצרים ההם, שרבי שמשון רכש בטהרת לבו.

"אל תדאג לתשלום"

בתקופה מסוימת נטל על עצמו אברך פלוני מתושבי חו"ל, את האחריות לדאוג שהקהילות השונות בחו"ל, שנהנו מאמרי פיו ונועם לקחו, יממנו את הוצאות הנסיעות, ואף יותירו בידו של הרב סכום כלשהו לקיום משפחתו. המלאכה לא היתה קלה, וכדי להעמיד מערכת שוטפת של מימון קבוע ולעקוב אחר הביצוע, הוצרך להקדיש לשם כך מחשבה ותכנון, אשר גזלו ממנו כוחות וזמן, שבאו בהכרח על חשבון השעות הפנויות של 'בין הסדרים' המוקדשות בדרך כלל למשפחה, עובדה שהפריעה לבני ביתו.

יום אחד גילה רבי שמשון את התפקיד שנטל הלה על עצמו, והבין כי הדבר מכביד עליו. על אתר הוא ניגש לאברך ואמר לו בלשון שאינה משתמעת לשני פנים: "איני מרשה לך! אני אוסר עליך מכאן ולהבא לדאוג לענייני הזה!" וכך במשך תקופה ארוכה לא קיבל דרכו אגורה שחוקה.

אמנם, היו אחרים במשך התקופה ההיא, שמצאו את הדרך לשלוח לפרקים מעט כסף לרבנית, אבל באשר לו עצמו - הנושא לא תפס מקום ולא הפריע כלל בעבודת הקודש המופלאה, והמשיך כבעבר לעמוד באמונה על משמרתו, עם כל ה'ברען' וההתלהבות, ובמסירות נפש שהיתה כרוכה בין השאר במאות שעות טיסה מייגעות בשנה.

בתקופה מסוימת אחרת, מתוך היכרותו עמו, והידיעה כי הוא עצמו לעולם לא ינקוף אצבע לשם כך, דאג עסקן פלוני להשיג מקורות עבור סכום חודשי קבוע, לכלכלת ביתו המבורך של הרב, כדי שיהא פנוי להפצת התורה ברחבי תבל. אלא שהאיש נזהר מלערב את רבי שמשון זצ"ל עצמו בעניין, מחשש שיפריש בטובו וצדקתו את רוב הסכום לצדקה, ולא יותיר לעצמו כי אם את המעט. משום כך, העביר את סכום הכסף ישירות לידה של הרבנית ע"ה בארץ ישראל.

אלפיים דולר 'מיוחסים'

אבל היתה בכל זאת פעם אחת, שלא די שהסכים ליטול כסף, אלא אף ביקש. ומעשה שהיה כך היה:

כמו רבים אחרים, אף הרב עזריאל טאובר שליט"א - שהכיר מקרוב את הכוחות והמאמץ הבלתי נלאה שהוא משקיע במסירות שיחותיו, רצה מאוד לגמול לו בתשלום הוגן, חלף עבודתו הנאמנה, שגם זכות החזקת אותו צדיק ותלמיד חכם הגון כרוכה בכך. ובכן, ביום מן הימים הוא הושיט לו סכום של אלפיים דולר במזומן, במחשבה שאולי הפעם יאבה הרב בכל זאת לקחת. אפס, הניסיון הנוסף לא עלה יפה וגם עתה נענה בסירוב.

והנה, לא חולפות עשרים וארבע שעות, והרב פינקוס נמצא על קו הטלפון, מתקשר לבקש את הכסף... "מה קרה?", השתומם הרב טאובר, ועד מהרה גילה את הסוד.

באותו יום יצא רבי שמשון בטיסה לדרום אפריקה, ושם התוודע לסיפורו של הצעת שידוך הגון, התלויה ועומדת לכאן ולכאן על כרעיהם של אלפיים דולר עלובים, שבדרך כלל לא חנן אותם הרב פינקוס אף במבט, אבל כעת, הם הפכו בעיניו ל'מיוחסים', וכמי שבכוחם לחרוץ גורלות. על אתר יצר קשר טלפוני מעבר לים, ואמר לר' עזריאל המופתע: "תראה, אתה הצעת לי כסף, אני מוכן לקחת אלפיים דולר..."

- "לעצמך?", בירר הלה בעדינות, מתקשה לכבוש את סקרנותו.
 - "אומר לך את האמת, זה להקים איזה בית בישראל".

הצ'ק הבנקאי בסכום הנקוב, נשלח על אתר לדרום אפריקה, ועוד בית נאמן הוקם בישראל...

(מתוך 'השמש בגבורתו')

לטובת הנותנים, וחרד כולו למחשבה שמא יטול פרוטה אחת יותר מן העלות." "לשלם לי על הדלק?"

אחד מידידי, שבניגוד לרבים אחרים שהיו בטוחים, שעם כמות השיחות שהוא מוסר הוא 'מסודר' כלכלית - ידע הוא אלו אמצעים דלים עומדים לרשותו של הרב פינקוס, עבור משפחתו הברוכה. מאידך גיסא, ידע אותו מקורב, שאילו היו משלמים לו עבור שיחותיו והוצאותיו הסוחפות, כמקובל, היה הדבר עשוי להקל מאוד מעול הפרנסה שעל כתפי הרב. הוא החליט, אפוא, לנקוט יוזמה אישית, ופנה בטענה גלויה אל אחד ממארגני הסמינרים, שנהנה מפיו המפיק מרגליות: "אמור, למה אינך משלם לזו?"

"אני לא משלם לזו?", נזעק הלה כמצטדק, "אני נותן לו - והוא לא לוקח!"

אני מביא לו צ'ק והוא קורע אותו ולא מגיש לבנק לפירעון. וכי מה יכול אני לעשות? אמרתי לו, לרב פינקוס, שאם הוא לא מוכן לקחת על ההוצאות עצמן (-כפי שהכל לוקחים), שיניח לי לפחות לשלם על הנסיעות הלךך ושוב. היודע אתה מה הוא ענה לי? 'מה, על הדלק? זו בושה לקחת...', ונמנע גם ליטול הוצאות שהוציא מכיסו, למען הזכות לחזק ולעורר את עם הקודש בדרשותיו המלהיבות".

רבי שמשון נטל את המעטפה לידיו, הגביהה לכיוון האור והבחין בכסף ובפתק. פתח את המעטפה, והפטיר כלפי האיש ההמום למשמע אוזניו: "הפתק בשבילי, והכסף - בשבילך!", אמר והשיב...

כיוצא בזה מספר אחד מתלמידי, שזים את ייסודו של ועד מיוחד שמסר ר' שמשון בפני אברכים בני עלייה. הועד לא התקיים באופקים, ולא בשעה נינוחה של שחרית אלא בשעות הערב המאוחרות, כך שלביתו היה שב באישון ליל, ובקושי נותרו לו שעות בודדות עד הזמן שהשכים קום, כדרכו, לעבודת הבורא. אף על פי כן, מעיד אותו תלמיד, ענייני 'התשלום' היו מייגיעים: "כמה וכמה פעמים ניסינו לתת לו סכומי כסף, אך הוא סירב בנחרצות. רק כאשר היה מגיע עם רכבו של ר' אברהם דייטש, נענה ליטול סכום כלשהו עבור הדלק וההוצאות, אבל לעצמו? אגורה לא הסכים לקחת!"

"כסף החזור"

פעם אחת אירע שנענה לבסוף להפצרות והואיל ליטול תשלום. היה זה אחד מפעילי הארגון 'שלהבת' שבארצות הברית, שנתן בידו סכום (-סמלי, יש לומר) של שלוש מאות דולר עבור כמה דרשות שמסר במסגרת הארגון, ולמרבית הפלא - בפעם הזו לא סירב לו.

למחרת, כאשר הגיע אותו אדם למשרד 'שלהבת' שבבורו פארק, גילה לתדהמתו כמות עצומה של מוצרים, המשמשים בקביעות את עובדי ובאי המשרד. היו שם תה וסוכר, כלים חד פעמיים ודברים שימושיים נוספים, מעל ומעבר לכמות סבירה הנרכשת הקנייה אחת. חישוב מהיר שערך, העלה שמדובר בעלות כוללת של כשלוש מאות דולר, ואז הבין על אתר ידו של מי היתה בקניה זו. "הדמים מודיעים..."

**דף היומי בבלי | דף היומי בהלכה | ווארט או סיפור לפרשת השבוע
 שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו' | סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות**

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

בקשתי מהאדמו"ר משומרי אמונים זצוק"ל, שיזכה אותי באיזה סיפור קטן על אביו הקדוש, ר' אהרן ראטה זיע"א, וכך סיפר: "הייתי ילד קטן. אבא היה ספון בחדר הזה. הדלת היתה נעולה. הייתי מטה אוזן מבעד לדלת, ושומע את אבא מדבר עם עצמו. הוא היה פונה ל'גוף' שלו ואמר לו: 'אתה רוצה להסית אותי נגד עבודת הבורא? אתה רוצה שאתעצל לקום בבוקר? לא יעזור לך!...'"

הגאון רבי יוסף מוגרבי שליט"א, על ענווה ומוסר עצמי של גדולי ישראל

אתה? הרי אדם מכיר את עצמו יותר מכל אחד אחר!" למד מאהבה, וסוף הכבוד לבוא צריך ללמוד תורה לשם שמים, לא כדי להתכבד ולא כדי להתגדל. "שלא יאמר אדם: אקרא שיקראוני חכם, אשנה שיקראוני רבי, אשנן שאהיה זקן ואשב בישיבה, אלא למד מאהבה, וסוף הכבוד לבוא" (נדרים סב ע"א). מי שרוצה להתכבד בכתרה של תורה - שיתרחק מן הכבוד! וכמו ששנינו (אבות ד', ה'): "אל תעשם עטרה להתגדל בהם".

יש אדם הרודף אחרי הכבוד. זה סם החיים שלו. הוא דואג לפרסם ברבים כל מעשה טוב שעושה, כדי שכולם ידעו... הוא חושב בליבו: "אם אף אחד לא ידע איזה צדיק אני, איזה ערך יש לצדקות שלי"... אולם האדם הזה אינו יודע, כי הוא פועל כנגד עצמו. ככל שירדוף אחר הכבוד - הכבוד יברח ממנו. לעומת זאת, ככל שיתרחק מן הכבוד - הכבוד ירדוף אחריו.

הסטייפלר זצ"ל כתב באחד ממכתביו: אם ראית בחור ישיבה שנשבר - דע לך שזה מכיון שהוא לומד לשם כבוד. אם הוא לומד לשם שמיים - הוא שלם עם עצמו. אבל אם מה שמניע אותו זה הכבוד, לעולם הוא לא יבוא על סיפוקו. תמיד יחוש שאינו זוכה לכבוד הראוי לו, והדבר יגרום לו למשבר.

גדולי עולם בורחים מן הכבוד
תלמידי חכמים גדולי עולם שהיו ראויים לכבוד - ברחו מן הכבוד. הכבוד היה מאוס בעיניהם עד לזרוא. כשכיבדו את רבי עקיבא איגר ב'שלישי' בעליה לתורה - הוא פשוט התעלף. כדי לעורר אותו מעלפונו היה צריך להסביר לו שלא נתנו לו את העליה לשם כבוד, אלא לפי שתקנות בית הכנסת שהעליה שמורה לרב המקום. רק אז נחה דעתו ורוחו שבה אליו. הגה"צ רבי יצחק בלאזר זצ"ל, היה מגדולי תלמידי רבי ישראל מסלנט. פעם, בשמחת תורה, נשאו אותו התלמידים על כסא, רקדו עמו, ושרו לכבודו את המילים: "צדיק כתמר יפרח". אחד התלמידים התקרב אליו ושמע אות מפזם את הניגון שניגנו התלמידים, אך במילים אחרות: "סחבו את הנבלה, סחבו את הנבלה"... וכאשר עשו כן לחפץ חיים, שמעו אותו ממלמל לעצמו: "שמחת תורה היום, אנו מצווים בכבוד התורה. אין ברירה אני מחוייב להישאר עד הסוף, למען כבוד התורה, ומוכן לספוג בזיונות למען התורה הקדושה"... פעם הגיע אברך מיישיבת 'ופרת יוסף' לאדמו"ר הקוה"ט רבי מאיר אבוחצירא, בבבא מאיר' זיע"א. שאל אותו הבבא מאיר: "יש אצלכם בישיבה אברך תלמיד המשך בעמוד הבא <<<

"והאיש משה עניו מאד" (במדבר י"ב, ג')

האדם צריך להטות אוזן לתוכחות מוסר - "אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין" (משלי ט"ו, ל"א). אולם אל לו להמתין לתוכחות מאחרים. עוד לפני שמגיעה תוכחה מן הזולת, יעסוק כל העת בביקורת עצמית. יש בכך תועלת רבה מאד, וכדברי הגמרא (ברכות ז, ע"א): "טובה מרדות אמת בליבו של אדם יותר ממאה מלקויות".

אמנם, בדרך כלל, אין אדם רואה את נגיעות עצמו, אולם ככל שהאדם גדול יותר - כך הוא נקי יותר מנגיעות, וחזקה עליו שישכיל וידע לבקר את עצמו.

ואכן, גדולי ישראל אינם מחכים שיוכיחו אותם. כל העת הם מצויים תחת שבת בקורת עצמית קפדנית. הם בודקים את עצמם ב'זכוכית מגדלת', ואינם עושים 'הנחות' לעצמם.

החפץ חיים היה עורך בכל יום חשבון נפש עם עצמו. הוא היה מייסר את עצמו, ומעלה בינו לבין עצמו כל מיני נקודות שלדעתו הוא צריך 'להשתפר' בהן. מכיון שהיה מרוכז עם עצמו, הוא לא שם לב לאנשים שבסביבתו, והם שמעו אותו מייסר את עצמו: "ר' ישראל מאיר! צריך יותר שמחה בקיום המצוות!", "ר' ישראל מאיר! צריך להזדרז בעבודת ה'!" ועוד כהנה וכהנה.

כחלק מן התוכחה העצמית, היה החפץ חיים סופר ומונה את הרגעים באותו יום, אשר לדעתו הוא לא מילא אותם בתורה ועבודת ה'. הוא היה נותן לעצמו דין וחשבון על כל רגע ורגע מרגעי היממה, ומציין לעצמו

רגע אבוד פה ושני רגעים אבודים שם... מתוך עשרים וארבע שעות היממה, החשבון שלו הסתכם בעשרה רגעים שאותם, לפי דעתו, לא ניצל כראוי... זכיתי להיות אצל האדמו"ר מ'שומרי אמונים', בביתו של אביו, קדוש ה', ר' אהרן ראטה זיע"א. המתנתי לשעת כושר, ואז העזתי לשאול את האדמו"ר: "רבי, היכן חיבר אבא שלכם את הספר 'שומרי אמונים' ו'הרתת הקודש'?" והוא השיב: "כאן, בחדר הזה, על השולחן הזה".

ביקשתי מהאדמו"ר שיזכה אותי באיזה סיפור קטן על אביו הקדוש, וכך סיפר: "הייתי ילד קטן. אבא היה ספון בחדר הזה. הדלת היתה נעולה. הייתי מטה אוזן מבעד לדלת, ושומע את אבא מדבר עם עצמו. הוא היה פונה ל'גוף' שלו ואומר לו: 'אתה רוצה להסית אותי נגד עבודת הבורא? אתה רוצה שאתעצל לקום בבוקר? לא יעזור לך!'"

המשיך האדמו"ר: "לעיתים הוא היה מוכיח את עצמו בנקודה מסוימת, ואומר: 'מדוע אתה צריך לחכות שמישהו יגיד לך את זה? וכי אינך יודע מי

מרן הגאון רבי חיים עוזר זיע"א חשב רגע קל ואמר: "אכן, כן, יש לי בקשה אישית". האורח הפונה שמח שבקשתו נענית, כולו היה קשוב. "כשאני מספר זאת" - אומר לנו הרב - "זולגות עיני דמעות". "ראה" - השיב לו מרן הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל: "יש בביתנו עוזרת יהודיה שמסייעת לרבנית בעבודת הבית, עוזרת זו דרושות לה נעלים מיוחדות..."

רבי אליקים פשקס שליט"א, מראשי הישיבה הגדולה 'גבעת שאול', על מידות טובות

כאן בליטא. היא סובלת מכך מאד, אם תוכל לשלוח לה מארצות הברית זה יהא בעבורה עזרה גדולה...". זו היתה בקשתו האישית של גדול הדור! זה דמות ענקים של גדול, זו פסגת טוהר המידות, לכך זוכים רק על ידי התורה, רק על ידי עמל התורה המזככת את האדם...

איך זוכים לחלק של תיקון המידות של בין אדם לחבירו?

הגר"א פשקס שליט"א: פעם אמר לי מרן ראש הישיבה הגראמ"מ שך זצוק"ל: בכל מידה שאדם גדול בתורה, הוא צריך לגדול במידות טובות ובמעשים טובים, כמו במידת 'כלים שלובים' זה לצד זה, אם הוא לומד בלא תיקון המידות, אולי הוא תלמיד חכם, אבל 'אדם גדול' הוא לא! אנשים חושבים שמידות טובות זה נימוסים וגינונים בגדר 'מותרות' רוחניים, אבל מרנא רבי חיים ויטאל כותב ב'שער הקדושה': "לפיכך המידות הם יותר קשים מהעבירות עצמם". והוא ממשיך: "ובזה תבין מה שאמרנו חז"ל 'כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה'... ובוזה תבין גם דברים מתמיהים, מה שאמרנו חז"ל 'בעניין תיקון המידות, שהענווה והשפלות מביאים לידי רוח הקודש ושורה עליו שכינה'. רבי חיים ויטאל ממשיך וכותב: "ואמר אליהו הנביא: 'אין התורה מתפרשת אלא למי שאינו קפדן, ואין אני מתגלה אלא למי שאינו קפדן'". הוא מסביר שם באריכות, שתיקון המידות זה מה שמזכה את האדם בתורה.

אדוננו הגאון זיע"א כותב ב'אבן שלמה': "כל עבודת השם תלוי בתיקון המידות, שהן כמו לבוש למצוות, וכל החטאים מושרשים מהמידות". והגאון מוסיף: "עיקר חיות האדם להתחזק תמיד בשבירת המידות, ואם לא למה לו חיים?". זה לא סתם מותרות אלא 'עיקר חיות האדם'.

השאלה היא איך עובדים על תיקון המידות?

הגר"א פשקס שליט"א: אחד הכללים בעבודת השם, המשגיח הר"ש וולבה זלה"ה אומר, שבשבירת המידות צריך להתחיל בדבר קל, כי אם מתחילים בדבר קשה לא מחזיקים מעמד ונופלים. חשבתי עצה קלה שאפשר להתחיל עימה: לחשוב כל יום במה הוא יכול לראות בטובת חברו, לחשוב על השני ולסייע לו.

(מתוך שיחה למוסף 'שבת קודש' יתד נאמן סיון תשע"ח)

יְהִי־אִישׁ מְשִׁיחַ עֵץ מְאֹד" (במדבר י"ב, ג')

לפניכם קטעים מתוך שיחה במעונו של הגאון רבי אליקים פשקס שליט"א, מראשי הישיבה הגדולה 'גבעת שאול', על הנהגתם של גדולי ישראל ומידותיהם המיוחדות.

הגר"א פשקס: שמעתי מהמשגיח רבי שלמה וולבה זל"ה, שסיפר על מה שראה אצל מרן הגאון רבי חיים עוזר

גרודז'ינסקי זצוק"ל. בכל יום בבוקר בשעה עשר, נכנס מרן הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל לחדרו. בצד אחד ישבו מזכירי, שהקריאו שאלות שנשלחו מכל רחבי העולם היהודי, מי בענייני צבור ומי בנושאי הלכה מורכבים. ואילו מעברו של החדר, ישבו אלמנות וכל מיני מצוקים. מרן הגאון רבי חיים עוזר הכתיב למזכירים את התשובות, וכהרף עין השיב לשאלות הפרט, בעצה או במתן של עזרה. כך דבר יום ביומו. והנה יום אחד הגיע שליח מארגון החסד יהודי - אמריקאי העולמי, ה'ג'וינט', ארגון לא דתי, שהתרים את נדיבי תבל למען צרכי העם היהודי בעולם. השליח הגיע כדי לעמוד על צרכי הציבור היהודי במזרח אירופה, ולהפנות אליו תרומות וסיוע נדרש. השליח יצא מגדרו מהתפעלות, ממסירות נפשו של מרן זיע"א למען כל יחיד ויחיד, ולצרכי הכלל בכל העולם כולו.

לפני ששב לארצות הברית נכנס לקבל ברכת הדרך ממרן זיע"א, הוא אמר שהוא רוצה להציג בקשה אישית קטנה לפני שיעזב, מרן הגר"ע זיע"א נענה. הלה פנה ואמר, שלפני שהוא נפרד הוא רוצה לשאול במה הוא יכול לעזור ולסייע למרן זיע"א בעצמו, בלא קשר לצרכי הכלל שיראה להפנות מצד הארגון, במה הוא יכול לעזור למרן זיע"א אישית?

מרן הגאון רבי חיים עוזר זיע"א חשב רגע קל ואמר: "אכן, כן, יש לי בקשה אישית". האורח הפונה שמח שבקשתו נענית, כולו היה קשוב. "כשאני מספר זאת" - אומר לנו הרב פשקס שליט"א - "זולגות עיני דמעות". "ראה" - השיב לו מרן הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל: "יש בביתנו עוזרת יהודיה, שמסייעת לרבנית בעבודת הבית, עוזרת זו דרושות לה נעלים מיוחדות שאין להשיגן

<< המשך מעמוד קודם

חכם בשם בן ציון אבא שאול?"

משיב האברך: "אברך? הרי זה ראש הישיבה בכבודו ובעצמו, חכם בן ציון אבא שאול!"

נאנח הבבא מאיר ואמר: "אתמול הוא היה אצלי, שאלתי אותו מי כבודו, אמר לי: 'בן ציון אבא שאול'. שאלתי: מה כבודו עושה? אמר לי 'לומד בפורת יוסף'..."

אין פלא שה'אברך' 'ש'לומד' בפורת יוסף הוא ראש הישיבה בכבודו ובעצמו, אותו ראש ישיבה שזכה להעמיד דורות של תלמידים גדולי תורה ויראה. הרי כך למדנו, שמי ש'מתרחק מן הכבוד' - הוא זה שזוכה לקנין תורה!

הכבוד שולט באדם לעת זקנה

הגרה"צ רבי חיים שמואלביץ זצ"ל אומר דבר מבהיל. הקב"ה חנן את האדם בחמישה חושים: ראייה, שמיעה, טעם, ריח ומשוש, וכשהוא נוטל ממנו חוש אחד - הוא מחזק את החוש האחר, להקל עליו את החסרון. למשל, מי שהוא סומא ל"ע, חושי השמיעה והמישוש שלו מפותחים מאוד. ומי שהוא סומא וחרש ל"ע, כנגד זה חושי הטעם והריח שלו מפותחים מאד. כעין זה - אומר רבי חיים שמואלביץ - בזקנותו של האדם, הקב"ה מגביר אצלו את תאוות הכבוד. ואם האדם לא יעבוד על מידותיו בצעירותו, כשיזקין יסבול קשות מתאוות הכבוד. היא תשלוט עליו ותמרר את חייו.

(מתוך הספר 'אבות ובנים' על מסכת אבות)

"בתקופה שבה למדתי בישיבת ויז'ניץ", סיפר ר' שלמה זלמן זילברשלאג, "היתה לי ולידידי ר' דוד ברנדס חברותא עם ראש הישיבה בשו"ע יורה דעה. באחד הימים הגענו לש"ך מוקשה, שכ"ק רבינו זצוק"ל התייגע בהבנתו ועמל רבות לרדת לעומקו. לפתע, באמצע הלימוד אתנו, פרץ רבינו בבכי סוער, שהבהיל אותנו עד מאוד"

הרה"ג רבי שמואל צבי גנין שליט"א, על גדולי שבטי ישראל לדורותיהם, שהתחננו בפני דר-עליון על השגות בתורה

מסופר על הגה"ק רבי יהושע מקוטנא זי"ע, שכשנתקשה באיזה ענין בלימודו, היה דרכו לילך לפני ארון הקודש ולבכות באמרו "שהרבש"ע נתן לנו את התורה ואין אנו מבינים"... ומיד נתיישבו כל קושיותיו... [כ"ק מרן אדמו"ר מאמשינוב זי"ע "ימות עולם" עמ' קעז אות ד].

יהי רצון שלא תצא תקלה תחת ידי

כ"ק מרן אדמו"ר בעל 'ויחי יוסף' זי"ע מפאפא, הוכתר בגיל צעיר מאוד לכהן ברבנות ובדיינות בקהילת סאטמאר. במשרה זו החזיק במשך שלש עשרה שנים רצופות, ונודע שמו בשערים כפוסק מומחה בהוראה. בזקנותו כאשר שימש מנהיג לעדת חסידי פאפא בארה"ב - פתח הרבי את פיו בחכמה, וסיפר לתלמידיו על אותם הימים - ימי חורפו. וכה סיפר [תולדות בעל ויחי יוסף ח"א עמ' רעד]: "צעיר לימים הייתי כשנתמניתי לדיין ומו"ץ בסאטמאר, וכבר בתחילת כהונתי התדפקו שואלים רבים על פתחי, ובפיהם היו שאלות חמורות. הייתי מיראי ההוראה, ולא הססתי ואף לא התביישתי ללכת לביתו של אחד הדיינים הזקנים, ולהתייעץ עמו כיצד עלי להורות במעשה זה. כך נהגתי כל זמן שהשעה לא היתה מאוחרת.

"ברם היו פעמים בהם הגיעו השואלים לביתי באישון לילה, בשעה מאוחרת מאוד, ולא היה לי אז אל מי לפנות ולהימלך בפסיקה. במקרים כאלו, נהגתי להכנס לחדר סמוך, הפלתי את עצמי ארצה מלוא קומתי, ובבכי עצומה שפכתי את שיחי לפני הקב"ה שיצילני מכל מכשול ח"ו, ואזכה להורות לאמיתיה של תורה"... סיים הרבי מפאפא זי"ע ואמר: "מכח התפילות והבכיות הללו, זכיתי לסייעתא דשמיא מיוחדת, שלא יצאה תקלה מתחת ידי ח"ו".

ביקש ממי שהחכמה שלו

ידוע היה כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות אהרן בעל 'דברי אמונה' זי"ע, ברוב יגיעתו העצומה בתורה הקדושה, שאליה נלוותה השתפכות הנפש לפני 'מי שהחכמה שלו'. וכך סיפר כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע בעצמו, בשיחת קודש לפני קהל עדת צאן מרעיתו: "בהיותי בחור צעיר, נתייגתי רבות להבין גמרא קשה או תוספות שהיה קשה ביותר להבנה, ולעת שכזאת, רגיל הייתי להניח את הקטע המוקשה עד לאחר תפילת שמונה עשרה, שאז בשעת התפילה התחננתי לבורא עולם שאזכה להבין את דברי תורתו, ואכן לאחר התפילה כשפתחתי את הגמרא, והתעמקתי שוב בדבריהם הקדושים של חז"ל, זכיתי להבינם בקלות ובנקל!"... [אספקלריה המאירה ח"א עמ' עה].

"ויצעק משה אל ה'" (במדבר י"ב, י"ג)

בני ישראל בכל דור ודור, מתפללים ומתחננים על משאלתם הלבבית לזכות לכתרה של תורה. העתירו והתחננו בפני היושב במרומים, כי יזכו לשפע רב בהבנת התורה בהתמדה ובשקידה. במרכז התפילות שבכל יום ויום, בהן מתפללים בהתעוררות רבה בקרב בתי ישראל, הינה תפילת 'אהבה רבה' בה מוזכרות בארוכה בקשות רבות אודות לימוד התורה. ימים אלו, בהם כל כך הרבה ייחלנו והתפללנו על אור התורה, מהווים לנו א"כ הזדמנות נאותה, להתבונן קצת במעלת תפילה חביבה ויקרה זו, שהיא המפתח להצלחה בתורה ויראת שמים, ויש להשקיע בה כוחות רבים ועצומים במשך כל השנה.

הוא יפתח לבנו בתורתו

על דבר גודל אמירת התפילה של 'אהבה רבה', עוררו רבותינו רבות בקול דברות קדשם, כי על כל אחד ואחד מבני ישראל, הרוצה להשיג קנייני תורה והמאור שבה, יש לו להתאמץ כפי כוחו ולהשקיע הרבה יגיעה בתפילה זו, לעורר לבו לדביקות אמיתית בהש"ת. ברוח אלו הדברים הביא בספר דמשק אליעזר [ח"א דף סא] מהרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמאנא זי"ע, שכתב וזו לשונו: "ולויהר מאוד באמירת 'אהבה רבה' קודם ק"ש, שיהיה בכוונה גדולה ובדביקות הבורא ב"ה, עד אין שיעור, שיהיה קשה להוציא כל תיבה ותיבה מחמת אהבת הבורא, באמונה שלימה בהתפשטות הגשמיות מכל וכל". עד כאן לשונו.

גילה לנו באור יקרות אור שבעת הימים, הבעל שם טוב הקדוש זכותו תגן עלינו, גילוי נפלא אשר שמע במתיבתא דרקיעא, על גודל החשיבות שבאמירת 'אהבה רבה' במתינות ובכוונה. וכך ציטט תלמידו המובהק הרה"ק רבי יעקב יוסף הכהן מפולנאה זי"ע, בספרו 'תולדות יעקב יוסף' (פ' וארא): "שמעתי בשם מורי מה שנאמר לו משמים טעם איחור באת משיח, שאין מאריכין באהבה רבה" עכ"ל. הרי שכל אריכות הגלות, עיכוב הגאולה, בנין ביהמ"ק ותיקון השלם, הכל תלוי ועומד על דבר זה - שאין מאריכין באהבה רבה. וכפי המסופר נהג כן הרה"ק רבי דוד צ"ש מלעלוב זי"ע, להאריך מאוד בכל יום בברכת 'אהבה רבה' יחד עם הקהל, עד שברכה זו לקחה אצלם כחצי שעה. ובספר 'זר זהב' (סי' ס' סק"ג) להרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמאנא זי"ע, הביא קבלה זו בפירוט קצת יותר וז"ל: "מרן אלוקי הריב"ש שמע במתיבתא דמשיח, שאריכות הגלות, על שאיננו מאריכין באהבת עולם לאומרו בנועם ובנחת". הרי דעיקר כוונת האריכות באהבת עולם הוא לאומרו בנועם ובנחת.

והאר עינינו בתורתך

ככלל, בכדי להשיג השגות נעלות ומרוממות בתורה, ללומדה ולהבינה אל נכון, נדרש לו להאדם לשפוך נפשו אל אלוקיו, לבקש ולהתחנן אל פני אדון כל, כי יזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות את כל דברי תלמוד תורה, מתוך אהבה רבה ויראה טהורה אשר עומדת לעד. כמאמר הרבי הקדוש מקאברין זי"ע על מאחז"ל (מגילה כח): "שמעתא בעי צילותא". צילותא הוא ל' תפילה. ור"ל כי התורה צריכה לתפילה, לערנען דארץ דאוונען. [תורת אבות" עמ' קסא].

העתיר בתפילה להשיג כתרה של תורה

כבר קם ואמר הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זי"ע, על בקשת התפלה "ותן חלקנו בתורתך", דהנה ישנן כמה דרכים בהן ניתן להתקרב אל הבורא יתברך שמו, אך בקשתינו אחת היא, שנזכה להתקרב אליו על ידי עסק התורה. אחד מתלמידי בית מדרשו של הגה"ק מסוכטשוב, בעל ה'אבני נזר' זי"ע, לא הצליח בלימודיו, ולימים אף התנהג שלא כשורה. אביו של התלמיד נכנס ל'אבני נזר', והתנצל על התנהגות בנו. בסיום דבריו הביע את תמיחתו: "על מה ולמה, בא לו כך לאותו בן?" השיב לו הרבי: "הוא הגיע לכך, משום שלא בכה אף פעם בעת לימודו!" [אביר הרועים' עמ' רפן].

"לכן שפכתי שיח"

באשר כן, יש לו לאדם להתאזר ולהתאמץ בעוז וברוח נכון, לבקש ולהעתיר בתפילה ובתחנונים מלפני נותן התורה ית"ש, לזכות להשכיל בינה בחוקי חורב. וכה כתב השל"ה הקדוש [מסכת שבועות פרק דרך חיים]: "בכל יום ויום יהא בעיניך כאילו היום ניתנה תורה, ולכן מתפללים אנו בכל יום בברכת אהבת עולם 'והאר עיננו', הוא ההשכלה במחשבה טהורה".

וכך מסופר, כי בשיבתו הרמה של מרנא ורבנא בעל החתם סופר זי"ע, כשהגיעו בתפילת שחרית לברכת "אהבה רבה", היו כל הנרות נכבים מרוב ההתלהבות שהיתה בתפילה זו, והיו שומעים את קול התפילה הזאת עד הרחוב השלישי בעיר ('ספרא דמלכא' מאסף חדש על החת"ס, מקורו רשימות בכת"י של הגה"צ רבי שלמה ברוך פראגער אב"ד פעטראוועסלא,

ששמע מאאמור הגה"צ בעל "שאלת יעקב" אבד"ק אדא - "מפיהם ומפי כתבם" חלק ב).

סיפר תלמיד מרן החת"ס, הגאון רבי יהודה מאדרען זצ"ל, שכמה פעמים כשהרצה החת"ס את שיעורו, כשנתקל בקושיא חמורה, אמר בדמעות שלישי: "אהבה רבה אהבתנו... והאר עינינו בתורתך", והיה זועק מלבו הטהור: "רבנו של עולם, רחם נא על עם הארץ זקן! יש לי רצון לדעת, יש לי רצון, מה אעשה?!"

וכל התלמידים געו אחריו בבכי [ספרא רבה ד'ישראל', קח]. ועל כך כתב הגאון רבי שלמה אלכסנדר סופר זצ"ל: "כאשר באמצע לימוד רבינו החת"ס עם התלמידים, עלו בלבו רעיונות נשגבים בחריצות נפלא, כשטף מים כבירים ונהר היוצא מעדן - הפסיק מלימודו וגעה בתפילה 'אהבה רבה אהבתנו ה' אלוקיננו". הוא לא תלה את הרעיונות הנשגבים בגודל

**באישון לילה.
חלף האברך ליד
בית החסידים,
והנה, למרות
שהשעה כבר
קרובה לשלש
לפנות בוקר,
בוקע האור
מעזרת הנשים.
והנה התגלה
לפניו מחזה
מפעים: יושב לו
אברך, רוכן על
הגמרא ומתייפח
בבכי...**

חריצותו וכשרונותיו, אלא ייחס את הכל למתנת ה', אשר אהב אותנו אהבה רבה ונתן לנו את התורה. [ספרא דמלכא' מאת מהרש"צ גנץ, מקורו: הקדמת 'קרית סופרים' לחידושי החת"ס על מסכת חולין].

פלגי מים ירדו עיני

היה זה באישון לילה ואפלה, ברחובות תל אביב עוטי העלטה. אברך חסיד גור חלף ליד בית החסידים

בו נהג להתפלל, והנה, למרות שהשעה כבר קרובה לשלש לפנות בוקר, בוקע האור מעזרת הנשים. הוא הזדרז לעלות לשם, והנה התגלה לפניו מחזה מפעים: יושב לו אברך, רוכן

על הגמרא ומתייפח בבכי...

ניגש האברך אל הבוכה בשאלה תמהה: "מה ארע? מה פשר הבכי? האם זקוק אתה לעזרה?!" כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ זצוק"ל בעל 'ישועות משה' התנער מתוך בכיו וצערו, ופנה בתחנונים אל האברך, כשהוא קורא אליו: "מן השמים שלחו אותך לכאן, יושב אני ומתקשה כבר שעות מספר בהבנת דברי התוספות, אין אני מסוגל לסגור את הגמרא בטרם אבין את הפשט! עשה עמדי טובה, הבה ננסה יחדיו ללבן את הדברים..."

לבקשה כזו הנובעת ממעמקי הלב לא יכול היה לסרב, התיישב לצידו של כ"ק רבינו זצוק"ל, ויחד עמלו במשך למעלה משעה, עד שהגיעו למהלך נהיר בדברי התוספות, וכך נרגעה סערת רוחו של רבינו.

"בתקופה שבה למדתי [סיפור זה מובא 'ובחרת בחיים' ח"א עמ' ע] בשיבת ויז'ניץ ברח' לילינבלום", סיפר ר' שלמה זלמן זילברשלג, "היתה לי ולידידי, ר' דוד ברנדס, חברותא עם ראש הישיבה בשו"ע יורה דעה. באחד הימים הגענו לש"ך מוקשה, שכ"ק רבינו זצוק"ל התייגע בהבנתו ועמל רבות לרדת לעומקו. לפתע, באמצע הלימוד אתנו, פרץ רבינו בבכי סוער, שהבהיל אותנו עד מאוד.

"אז מ'פארשטייט נישט א שטיקל ש"ך" - אמר לנו הרבי לאחר שהתאושש קמעה - "אין עצה אלא לשפוך דמעות לפני ד". וכך נותר על מקומו, כשהוא תפוס שרעפים. אחר זמן-מה פנה ללמוד שוב את הש"ך, והסביר: "לאחר שמתפללים, אפשר להמשיך ללמוד..."

"היה זה" - הפטיר ר' זלמן, "הלימוד הכובש והעוצמתי ביותר מכל אותה תקופת 'לילינבלום'..."

**חוויה רוחנית יומית
מדי יום אצלך במייל**

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתך, אקטואלי ומרתק. עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..
הניוז היומי של דרשו.**

לאחר ה'שבע ברכות' האחרון של אחד מבניו, ניכר היה על מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א כי הינו טרוד ומודאג. הוא לחש לעצמו: 'מה יהיה עם החובות', 'מה יהיה עם החובות', חש אליו אחד המקורבים ופנקס צ'קים בידו. כמה צריך, מילה אחת וכל החובות מכוסים...

הרה"ג רבי נחמן וילהלם שליט"א מעלה מאוצרות דרשותיו על צימאון והשתוקקות לתורה הקדושה

לשון הוה.

אלא כאמור עונש עולם הבא היא המשכה של המציאות בעולם הזה. והגיהנום נוצר מאש התאוות (כשם ששכר העונג של עולם הבא הוא ענף מההתענגות על ה' בהאי עלמא כנודע). ולכן נאמר עליהם במיתתם 'המתאנים' לשון הוה.

"ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו" (במדבר ט', ב')

על מה חזר הרבי מבעלז בתשובה

כאריה ליש פצוע וכאוב הסתובב הצדיק הקדוש רבי אהרן מבעלזא זי"ע בחדרו. ובהלוכו ייסר את עצמו בדברי כבושין על העוון 'החמור' שנכשל בו זה עתה. ומהו העוון?

לפני שעה קלה עלתה מן הרחוב זעקה מקפיאת דם - ילד נפל לבאר! לרגע חלפה במחשבת הרבי - שמא זה בנו הקטן שמשחק בחצר. אך מיד נחרד ואמר לעצמו: ואם אין זה בני אלא ילד יהודי אחר אין מקום לאותה חרדה? ומדוע חשבתי מיד על בני? איך עלתה במוחי 'מחשבת פגול' כזאת שכולה אנוכיות?!

כך המשיך לייסר את עצמו קדוש ישראל רבי אהרן מבעלזא ולא מצא מנוח לנפשו שעה ארוכה. אמרו חסידים: הלואי והיינו חוזרים בתשובה בליל יום כיפור על העבירות החמורות שלנו, כשם שחזר הרבי בתשובה על העבירה 'החמורה' שלו על ההרהור הקל שעלה במחשבתו.

חיך שלך גדול משלהם

לאחר עבודת יום כיפור עצומה ומאומצת עד כלות הכוחות והנפש, שב הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב לאכסניו, הבדיל על הכוס, התיישב ואמר בקול חלוש וכמה, אני רעב. רץ בעל האכסניה

והביא לו צלחת תופינים ומשקה. אך רבי לוי יצחק לא הסתכל לעבר הצלחת, והמשיך לומר 'אני רעב', חזר בעל האכסניה והביא חלה ודגים, אך הרבי לא מביט ואומר 'אני רעב'. הביא פירות למיניהם והרבי ממשיך לקרוא 'אני רעב'. קראו מהר לגבאי ושאלו מה עושים. פשוט, אמר הגבאי, צריך להבין את השפה של הרבי. רץ הגבאי והביא מסכת סוכה. אורו עיני הרבי והתחיל ללמוד בקול ובחשק רב 'סוכה' שהיא גבוהה למעלה וכו' וכך ישב ולמד כל הלילה. מסופר על הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, פעם לאחר ה'שבע ברכות' האחרון של אחד הבנים היה נראה מודאג, ולחש לעצמו 'מה יהיה עם החובות', 'מה יהיה עם החובות', חש אליו אחד המקורבים ופנקס צ'קים בידו, כמה צריך, מילה אחת וכל החובות מכוסים. לא, לא התכוונתי לחובות כאלו, התכוונתי לחובות של

מכסות הלימוד היומיות שבע דפים בבלי ביום, שבע דפים ירושלמי, טור שולחן ערוך, מדרש, ספרא ספרי. מכסות לימוד יומיות שמחמת השמחה וסעודותיה נשאר מהם חובות. מה יהיה אתם. זה כוחו של צמאון לתורה. והנפש לא תמלא.

המפרשים מקשים בדברי רש"י 'למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבוטו, אמר לו הקב"ה חיך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות'. ויש להבין הרי לאהרן היתה עבודה רבה של הקרבת קרבנות מדי יום ביומו. ומדוע נתקנה בחנוכת הנשיאים. רבים האריכו בישוב קושיא זו אך באמת אין זה קשה כלל. כי מי שיש בו לב ונפש הריהו שואף להתעלות יותר ויותר. ולעולם לא בא לכלל מרגוע. כמו שדרשו חז"ל (ויק"ר ד) על הפסוק (קהלת ו, ז) וגם הנפש לא תמלא: משל לעירוני שהיה נשוי לבת מלכים אע"פ שמאכילה כל מעדני עולם אינו יוצא ידי חובתו. למה, לפי שהיא בת מלכים.

ונוהג העולם לפרש שכוונת הפסוק והמדרש שהנשמה לא תימלא במעדנים גשמיים, אלא בדברים רוחניים, כי היא בת המלך. אך המעיין במדרש יראה שעיקר כוונת המדרש, שהנשמה לא תימלא בדברים רוחניים ולעולם תשאף

בפרשה זו מתחיל סדר חטאי דור המדבר שאין לנו השגה ותפיסה בהם. ולא היו אלא חטאים בדקות הענינים לפי רום ערך דור הדעה שזכה לראות ולשמוע את הקב"ה פנים אל פנים.

הפגם הראשון שמוזכר הוא מה שנאמר וידבר ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו. וברש"י: 'הפרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייר, ואילו פרשה זו נאמרה בחודש הראשון הוא ניסן, ולמה לא פתח בזו? מפני שהוא גנותן של ישראל, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד'. ויש להבין מדוע הוא גנותם של ישראל, והרי הטעם שלא הקריבו הפסח כי היו ערלים ובמדבר לא נשבה רוח צפונית, אם כן אנוסים היו, ומה הוא גנותם? מיישבים: גנותם היתה שלא צעקו 'למה נגרע' כמו שהטמאים לנפש צעקו אף שהיו אנוסים, ובכח זעקתם פתחו פתח חדש ופרשה מיוחדת. והם לא זעקו. מי שנמצא בדרגה גבוהה, נתבע גם על - אי זעקה...

ה'נתיבות שלום' היה מפרש דברי חז"ל: המתאוננים - אין להם חלק לעולם הבא. דאינו עונש אלא מציאות, שכן מה שאדם עוסק בעולם הזה הוא ממשיך בעולם הבא. וכיון שטבעו להתאונן גם בגן עדן הוא יתאונן. ולכן אין לו במציאות עולם הבא.

וכן מבואר בהקדמה לשב שמעתתא מה שכתוב להלן הלשון 'כִּי שָׁם קָבְרוּ אֶת הַעָם הַמִּתְאַוִּים'. ולכאורה היה צריך לכתוב העם 'שהתאו'. מאי 'המתאנים'?

להוסיף תורה ומצוות.

וכן דרשו חז"ל (מכות י). את הפסוק (קהלת ה, ט) אֶהְבֶּה כֶּסֶף לֹא יִשְׁבַע קֶסֶף - זה משה רבינו, שהיה יודע שאין שלש ערים שבעבר הירדן קולטות עד שלא נבחרו שלש בארץ כנען ואמר מצוה שבאה לידי אקיימנה. מלשון המדרש מדויק שאין פשט כוונת הפסוק כלפי 'אוהב כסף' כפשוטו והדרש לגבי משה, אלא זה גופא הפשט 'אוהב כסף לא ישבע כסף' - זה משה רבינו.

וזאת, כי שורש הצמאון שבעולם הוא הצמאון לדבקות בו ית' ולימוד תורתו. ומה שרואים שיש אנשים שאינם שבעים מכסף הרי זה עוות של כח הצמאון והשאפה שיש בבריאה שנועד לקדושה.

כל המירוץ אחר כסף, קנאה תאוה כבוד, הכל זה הטיה של אפיקי גלי הצמאון שצריכים להימשך למעלה, לחופים נשברים חסרי תכלית. כדי להגיע לדרגת הצמאון הנכון, כדי להבין זאת צריכים אנו לפירוש הרה"ק מקוצק זי"ע על הלשון 'חייך שלך גדול משלהם', כלומר, 'חייך', ס'גייט דיר אין לעבען?! כלומר - כל חיותך תלויה בכך, לפיכך 'שליך גדולה משלהם'. כשאדם בדרגה זו, יש צמאון.

שכורה ולא מיי

פרשת בהעלותך פרשה של צמאון ושאיפות מעבר למה שחייבים, פותחת באהרן הכהן שחלשה דעתו שלא השתתף בחנוכת המקדש, אף שידיו היו מלאות עבודה, ובהמשך זעקת 'למה ניגרע' שהמשיכה פרשה חדשה פסח ופסח שני, לטמאים ולאילו שהם בדרך רחוקה, ולפעמים אין זה רחוקה, אלא פסיעה מאסקופת העזרה (פסחים צד): אך הם מתביישים, מרגישים רחוקים, אך מצד שני רוצים כל כך, כי זה מקור החיות.

אהרן הכהן היה בוש להתקרב למזבח, אך מצד שני זה מקור החיות, 'כל אשר לו יתן האדם בעד נפשו', ולכן חלשה דעתו, זה ה'רצוא ושוב' של עובדי ה', הכנעה ובושה, ורצון להתקרב.

כי עיקר מבחנו של יהודי הוא בתוספת במה שהוא עושה מעבר לחובתו. מסופר על ניקולאי שהיה עורך מבחן סינון לבחירת החיילים הראויים להימנות ביחידה המובחרת ביותר בצבאו, המבחן היה הליכה רגלית מפרכת תוך נשיאת ציוד מלא על הגב במשך שבועיים כמעט ללא מנוחה. היעד היה להגיע לעיר פטרבורג. המסע היה קשה ממש, בין הרים ובין סלעים, חיילים נפלו בצדי הדרכים ולא הצליחו למשוך, אך האיתנים ואמיצי הרוח המשיכו ולא נסוגו. כאשר נראו מרחוק אורות פטרבורג נשמו כולם לרווחה, סוף סוף נוכל לנוח, לפתע הודיע המפקד... ממשכים ללכת. באותו רגע נפלו מרבית הקבוצה על האדמה, הם לא היו מסוגלים להמשיך, הם אמנם הלכו כברת דרך ארוכה ומפרכת, אך מה שהחזיק אותם היה החלום על המנוחה וההרפיה בפטרבורג, משם ואילך אין כח ללכת אפילו פסיעה.

היחידים שהמשיכו ללכת אחרי המפקד, גם אחרי פטרבורג, ללא שאלות, הם שנבחרו ליחידה המובחרת...

והנמשל ברור: עיקר מבחנו של יהודי הוא בתוספת, במה שהוא עושה מעבר לחובתו, מעבר ליכולתו.

הלא המה דברי חז"ל (חגיגה ט:): על הפסוק (מלאכי ג, יח) וְיִשְׁבְּתֶם וְרֵאִיתֶם בֵּין צְדִיק לְרָשָׁע בֵּין עֹבֵד אֱלֹקִים לְאִשֵּׁר לֹא עֹבֵד, ואמרו 'עבדו ולא עבדו - תרוויחו צדיקי גמורי נינהו. ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד'.

'מאה' זו משימה קבועה, זה 'פטרבורג' להבדיל. 'מאה ואחד' זה מעבר למשימה. זו יחידה מובחרת של עובדי ה'.

חז"ל (ויק"ר לה) דרשו את הפסוק (תהלים קיט, ט) חֲשַׁבְתִּי דַרְכֵי וְאִשְׁבָּה רַגְלִי אֶל יְעֻדְתֶּיךָ, שדוד המלך חישב בכל יום ללכת לצורכי המלוכה ולבסוף מצא את עצמו בבית המדרש.

והשאלה ידועה, מה סבר דוד המלך בהתחלה כאשר תכנן להיפגש ולעסוק

בעניני המלוכה, וכיצד מצא עצמו בבית המדרש?

נעבור לשאלה נוספת: הגמרא מספרת על הלל שהיה נותן חצי ממשכורתו להיכנס לבית המדרש, פעם לא השתכר מאומה, ועלה על הגג ושמע את דברי התורה מהחלון, עד ששלג כיסה עליו ונתעלף. והקושיא מפורסמת אין לא חשש הלל לסכן את עצמו עבור לימוד התורה, והרי אין זה מהדברים שצריך למסור נפשו עליו?

זאת ועוד, חז"ל אומרים שהלל מחייב את העניים, והקושיא, וכי אפשר לדרוש מכל עני מרוד להיות בדרגה של הלל הזקן? תשובה על כך שמעתי במשל.

יהודי אחד היה מכור לטיפה המרה, כל יומו הסתובב סביב 'משקה'. לא למד, לא עבד, לא עשה מאומה, שתי השתה. קרוביו התכנסו וטכסו עצה להניאו ולגמול אותו מהרגלו המביש שמכלה את ממונו וגופו וממיט חרפה על משפחתו. לבסוף קראוהו לרב העיר אשר נזף בו קשות עד שהתחייב לחדול ממנהגו, וילך לעבוד להרויח את פת לחמו לפרנס את משפחתו.

למחרת קם מוקדם והתפלל, והלך לעבודה, כל בני המשפחה היו דרוכים וקוו להצלחת המיפנה בחייו. אולם בצהרים התמהמה לשוב, הקרובים ישבו וציפו במתח, כאשר עבר הזמן הלכו לחפש אותו ובראשונה פנו כמובן לבית המרוז העירוני, ואמנם שם מצאו אותו כימים ימימה, מבוסס כליל ומתגולל בשכרותו. תפסוהו והביאוהו הביתה. כאשר התפכח שבו והביאוהו לבית הרב, הרב פנה אליו בארשת פנים חמורה, מה קרה לך, הרי הבטחת בהן צדקך שתלך לעבוד, איך הגעת לבית המרוז?

אני יסביר לרב, פתח היהודי בהתנצלות, קמתי על מנת ללכת לעבוד באמת, לעזור למשפחתי, להתחיל דף חדש, בדרך חשבת ששכדי שהעבודה תצליח והכל יזרום כראוי, אני צריך רק כוסית משקה אחת, להמריץ את המערכות הפנימיות, הכל בשביל העבודה. נכנסתי לבית המרוז שתיתי כוסית, ורק עוד כוסית, למען העבודה כמובן. ופתאום מצאתי את עצמי מתגולל בשכרותי. אף כאן להבדיל להמחשה. ליינה של תורה, דוד המלך אמנם התכוון ללכת ולעסוק בעניני המלוכה כפי חובתו, אך בדרך חשב שכדי שיהיה לו כח וטעם להתעסק בענינים הגשמיים הוא צריך רק מעט ללמוד קודם. הוא נכנס לבית המדרש, ללמוד שעה קלה, והנה שכח מהכל ושנשקע כולו בלימוד התורה. ואשיבה רגלי אל עדותיך.

הלל לא חשב להישאר על הגג תחת מעטה השלג, הוא עלה רק לשמוע קימעא דברי תורה מפי שמעיה ואבטליון כדי להשיב את נפשו, וכך עוד דקה ועוד דקה. עד שהתכסה כליל בשלג והתעלף.

ועל זה מחייב הלל את העניים, המה העניים בכסף, והעניים בדעת, נכון לעתים קשה מאד, אך לפחות תנו את ההתחלה, את הדקות הראשונות, הכל יבוא אחרי זה לבד.

הוא אשר אמר הקב"ה לאהרן הכהן כפי שפירש הקוצקער זי"ע 'חייך שלך גדול משלהם', כלומר, 'חייך', ס'גייט דיר אין לעבען?! כלומר - כל חיותך תלויה בכך, לפיכך 'שליך גדולה משלהם'.

**בצהרים פנו
לבית המרוז
העירוני, מצאו
אותו, מבוסס
כליל. כאשר
התפכח הביאוהו
לבית הרב,
הרב פנה אליו
בארשת פנים
חמורה, מה קרה
לך, הרי הבטחת
בהן צדקך שתלך
לעבוד...**

***4992 או 077-2222-666**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הכל התחיל באותו מכתב רשמי, ש'נחת' בבוקר אחד בתיבת הדואר של מוסדנו. על גבי המעטפה בלט הסמל המרתיע של רשויות המס בישראל. פתחתי את המעטפה בחשש, מתוכה נשר דף רשמי שבישר לנו על בדיקה שנפתחה במשרדי מס הכנסה כנגד העמותה שבראשותי

הרב אלתר דוד רוט שליט"א, 'גבאי אמן' הנודע ד'שיכון ויזניין' מבני ברק, עם סיפור אמיתי ומחזק

"וינסו משנאיך מפניך" (במדבר י', ל"ה)

המתנתי שעה ארוכה, רק כדי לגלות שהפקיד הנכבד נאלץ לצאת במפתיע מהמשרד...

לאחר שלושה נסיונות כושלים, החלטתי לפנות למנהל. גם בכניסה לחדרו נאלצתי להמתין, אולם הפעם החלטתי לא לוותר; משהתיישבתי לפני המנהל, שפכתי את לבי בקוצר רוח בולט: "כבר שעות שאני ממתין, וכל אחד דוחה אותי לפקיד אחר", טענתי. המנהל הקשיב לי וניכר היה שהדברים נגעו ללבו.

"המתן כאן בצד", החווה בידו לעבר אזור ההמתנה במסדרון הסמוך, "אני בעצמי אטפל בתיק שלך".

שמחתי. בטוח הייתי שהנה באה ישועתי, ואזרתי את שאריות הסבלנות שעוד נותרו בי כדי להמתין.

תוך כדי המתנתי, עד הייתי למחזה בלתי שגרתי; הבחנתי באדם בעל חזות חילונית, היוצא מחדר השרותים הסמוך, נוטל את ידיו, ולאחר מכן מוציא כיפה מכיסו ומברך בכונה "אשר יצר".

איני רגיל במחזות מסוג זה; יהודי חילוני המברך ועוד בכוונה רבה, ולכן הקשבתי לברכתו בתשומת לב מיוחדת. עניתי אחריו 'אמן' בקול רם. עניתי שבדאי היתה מהולה בה השפעתה של השיחה של ליל אמש. האיש הביט לעברי במבט מופתע, וניכר היה כי הוא לא הבין ממש מה אמרתי. הסתקרנתי לדעת מהו הסיפור שעומד על מאחוריו, וכמעט ועמדתי לשאול אותו על כך, אולם הוא פנה מיד ונבלע באחד החדרים. כמחצית השעה לאחר מכן, הבנתי שהדברים אינם פשוטים כל כך. הצצתי לחדר המנהל, וראיתי שהוא עסוק בשיחת טלפון ארוכה. סבלנותי עמדה לפקוע. עת סגירת המשרד הלכה וקרבה, שעות על גבי שעות ישבתי שם, לאחר התכוונות רבה כל כך לפגישה,

והנה... אני עומד לשוב לביתי כלעומת שבאתי. בתעוזה רבה פתחתי את דלת משרד המנהל, והבטתי בעינים חודרות בעיניו. לא היה נראה כי התרגש ממבטי המצמית, משום שהוא סימן לי בידו להמשיך ולהמתין...

"כבודו", פניתי בתקיפות למנהל, מבלי להתחשב בשפופרת שהיתה צמודה לאזנו, "אני חייב לסיים היום עם הסיפור שלי!".

הוא הפנה אלי בחזרה מבט כעוס וגער בי, תוך שהוא מסתיר בידו את הפומית:

"האם אינך רואה שאני עסוק?! כבר אמרתי לך שאטפל בתיק שלך בעצמי...!". כמעט שהשתכנעתי בכנות דבריו, אלא שדקה לאחר מכן נראה שהוא בעצמו כבר הבין, כי השעה מאוחרת מדי כדי שיספיק לממשם; הוא יצא מחדרו והצביע לי על דלת מקולפת בקצה המסדרון: "המתן כאן, תכף יגיע פקיד שיטפל בענייך".

נקשתי על הדלת ולא נעניתי. כבר הייתי לחוץ מאד, היה עלי להמתין שוב, אולם פחדתי לעורר את זעמו של המנהל. על כן המתנתי בשקט, תוך שאני משלים בלבי עם העובדה, כי אאלץ לשוב לכאן במועד אחר.

סוף סוף נקראתי להכנס. אכן, נראה היה כי לחינם שלחני המנהל לכאן... הפקיד היה במהלך התארגנות ליציאה, ובקושי הבחין בכניסתי. אלא שכשהבטתי בעינו, הופתעתי לגלות כי מדובר באדם שראיתיו לפני כן מברך

המשך בעמוד הבא <<<

הכל התחיל באותו מכתב רשמי ש'נחת' בבוקר אחד בתיבת הדואר של מוסדנו. על גבי המעטפה בלט בכחול, הסמל המוכר והמרתיע של רשויות המס בישראל. פתחתי את המעטפה בחשש, מתוכה נשר דף רשמי, שתוכנו בישר לנו על בדיקה שנפתחה במשרדי מס הכנסה, כנגד העמותה שבראשותי. רבים ממנהלי העמותות מכירים את המשמעות של 'בדיקה' זו. זהו הליך שמפעם לפעם ננקט כנגד עמותות ותיקות, שמחמת שגיאה כלשהי עוררה פעילותם את חשש פקידי המס, והוא מטרד ומעמסה לכל עמותה באשר היא.

כדי להתמודד עם הבדיקה, היה עלינו להגיש לפני רשויות המס את כל המסמכים, המתעדים את פעילות העמותה מיום הקמתה, כאשר כל מסמך ומסמך, עתיד היה להיבדק בשבע עיניים בידי פקידי המס.

חרדנו מאד מתוצאות הבדיקה. אף כי מעולם לא ביצענו, חלילה, פעולות בלתי חוקיות במסגרת העמותה. מספיק היה שמסמך כלשהו יאבד או יחסר,

כדי לחייב אותנו בקנסות כבדים, בסכומים עצומים שגבוהים היו מהשגתנו.

שכרנו את שרותיו של רואה חשבון בכיר, כדי שייטיב בידנו להערך לבדיקה, והתכוונו בדחילו ורחימו לפגישה המכרעת, שנקבעה לנו עם פקיד השומה המחוזי. פגישה שבמהלכה אמור היה התיק להיות מוכרע לשבט או לחסד.

ככל שהתקרב מועד הפגישה, כך תפחה והוגדשה מזוודת המסמכים, שאמורים היינו לשאת אליה. התכוונו היטב, אולם למרות כל ההכנות שעשינו, הלחץ היה רב מאד. מביני דבר שעמם התייעצנו, הזהירו אותנו כי מדובר בתיק מורכב, שהסיכון בו גבוה וגורלו נתון לשבט או לחסד, בידי פקידים שרירי לב.

בערב שלפני הפגישה שוחחתי באקראי עם קרוב משפחתי. יהודי חשוב שעוסק מזה שנים בהפצת מצוות עניית אמן ובחיזוקה. זו היתה אמורה להיות שיחת שלומים שגרתית, אולם משום מה החליט קרוב משפחתי, שמודע היה לעיסוקי כמחנך וכמרצה, לשתף אותי דוקא עכשיו בתובנותיו החשובות בנוגע למצוות עניית אמן, כדי שאשתף בהן את תלמידי.

כמחצית השעה ארכו דבריו המרתקים, אשר למרות הלחץ שהייתי נתון בו, האזנתי אליהם ברב קשב, את האמת - התחזקתי מהם בעצמי. למרות עיסוקי רב השנים בחינוך, הופתעתי לגלות כמה הרבה ידע עדין חסר לי במצוה מצויה וחשובה כל כך...

תוך כדי שיחה רשמתי נקודות מתוכן דבריו, במטרה לשוב ולהרהר בהם, ובהמשך אף לחזק בהם אחרים.

סיימנו את השיחה בברכות הדדיות ופרשתי לשינה.

למחרת בבוקר השכמתי קום, ומיד לאחר התפילה פניתי לנסוע לאשקלון, שם שוכן משרד מס הכנסה, אשר עמותתנו היתה נתונה לטיפולו. אחרתי מעט את שעת הפתיחה, וגיליתי שתור ארוך של ממתנים משתרך לפני.

מאותו רגע החלה סאת יסורי: כאשר סוף סוף הגיע תורי, התברר לי כי המתנתי בטעות לפקיד הלא נכון, והפקיד הפנה אותי לפקיד אחר. שוב הייתי צריך להמתין, אלא שכשהגיע תורי התאכזבתי שנית... מתברר כי כדי שיוכל אותו פקיד לטפל בענייני, היה עלי למלא טופס ולהגישו לפקיד אחר. שוב

”אשר יצר” ככוונה...

כמעט ושכחתי בעצמי מדוע... מהרתי להסביר לפקיד את סיבת בואי למקום. הוא הקשיב לי בסבלנות ומשסיימתי אמר: ”אומר לך את האמת, אינני יודע בכלל למה הגעת אלי, ענין זה אינו נתון לאחריותי, אולם התרשמתי ממך עמוקות... המתן כאן כמה דקות, ונראה האם אוכל לעשות משהו בשבילך... אנסה קודם לדבר עם המנהל”.

הפקיד יצא מהמשרד כשבידיו ערמת המסמכים שהגשתי לו... לאחר דקות מספר הוא חזר כשבידיו דף אחד בלבד, חתום בחותמת רשמית שעליו רשום: ”הנני לאשר כי בדקתי את התנהלותה של עמותה פלונית, ולא מצאתי כל דופי בפעילותה. כל התביעות שהוגשו כלפיה מבוטלות... על החתום: פלוני, נציב מס הכנסה...”.

הבטתי בדף בחוסר אמון. האם יתכן שהחתימה נתנה בלי שום בדיקה? תהליך האמור לארוך כמה שבועות, הסתיים תוך כמה דקות... קמתי ממקומי ומיהרתי לעזוב את המשרד, לא לפני שהרעפתי תודות על הפקיד המסור.

הוא לא הבין לגמרי את כוונתי. ”בסך הכל עניתי אחריו 'אמן'...”, אמר כשזיק שובב בעיניו ומיהר לצאת מהמשרד.

(מתוך עלון 'וכל מאמינים' פרשת בחוקותי)

« המשך מעמוד 1 | מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל »

עין הרע ליווה את רבינו לאורך כל השנים שקדמו להוצאת ספריו. ומסיבה זו המתין עד גיל ששים להוציא את ספריו, שבגיל זה כבר רבים תורתם סדורה וכרוכה דבר דבור על אפניו, ואין זו תופעה מרעישה שאמורה ליצור הילה מיוחדת. מאותה סיבה של חשש מפני עין הרע, הקפיד רבינו שלא יפרסמו בעיתון על הוצאת ספר חדש שלו.

(מתוך הספר 'גדול בקרבך')

האמנם יש קשר בין הדברים?... אולי יש לחשוש מעין הרע? הוחלט להעלות את הספק לפני מרן שר התורה רבי חיים קניבסקי שליט"א, לשאלו האם לחדול מלהוציא כרכים נוספים מחשש עין הרע. ענה מרן הגר"ח שאין כאן מקום לחוש לעין הרע, כי החשש לכך הוא במי שמוציא את ספרו להתפאר בו ולא לשם שמים, אבל רבינו אינו שייך לזה, ומוציא את ספריו להגדיל תורה ולהאדירה, ואדרבה - תהיה בזה סגולה שיאריך ימים. ומציין מרן ראש הישיבה רבי גרשון אידלשטיין שליט"א, שהחשש מפני

« המשך מעמוד 3 | הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א »

”ז, י”ב): 'ויתן את הקטורת ויכפר על העם' - כך גם השמן מכפר. מסיבה זו תקנו חכמי ספרד לומר בתפילת מנחה, קודם 'עלינו לשבח', את המזמור הזה, 'למנצח בנגינות מזמור שיר'. רבים שאלו: מהו המקור למנחה? אלא, משום שבדרך כלל מתפללים תפילת מנחה סמוך לשקיעת החמה, וזו היתה השעה בה הכהן הגדול היה מקטיר את הקטורת ומדליק את המנורה.

גם בבוקר נוהגים לומר את המזמור הזה לפני "ברוך שאמר", מאותה סיבה, שהרי גם בבוקר היה הכהן הגדול מקטיר קטורת ומדליק את המנורה.

(מתוך 'דורש ציון' | פרשת בהעלותך)

לעולם אינה בטלה. הא כיצד? על ידי שקוראים את המזמור, עם שבעת הפסוקים וארבעים ותשע התיבות, המכוונות, כאמור, כנגד המנורה, כשהוא כותב בצורת מנורה - על ידי כך נותנים קיום למנורה של מעלה. זאת ועוד: בכח קריאת המזמור הזה זוכים לכפרת עוונות. הזוהר הקדוש מפרש את הפסוק (משלי כ"ז, ט'): "שמן וקטורת ישמח לב", שהקטרת הקטורת היתה תמיד - בין בבוקר ובין בשעות בין הערבים - בסמוך להדלקת שמן המנורה, כמו שאומרת התורה (שמות ל', ח'): "ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה".

הקטורת והשמן היו תמיד ביחד, ללמדנו שכשם שהקטורת מכפרת, וכמו שדרשו חז"ל (יומא מד ע"א): "למדנו לקטורת שמכפרת, שנאמר (במדבר

« המשך מעמוד 5 | הגאון הצדיק רבי יהודה זאב סגל זצוק"ל »

”פעם נזדמנתי לחתונה של תלמידי במונטריאול, ונודע לי כי בעל האכסניה של הגרי"ז הוא בעל יכולת אך אני לא הכרתי אותו. בחתונה עצמה שאלתי את הגרי"ז: 'מי הם מכריו של בעל האכסניה?' הגרי"ז סגל אמר לי: 'אני אקבע לך פגישה עמו'. אחרי כמה דקות ניגש אלי בעל האכסניה והודיע לי כי למחרת הוא יבוא אלי לסייע לי.

”אותו אברך שהשתתפנו בחתונתו במונטריאול סיפר לי כי באחד הימים שלקח את הגרי"ז ברכבו מהישיבה לביתו, ביקש ממנו שיעבור על ידי ישיבתנו "שערי תורה". כשהגיעו למקום אמר לו: 'אתה רואה את הישיבה כאן, דע לך שהייתי מגיע לבי"ד של מעלה אחרי מאה ועשרים והיו שואלים אותי: 'הודה זאב! היכן ישיבת "שערי תורה"?' אני לא הייתי יודע למה מתכוונים והיו אומרים לי, 'ישיבת "שערי תורה" יכלה לקום ולא קמה בגלל שלא הסכמת, א"כ, תיכנס לגיהנום!' על שאלה זו אני יודע כי יש לי מה להשיב בבי"ד של מעלה!

(קטעים מתוך כתבה נרחבת של הרב יעקב היילר מתוך 'המבשר תורני' שבט תשע"ח)

כי לא אצליח להחזיק ישיבה בצורה כזו. נכנסתי אליו ואמרתי לו שאני עוזב את הישיבה ושב לארה"ק. הגרי"ז לא איבד עשתונותיו ואמר לי: "מנצ'סטר זה מקום שתובע ישיבה! אנגליה היא מדינה שתובעת ישיבה! באירופה צריכה להיות ישיבה! אתה מסוגל להקים כזו ישיבה ואסור לך לעזוב ולהתנער מהמשימה המוטלת עליך. תמשיך ואני אחזק אותך!"

”אחרי תקופה אמר לי: 'דע לך; כאשר אני אומר בהלל בר"ח: "אנא ד' הצליחה נא" פעמיים אני מכוון, פעם אחת על הישיבה שלי ופעם אחת על הישיבה שלך!"

”כשנסעתי בפעם הראשונה להחזקת הישיבה לאנטוורפן, ראיתי כי ההצלחה שם תלויה בעזרתו של הגאב"ד הגר"ח קרייזוירטה זצ"ל. לפני שנסעתי שוב סיפרתי להגרי"ז. הוא הרים טלפון להגר"ח קרייזוירט שהיה מעריצו וביקש ממנו שיסייע לי. הגר"ח קרייזוירט מאד התפעל מכך, ואף הביע זאת באזני הנגידים באומרו: 'יש צדיק במנצ'סטר שיש לו ישיבה והוא התקשר לבקש שאעזור לראש ישיבה הצעיר להחזקת ישיבתו!'

ביקש הרב שיינברגר בקשה לא שגרתית מרבי שמעון קלפוס: מבקש אני ממך בקשה אחת: בעלותך השמימה ולאחר שייפסק דינך בבית דין של מעלה, תבוא אלי ותעדכן אותי מה נעשה בדינך, ותספר לי כיצד התגלגלו הדברים...

כרטיס הכניסה לגן עדן = חסד

היו רבי שמעון קלפוס זצ"ל ורבי מרדכי אהרן שיינברגר זצ"ל, דמויות הוד משרידי דור דעה, שעבודת השם שלהם נודעה בשערים. הם היו תלמידי חכמים מופלגים שעסקו בתורה בהתמדה ללא הרף, לצד תפילות המרוממות שנישאה שעות ארוכות בדבקות.

לצד זאת, עסקו השניים גם בחסד, ונהגו לכתת רגליהם פעם בשבוע לקבץ צדקה פרוטה לפרוטה, אותה חילקו לעניי העיר המשוועים לעזרה. כך נהגו השניים במשך שנים רבות, בהקדישם שעות רבות וארוכות למלאכת החסד הטבועה בדמם. הם לא הביטו על ערכם ורוממותם, לא ביקשו כבוד לעצמם, ועסקו בחסד יום אחד בשבוע.

לימים, חלה רבי שמעון קלפוס את חוליו האחרון, ממנו לא קם. כשמצבו החמיר, קרא לידידו הרב שיינברגר ושוחח עמו ביחידות שיחת פרידה ארוכה ונרגשת, במהלכה ביקש הרב שיינברגר בקשה לא שגרתית:

'הן היינו יחדיו בעולם הזה ידידים קרובים' - אמר בדמעות שלישי, 'ידינו לא משה זה מזה, עסקנו יחדיו במגוון פעולות תפילה, תורה וחסד. מבקש אני ממך בקשה אחת: שבעלותך השמימה ולאחר שייפסק דינך בבית דין של מעלה, שתבוא אלי ותעדכן אותי מה נעשה בדינך, שתספר לי כיצד התגלגלו הדברים...'

אכן, בקשה לא שגרתית, שאפשר לשמוע רק בין שני צדיקים של ממש... ורבי שמעון, קודם שנפרד מידידו, הבטיח כי באם יתאפשר לו - יקיים את הבקשה במלואה, ויבוא לספר מהנעשה בבית דין של מעלה...

ויהי לתקופת הימים, אין ויהי אלא לשון צער. הצדיק רבי שמעון אכן הסתלק לבית דין של מעלה, מותיר אחריו משפחה שבורה ורצוצה, תושבי ירושלים המבכים את לכתו, וידיד קרוב ואהוב - הרב שיינברגר, שהצטער צער רב. לצד הצער הגדול, המתין וציפה הרב שיינברגר בדריכות לקיום ההבטחה, ייחל לפגוש את ידידו שיבוא לספר מהנעשה בכבשנו של עולם...

ואכן, כמה חודשים אחר כך, התגלה רבי שמעון לרבי אליהו רוט זצ"ל בחלום הלילה, ואחר כך גם לידידו הרב שיינברגר זצ"ל. באופן מפעים, סיפרו שניהם את הדברים בעדות אישית תואמת, עדות מטלטלת ומסעירה מבית דין של מעלה:

רבי שמעון סיפר בראשית דבריו, כי לא ניתנה לו הרשות לספר ולחשוף אלא טפח מהנעשה בשמי מעל, ועל רוב

הדברים כבר אמר הכתוב 'כבוד אלוקים הסתר דבר'. עם זאת, התייחס לשאלה שנשאל לגבי מה נעשה בדינו, ותיאר מהנעשה בבית דין של מעלה: מיליוני מלאכים נקבצו ובאו לדיון בעניינו של רבי שמעון, נושאים בכנפיהם צרורות של זכויות. שעות לימוד תורה ארוכות ומייגיעות, זכויות של מצוות רבות, תפילות ארוכות ונלהבות. הכל עלה אל שולחן הדיינים, הדיינים בחנו ובדקו, החלו לחשב חשבוננו של עולם האמת...

במתח רב ובציפייה דרוכה הביט רבי שמעון במתחולל לנגד עיניו, מצפה שהזכויות הללו יעניקו לו את כרטיס הכניסה הנכסף לגן עדן. אך בית הדין דן ארוכות, בחן את כל הזכויות הללו, ועדיין - הדיינים לא קבעו דבר, כנראה, אין די בזכויות עד עתה!

כמה נורא יום הדין הגדול! שבו והגיעו המוני מלאכים, צרורות של תפילות, תיקוני חצות, מצוות רבות שקיים רבי שמעון במסירות ובהקפדה. כל אלו עשו רושם רב בשמים והדיינים התייחסו אליהם בכובד ראש, אך עדיין, למרבה החרדה, רבי שמעון עומד ומביט כיצד הדיינים קובעים פה אחד: 'זה עדיין לא מספיק!'

המשך בעמוד הבא <<<

הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

"אל נא תהי כמות" (במדבר י"ב, י"ב)

פרשת השבוע הנוכחי, מסתיימת בתיאור התפילה הנרגשת שנשא משה רבינו, אחיה המסור של מרים הנביאה, לאור מחלת הצרעת בה לקתה. כבן המתחטא לפני אביו, עמד משה רבינו וביקש רחמים למען אחותו, המשולחת מחוץ לשלוש מחנות, וכמה מצער שדווקא היא - נביאה בישראל, נמצאת במצב כזה.

בתפילתו, נוקט משה בביטוי קשה ומצמרר: 'אל נא תהי כמת' - הוא מבקש שאחותו לא תיחשב כמתה חלילה, אלא תזכה לרחמי שמים ולתקווה מחודשת. והשאלה כמו זועקת ועולה מאליה: התפילה על אדם חולה - פשוטה ומובנת, וכך נהג משה. אך מהיכן הגיעה ההשוואה לאדם מת?! הן ניתן לבקש על אדם חולה, להתחנן למען בריאותו. ועדיין, יש כברת דרך ארוכה בין חולה למת. מדוע נקט משה בהשוואה כה קיצונית של אחותו לאדם מת?!

רש"י במקום חש בכך, ומבאר שהמצורע חשוב כמת. ועדיין תעלה גם תזעק השאלה: הרי האדם חי, חי! נכון שהוא סובל, מצורע, מנודה - ועדיין הוא חי! איך יוכל לטעון שהוא חשוב כמת, והרי הוא חי ונושם?!

את השאלה הזו הרעים ראש ישיבת מיר, הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, בפני קבוצת תלמידים שהתכנסו במעונו ל'ועד מוסר'. וישא קולו ויאמר: 'איככה הידרדר המצורע למעמד של מת?! הרי מת הוא הדבר הגרוע ביותר, הוא סופי, נטול תקווה ונטול עשיה. לעומתו, המצורע במצב טוב לאין ערוך! יש לו תקווה, עדיין הוא פעיל, ועוד ישוב לחיק משפחתו. כיצד ניתן לכנותו בשם מת?! איך אפשר להתפלל עליו כאילו אינו בין החיים רח"ל?'

את שאלתו המהדהדת, לא הותיר רבי חיים בחלל החדר, בלי להשיב עליה בהתלהבות דברים כדרבנות: 'המצורע חשוב כמת, כי מה שמייחד מת - זו העובדה שהוא לא יכול להועיל לאחרים. כולנו יודעים כי המטפלים בנפטרים עושים חסד של אמת, כי המת אינו יכול לגמול להם טובה. עוצמת הכאב והאסון כשהאדם הופך למת - היא

בגלל שמעתה לא יוכל לסייע לאחרים, לא יוכל להועיל לעולם, לא יוכל לפעול למען אנשים...

המצורע - למרבה הצער והכאב, מידרדר לאותו מקום. מרגע שנשלח מחוץ לשלוש מחנות ויושב בדד, אינו יכול להועיל לאחרים, אינו יכול לגמול חסד עם רעהו, מאבד את היכולת להיטיב עם זולתו. אמור מעתה - כמת הוא נחשב, שכן שניהם אינם יכולים להועיל לזולתם!'

כי מוות וחיים אינו מצב קליני, גם לא אבחנה מדעית. מוות - הוא מצב של אדם שלא יכול לעשות חסד עם זולתו, אינו יכול להועיל לחבריו, אינו מסוגל להיטיב לסביבתו. חיים ארוכים - אלו חיים מלאי חסד ועשיה, חיים של פעלתנות למען הזולת, חיים העוסקים בלהיטיב, לשמח, לגמול חסד איש לרעהו!

גילוי מסעיר בחלום הלילה...

שני ידידים אהובים חיו בירושלים של מעלה, אנשי מעש ויראי אלוקים, אותם הכיר ואת סיפורם סיפר הגה"צ רבי אליהו רוט זצ"ל. שני הצדיקים

נשכח מלב. גם הרבנית עסקה כבר בעיסוקים אחרים, וכבר שכחה מהנער אליו כה התמסרה, עד שחילצה אותו ממחלתו הקשה בעמל רב והוצאה כספית ניכרת...

חלפו עשרות שנים, וללונדון נקלעה בתה של הרבנית שלזינגר, סבת הרבנית טורק ע"ה. היא התפללה תפילת שחרית בבית כנסת מקומי, ועוף השמים הוליך את הקול לעזרת הגברים, כי אורחת מיישראל בשם הרבנית טורק הגיעה. מששמע על כך אחד מחשובי ונכבדי בית הכנסת המקומי, ביקש לשוחח עמה בדחיפות לאחר התפילה.

בקול רועד מהתרגשות, שאל האיש - שכאמור, נמנה על בכירי ופארי הקהילה בלונדון - אם האורחת בתה של הרבנית שלזינגר מתל אביב. האשה השיבה בחיוב, ושני עיניו של האיש הנכבד הפכו לשני נחילי דמעות, ובקושי הצליח להוציא הגה מפיו.

לבסוף, אמר בקול סדוק: 'דעי לך שאינני יכול ואין דרך בעולם להודות לאימך. היא הצילה את חיי, נתנה לי חיים במתנה! זוכרת את הגנב שהסתובב אצלכם בבית?'

כמו מחזה נוסטלגי עתיק, צפה ועלתה דמותו של אותו נער, שהתגורר בבית הוריה. מתוך ערפל השכחה שבה ועלתה תמונתו, והיא שפשפה עיניה בתדהמה: 'מה?! זה אתה?'

'אכן כן!' - שב האיש וקבע, וסיפר על שנותיו כנער דחוי ומושמץ, גנב בשיא 'פריחתו'... 'הכל טענו כי עתידי בין יושבי בית הסוהר, אך אמא שלך - רוח אחרת היתה עמה, היא הצילה את חיי!'

כשאני מביט במשפחה שהקמתי, בקהילה בה אני שותף, בהתקדמותי הרוחנית ועסקי המסופים - אני יודע שכל זה הוא לא בגללי, כי לכשעצמי - הייתי אמור לבלות את שארית חיי מאחורי סורג ובריח. רק לבה הפתוח כאולם של אימך, הציל את חיי, נתן לי סיכוי. היא הוציאה אותי מעומק המחלה, גאלה את נפשי, היא שהעמידה אותי כאדם מן היישוב, שגם הצליח להתקדם בחיים! - סיפר האיש, כשהוא מנגב ללא הרף את דמעותיו הנרגשות...

היום שאינו יום!

היה זה בשעת לילה מאוחרת. סבי, הגאון רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, עלה זה עתה על יצועו. בתום יום ארוך ועמוס, מייגע וגם מעייף, לבש את בגדי השינה ועמד לתת תנומה לעפעפיו. אך לפתע, בשוכבו על מיטתו, מצחו נחרש קמטים. הוא נזכר במשהו שהעיק עליו, לא נתן לו מנוח...

הוא מיהר לקום ממיטתו, ניער את קורי השינה שכבר התלבשו על עיניו, ואזר כח. התלבש בזריזות ויצא את הבית, בואכה בית הכנסת 'בעלזא' בבני ברק, הסמוך לביתו. השעה היתה אחרי חצות הלילה, הרחוב כולו כבר היה שקט, ורק הוא - מתרוצץ ומחפש, שואל ודורש...

לפתע, צדה עינו דמות של אדם זר ומזר, יהודי אומלל שהיה מהישנים בבית הכנסת. פניו הוארו באחת, הוא שש אליו כמוצא שלל רב. 'רבי יהודי, בוודאי טרם אכלת ארוחת ערב. התואל לבוא עמי לביתי ולסעוד סעודה דשנה?'

המסכן, שהיה כנראה גם מאוד רעב, נענה על אתר להזמנה החמה. באחת בלילה עלו שניהם הביתה, רבי שמואל צבי העלה את האור במטבח, פרס לחם אל השולחן, והחל מביא ביצה וסלטים, ירקות ומגדנות מכל אשר יצא. שעה ארוכה עמד רבי שמואל צבי ושימש לפניו אותו יהודי זר, ונתן לו לאכול ולשבוש ביד רחבה ובנפש חפצה, עד שהלה אכל ושבש ודשן ובירך, ונפרד בתודה חמה ובברכת 'לילה טוב' חנינית...

הלה אמנם לא שאל שאלות, שכן היה רעב ומזה זמן לא אכל ארוחה טובה. אך בני הבית - המה ראו כן תמהו: מה ראה רבי שמואל צבי לקום ממיטתו בשעת לילה מאוחרת, לחפש אדם זר, ולהזמינו לשולחן? הרי השעה כבר מאוחרת, ורבי שמואל צבי כלל לא ידע על קיומו של אותו בבית הכנסת באותה שעה - מה טעם טרח כל כך לחפשו ולהזמינו?

נענה להם רבי שמואל צבי בחיך: 'שכבתי על משכבי, והעברתי את היום החולף בראשי. לפתע נחרדתי: הן לא עשיתי חסד היום! מיהרתי לקפוץ בבהלה, שהרי איך יתכן ללכת לישון בלי לעשות חסד? אזרתי כח, וחפישתי מישהו לעשות עמו חסד. עכשיו אני יכול ללכת לישון בצורה רגועה...' - הסביר בפשטות.

את הסיפור שמעתי מאבי מורי שליט"א, והוא מאיר: יום ללא חסד, לא ייקרא יום. יהודי נועד לעשות חסד, זה חלק ממהות תפקידו. בכל יום נחפש לעשות חסד, לפחות מעשה חסד אחד בכל יום. כך נפתח את ליבנו למצות החסד, ונרבה עשיה טובה בין איש לרעהו!

לא ייאמן! אחד מצדיקי ירושלים, שעבודת התפילה שלו היתה לשם דבר, שתפילתו נישאה שעות ארוכות, שכל קריאת שמע שלו ארכה שעות! - אך זה לא מספיק! ושעות לימודו, התמדתו העצומה, מצוותיו הרבות ומידותיו התרומיות - עדיין לא הספיק, עדיין לא נחרץ גורלו לגן עדן! ועודו עומד וחרד, מתוח ודואג, מי יודע מה יפסק לבסוף, מה יוכרע לגביו...

ואז, הגיעו משלחות של מלאכים, והעלו על השולחן את היום השבועי בו כיתת רגליו למען עניי ירושלים. סיפרו כיצד התמסר לעשיית חסד, וזכויות החסד הם שהכריעו את גורלו:

'זכאי בדינו, ישר לגן עדן!' - הכריז הכרוז, ורבי שמעון, בבת שחוק על שפתיו, בישר זאת לידידיו שנשארו בעולם הזה, למען יידעו הכל ויבינו: כרטיס הכניסה לגן עדן, תלוי בחסד, תלוי בעשיה למען הזולת. בוודאי ש'תלמוד תורה כנגד כולם', אבל כל יהודי חייב לשלב עיסוק בחסד, כי חסד הוא חלק ממהותו של יהודי!

אירוח גנב בתוך הבית?!

לפני עשרות בשנים, בתל אביב של מעלה, התגוררה הרבנית בלה שלזינגר ע"ה, שהיתה בתו של מורנו רבי יעקב רוזנהיים זצ"ל, והיא שייסדה וכיהנה כנשיאת נשי אגודת ישראל. היא היתה אשה ברוכת כשרונות ומעשים, שפעילותה הרבה חבקה עולם, למען הציבור היהודי בארץ.

באותה עת, התגורר בשכונת מגוריה נער צעיר, של"ע לקה במחלת ה'קֶלְפֶטוּמְנִיָה', המוכרת יותר בשם מחלת ה'גנבת'. זו מחלה נפשית שהלוקה בה מאבד את השליטה

בדחפיו האישיים, ואינו מצליח להימנע מלגנוב כל מה שרואות עיניו. יודגש, לא מדובר בגנב מתוך רוע או שרירות לב, אלא באדם ההופך לגנב כתוצאה מחוסר שליטה במעשיו.

כל בר דעת מבין, שהחיים בסביבתו קשים מנשוא. לא רק שהאיש מזיק בפועל, הוא גם נחשב כאדם רע, והופך לאדם דחוי חברתית ואומלל נפשית. במצב כזה, כמעט ואין מה שיכול להוציאו מהסחרור הנורא אליו נקלע, שכן איש אינו חפץ להתקרב ולטפל בו.

אותו נער צעיר, חלה במחלה הקשה הזו, ובתוך תקופה קצרה נודע שמו כגנב שאינו חת מאיש, והכל התרחקו ממנו, לא פעם אחרי שגערו בו. כך הלך מצבו הנפשי והידרדר, עד שהבחינה בו הרבנית שלזינגר, והזמינה אותו לביתה, להתגורר בבית שחסד והכנסת אורחים היו הבריו התיכון בו.

היא ידעה כי בכך היא הופכת את ביתה למקום מועד לפורענות, הן מצד הגנב - שיחמוס את כל מה שיעמוד בדרכו, והן מצד רודפיו - אשר לבטח יבואו לביתה לדרוש את שגנב מהם. למרות זאת, אירחה אותו בביתה במשך תקופה ארוכה, ולמותר לציין שהיתה זו תקופה קשה מאוד עבורה. דברים נעלמו ממקומם, כלים יקרים מצאו את דרכם לחדרו, לא היה אפשר להשאיר כסף בבית ולו לרגע אחד. אך כל זאת היה רק אפס קצהו ממסירותה כלפיו - - -

הן מדי יום, יצא הנער לדרכו, ועד שהיה שב הביתה - היה מספיק כמה גניבות... הכל ידעו כי הוא מתגורר אצלה, ובאו לדרוש את הגנב מהם, תוך שהם מטיחים לא פעם מילים קשות ונוזעמות. הרבנית שלזינגר קיבלה את כולם בנועם, התנצלה בשמו, והיתה משלמת את עלויות הגניבות מכיסה הפרטי, בלי לספר לו על כך כלל!

תקופה ארוכה נמשכה המסורת הזו, כשהנער שחי בביתה - גונב כדרכו, והרבנית מתנצלת על לא עוול בכפה, ומשלמת מכספה האישי את הגניבות. היא עשה זאת כדרך טיפולית שהוכיחה את עצמה - כי אכן, עד מהרה, נסללה הדרך לטיפול בנער הסובל. העובדה כי אנשים כבר פחות הטיחו בו בחוצות, יחד עם העובדה שהרבנית ליוותה אותו בתהליך טיפולי ארוך ומייגע, הובילה לכך שכמות הגניבות הלכה וירדה, עד שהתופעה פסקה כליל.

לימים, נפרד הנער בדמעות תודה, ויצא לחיים חדשים ומשוקמים, נטולי גניבות ומעשים לא רצויים. כדרכו של עולם, הקשר ביניהם נותק, והנער כמו

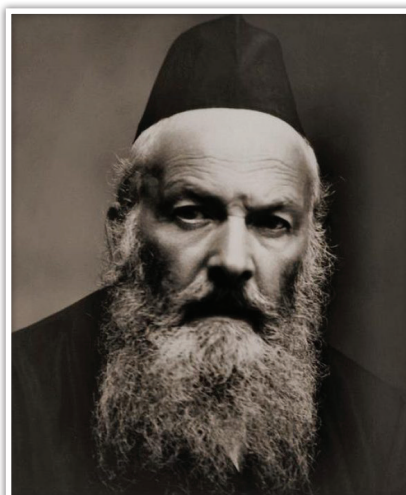
לפתע התעורר ה'חתם סופר', פרץ בבכי ואמר: "... אבל מה שאתם אומרים שאינני ירא שמים, על זה אני בוכה ומצטער, כי הרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים... ואם אינני ירא שמים הרי יתבעו אותי על כך", כל כך בכה ה'חתם סופר', שכל בגדיו נרטבו מרוב דמעות

סגולות הזיכרון של החזון איש ורבי אלחנן וסרמן זצ"ל

הרב ישראל ליוש

הוא אינו מבחין ביראת שמים הגדולה שבו... לפתע התעורר ה'חתם סופר' ופרץ בבכי ואמר: "מה שאתם אומרים שאני לא גאון גדול, אינני מצטער על כך, כי אני יודע שעמלתי כפי כל כוחותיי, ואם אינני גאון - לא יתבעו אותי מהשמים על כך. אבל מה שאתם אומרים שאינני ירא שמים, על זה אני בוכה ומצטער, כי הרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ואם כן היה בידי להשיג 'יראת שמים', ואם אינני ירא שמים - הרי יתבעו אותי על כך", כל כך בכה ה'חתם סופר' שכל בגדיו נרטבו מרוב דמעות.

מסופר בספר 'פניני רבינו הקהילות יעקב', שמרן ה'סטייפלר' העיד על מרנא ה'חזון איש' שעד יומו האחרון לא שלטה בו שכחה. בכל ענין מדברים איתו בכל מקצועות התורה, נראה היה הדבר כאילו זה עתה למד את הסוגיא המדוברת, עם שיטות הראשונים והמסקנות להלכה, אף כשהיה מדובר על סוגיות שהוא למד לפני שלושים או ארבעים שנה. פעם שאל הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל את ה'סטייפלר': "במה זכה החזון איש לזיכרון נפלא כל כך? האם זה בגלל שהרבה לחזור על תלמודו?" השיב לו ה'סטייפלר': "בודאי שאי אפשר לזיכרון גדול כל כך בלא להרבות בחזרות, אבל הרי הגמרא (מגילה ו ב) אומרת: 'לאוקמי גירסא סייעתא מן שמיא היא', ולחזון איש היתה סייעתא דשמיא שלא תשתכח ממנו תורתו, בזכות צדקותו העצומה, ובזכות יראת השמים הנוראה שלו. מוראם של ארבעת חלקי השולחן ערוך היו על ראשו תמיד, הוא לא עשה שום תנועה מבלי להתייעץ עימם, ובזכות זה הוא זכה לסייעתא דשמיא שמועותיו היו בהירות ומחוורות לו וזכורות על לבו תדיר".

שיחת חולין של תלמידי חכמים, קיימו ביניהם הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל ורבנים נוספים, ובכללם חתנו הגאון רבי ברוך יוסף פייבלזון זצ"ל, אודות גדולי הדורות שנתברכו בזיכרון גדול. תוך כדי הדברים הוזכר שמו של הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, מיד אמר רבי נפתלי: "לדעתי אין לכלול את רבי אלחנן ברשימת בעלי הזיכרון, הוא אמנם בור סיד שאינו מאבד טיפה, אבל אין זה מכוח זיכרון טבעי, אלא מרוב יראת שמים, מרוב פחד שלא להיות בכלל השוכח דבר אחד ממשנתו..."

הגאון רבי דב יפה זצ"ל סיפר על תקופת לימדו בישיבת פוניבז': "בזמן שבין פטירתו של המשגיח הגאון רבי אבא גרוסברד זצ"ל, לבין מינויו של הגאון רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, נוצר רפיון בישיבה בעיקר ביראת שמים. נכנסתי יחד עם עוד כמה בחורים אל מרן החזון איש זצ"ל - סיפר הגר"ד יפה - וכשחיוך מלבב על שפתיו אמר לנו: 'תגידו למתרפים, הרי אתם רוצים לדעת ללמוד, ובכן מה אפשר לעשות שהקב"ה עשה חוזה כזה, שבלי יראת שמים אי אפשר לדעת ללמוד? הרבינו יונה מלבד ספרו 'עליות דרבינו יונה' חיבר גם 'שערי תשובה', גם הרא"ש חיבר ספר מוסר 'ארחות חיים להרא"ש', וכל זאת כי לא יתכן אחרת, לא יתכן הצלחה בלימוד בלי יראת שמים...".

'יַעֲשֶׂה כֵן אַהֲרֹן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה הָעֵלָה נְרָתִיה' (במדבר ח', ג')

רש"י מפרש שהפסוק בא להגיד את שבחו של אהרן שלא שינה, ורבו התמהים: מה החידוש בכך שאהרן לא שינה, וכי זהו השבח על אהרן שאינו משנה מדברי הקב"ה?

ה'חתם סופר' הוא בכלל הרבים שתמחו תמיהה זו, אלא שהוא מעיר הערה נוספת: מדוע בלשון הציווי לאהרן אומר הקב"ה 'בהעלותך' את הנרות, הרי בלשון ציווי מתאים יותר היה לומר 'העל' את הנרות?

ה'חתם סופר' מעיר עוד על שינוי הלשון, שבלשון הציווי אמר 'יאירו' שבעת הנרות, ואילו בפסוק השני המספר על עשייתו של אהרן אמר: 'העלה' נרותיה, מדוע לא אמר 'האיר' נרותיה?

על כל אלו מתרץ החתם סופר: שהרי שבעת קני המנורה רומזים לפסוק (ישעי' לג, ו') "והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמה ודעת יראת ה' היא אוצרו". ששת הקנים שבשני צדי הקנה האמצעי, רומזים לששה סדרי משנה, שהם כנגד "אמונת עתיך חוסן ישועות חכמה ודעת", והקנה האמצעי הוא כנגד סוף הפסוק "יראת ה' היא אוצרו". ולכן ששת הקנים היו פונים אל הקנה האמצעי, כי יראת שמים היא תכלית הכל, ואין כל תועלת במי שיש בו תורה ואין בו יראת שמים, כמו שמבואר בגמרא (שבת לא א).

ואם כן - אומר ה'חתם סופר' - אם הכהן המדליק היה צדיק גמור והיה לבבו שלם, היו ששת הנרות פונים מאליהם אל הנר האמצעי, כי תכלית תורה היא יראת שמים,

וממילא ששת הנרות הרומזים על התורה פונים אל הנר האמצעי - הרומז על יראת שמים. אבל היו כהנים שהנרות שהדליקו לא היו פונים מאליהם אל הנר האמצעי, אלא עליהם היתה מוטלת המלאכה להעלותן אל מול פני הנר האמצעי.

לפ"ו מבאר ה'חתם סופר' את הפסוקים כך: הקב"ה מבשר לאהרן, דע לך שכאשר אתה תדליק את הנרות - כיון שאתה צדיק גמור - הם יאירו מאליהם אל מול פני המנורה, ולא תצטרך אתה להעלותם אל מול הנר האמצעי. אך מרוב ענוותנותו של אהרן הוא העלה את הנרות בעצמו אל מול פני הנר האמצעי, ולא סמך על הבטחת הקב"ה שיקרה כך מעצמו, והוא עשה כן כי לא רצה שיחזיקו אותו ככהן מיוחס יותר משאר הכהנים, ואם כן זהו שבחו של אהרן, שלא שינה משאר הכהנים, למרות שאף אם לא היה עושה כמותם, היו הנרות עולים מעצמם אל מול פני המנורה, מרוב צדקותו ויראת השמים שבו.

לאחר דבריו הנפלאים של ה'חתם סופר', יש בנותן טעם לספר את שסיפר הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל, על ענוותנותו וצדקותו של ה'חתם סופר': פעם למד ה'חתם סופר' עם שלושה מתלמידיו, תוך כדי הלימוד התעייף ה'חתם סופר' ונמנם. אז פנה אחד התלמידים לחבריו ואמר להם: "שמעתי שאומרים על ה'חתם סופר' שהוא גאון גדול, אני אינני רואה את הגאונות שלו". התלמיד השני הוסיף לומר: "אני שמעתי שאומרים עליו שהוא חכם גדול, אך אני אינני רואה את חכמתו הגדולה". התלמיד השלישי לא נשאר שקט, ואף הוא הוסיף לומר ששמע שאומרים על ה'חתם סופר' שהוא ירא שמים גדול, אך

מרן הגרי"ז הלוי, גילה מי היא הדמות הפלאית שעליה סיפר החפץ חיים בסיפורו, שאלפים רבים המתינו מחוץ למלון בו השתכנה, כדי לחזות ולו לרגע בזיו פניה..

הרב בנימין גולד

"ויסענו מהר ה' דרך שלשת ימים" (במדבר י', ל"ג)

חז"ל דרשו מפסוק זה, שבאותו היום שנסעו מהר סיני, נסעו בשמחה, וברחו משם כתינוק הבורח מבית הספר, אמרו: שמא יסיף לנו עוד מצוות. לכך ניתנה להם פורענות, שאלמלא זה היו נכנסים מיד לארץ ישראל. מי שידע ערך כל מצוה ומצוה שאין לה סוף, הרי שהוא ירוץ על כל דבר מצוה וישמח בה כמוצא שלל רב! לשבחם של ישראל נאמר: "לא הביט עוון ביעקב ולא ראה עמל בישראל", בני ישראל מקיימים את המצוות בשמחה ובתענוג גדול, ולא נראה בהם שום עמל בקיימם את המצוות. ידוע מאמר חז"ל: "רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות", ויש לתמוה: הרי אם רצה לזכות אותם, היה לו להוריד מהם תורה ומצוות, כדי שיוכלו לעמוד בעשייתן וקיומן בנקל?

ווארט נפלא אמר בזה מרן רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, הקב"ה רצה לזכות את ישראל במצוות, כדי שירבה שכרם וזכות קיומם, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות בכל הליכותיהם, בכל מעשה שעושים נתן להם מצוה.

מקומם בבוקר ועד השניה בערב, הרבה להם מצוות בכל הדברים שאדם עושה ממילא לצרכיו, כגון קשירת נעלים שאדם בין כך עושה, נתן בזה מצוה לקשור ימין תחילה. אח"כ אדם שוטף ידיו - נתן להם מצוה של נטילת ידיים, וכן הלאה, נתן להם מצוות במעשים

הפשוטים, שעושים בין כך למילוי צרכיהם, ובזה הרבה להם תורה ומצוות, וזיכה אותם בריבוי שכר גדול.

אדם שמייקר כל מצוה ויודע ערכה וטובה, הרי שכל מעשה קטן שעושה ויש אפשרות לעשות ולקיים בו מצוה, הוא עושה זאת בשמחה גדולה, ותמיד מחפש עוד ועוד מעשים ומצוות לעשות רצון ה', ולזכות בשכר הגדול השמור לעושי מצוותיו.

ענין זה של 'רצה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות', נאמר גם על כל אחד ואחד מיישראל, שכל הרוצה לזכות את הרבים, ירבה לעצמו תורה ומצוות, ובזה יזכה את הרבים. נביא בזה מעשה נפלא עד מאד, על אחד מקברניטי האומה היהודית בדורות האחרונים, שהלך בדרך זו וזכה לזכות את ישראל באופן שכמעט ולא היה לפניו: הגה"צ רבי שלום צבי הכהן שפירא זצ"ל, הביא מעשה שסיפר מרנא החפץ חיים זיע"א:

החפץ חיים סיפר על חסיד אחד שרצה לזכות את ישראל, וחישב מחשבות כדת מה לעשות למען זיכוי זה, חיפש ומצא שעליו לנסוע לעיר הבירה במדינה ידועה, שישראל מרובים בה באוכלוסין, ושם ישפיע על ההמונים בדרשותיו.

אמר ועשה. טרח הרבה וחפש, עד שהגיע לבסוף למחוז חפצו, נכנס לבית המדרש הגדול והחל נושא מדברותיו בין מנחה למעריב. מתפללי בית הכנסת החלו לרטון ולהתרעם, מה רצונו של המגיד הזה כאן, הרי כל מטרתו וחפצו

הוא שנשלשל לו כמה פרוטות בקערה למחייתו, כמנהג רבים מן המגידים בעת ההיא, הבה ניתן לו, אפוא, את הממון, ויניחנו לנפשנו. שמע החסיד את דבריהם, וראה שקשה באמת להשפיע על אנשים הגרים בעיר הבירה, החליט ללכת לעיר אחרת, עיר מחוזית אמנם, אך קטנה מן הראשונה, שם אנשיה שקטים ונוחים יותר לשמוע דברי תורה, ושם יעשה נפשות ויפעל גדולות ונצורות.

קם ונסע לעיר הקטנה, אולם לגודל צערו, גם שם נכונה לו אכזבה מרה, ולא מצא אוזן קשבת לדרשותיו.

באין בריה, החליט לנסות במקום שלישי הקטן מקודמיו, אך גם הפעם לא עלתה בידו, וכך נדד וסבב החסיד ממקום למקום, כל פעם למקום קטן מקודמו וללא הצלחה.

כיון שראה שלא עלתה בידו, הרהר שכנראה טעה בחשבונו, ועליו לשוב לעירו ומקומו שאנשיה מעטים ומכירים אותו היטב. מהם יתחיל לפרסם שם שמים בעולם. צירף מחשבה למעשה, שב לעירו ולמכריו משכבר הימים, נכנס לבית הכנסת, עלה על הבימה והתחיל להטיף לבני המקום מוסר על דא ועל הא. עודו מדבר עמם, והנה מגיע לאזניו קול מלחשים רוגז: 'מה הוא רוצה מאיתנו, קודם שיטיף מוסר לחתנו הצעיר', 'מוטב שיגיד מוסר למשפחתו ובני ביתו', וכו'.

חזר הלה לביתו ועשה כדבריהם.

החל לחנך את ילדיו בקפדנות לתורה ויראת שמים כרצונו ושאיפותיו, אולם אף הם לא טמנו ידם בצלחת והשיבו לו לאמרו: "מה רוצון? לעשותנו צדיקים גמורים? הלא כתוב 'אל תהיה צדיק הרבה'". התיישב החסיד בדבר עם עצמו והגיע למסקנה: "א"כ אתחיל מעצמי!" עלה לעליית ביתו, והסתגר בה כמה עשרות שנים. עמל ויגע בתורה, בש"ס ובפוסקים, חיבר ספרים ושלחם על פני תבל, ואכן אלו נתפרסמו לשם ותהילה במדינה ובעולם כולו.

לאחר זמן הרהר החסיד: 'הרי למדתי תורה הרבה, אולי כעת אלך לערי המדינה, ללמד את עם ה' תורה ויראה'. מיד החליט על נסיעתו, שלח מכתב אל רב עיר הבירה, שביום פלוני מתעתד הוא לבקר בעירו, ויצא לדרך. כשהגיעה הרכבת למחוז חפצו, כבר עמדו אלפי יהודים בתחנה, מהם במשך שעות רבות, ממתנינים בקוצר רוח לתורם, על מנת לתת שלום לחסיד הנודע והמפורסם, ולזכות להתברך מפיו. משאך נכנס לבית מלונו, התמלא כל הרחוב סביבו בצאן אדם, שמשאלתם היחידה לראותו ולשמוע מפיו דברי תורה מוסר ותוכחה...

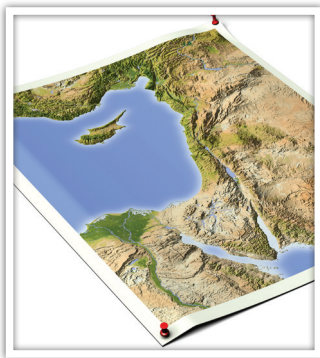
מסיים הרב שפירא בספרו, כששמע מרן הגרי"ז הלוי סולובייצ'ק זצוק"ל עובדה זו מפי הח"ח, אמר לתלמידיו: "כלל הוא בידך, כשהח"ח מספר מעשה מחסיד אחד, כוונתו היא על עצמו! הוא היה החסיד ובדידה הווי עובדא". בזה רצה החפץ חיים לסלול לנו דרך לחיים: מי שרוצה לפעול למען זיכוי הרבים, שיתחיל מעצמו ובתוך ד' אמותיו, ומשהתמלא הגביע שלו ויגלוש, אזי תהיה השפעתו גם לאחרים.

[מתוך 'מאיר עיני ישראל']

משאך נכנס
לבית מלונו,
התמלא כל
הרחוב סביבו
בצאן אדם,
שמשאלתם
היחידה היתה
לראותו
ולשמוע מפיו
דברי תורה
מוסר ותוכחה...

אם משה היה נכנס לארץ ישראל, האם היה ממשיך להנהיג את בני ישראל?

(יבט) "נִסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה'" (במדבר י, כ"ט)
הנה משה רבינו אמר ליתרו "נוסעים
אנחנו" משמע שגם הוא נוסע יחד
עם בני ישראל ליכנס לארץ ישראל,
וקשה שהרי משה לא נכנס לארץ.
וכ' רש"י מפני מה שתף משה עצמו
עמהם, שעדיין לא נגזרה גזרה עליו
וכסבור שהוא נכנס.
וקשה ממה דכתיב בפר' שמות (ד, ג)
שרואים שמשה כבר ידע שלא יכנס,
שמה אמר לקב"ה כשרצה לשלחו
לגאול את עם ישראל "ויאמר בי אדני
שלח נא ביד תשלח", וכ' רש"י שם,
דבר אחר, ביד אחר שתרצה לשלוח

שאינן סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעתיד יש לך שלוחים הרבה.
ובפי' הריב"א שם כ' תירוץ על זה מר' מתתיה מאבלון ז"ל, דוודאי היה
סבור שהוא נכנס לארץ, אבל היה יודע שלא יהיה המנהיג של ישראל בשעה
שיכנסו לארץ, וזהו שפירש רש"י שם "אין סופי להכניסם לארץ" ולא פי'
"אין סופי ליכנס לארץ"

איזה בד"צ הורה לתקוע בחצוצרות כסף, בכותל המערבי בעצרת תפילה בי"ב אייר תש"ל?

"וְהִרְעַתֶּם בַּחצוֹצְרוֹת" (במדבר י, ט')

בקובץ המעיין (תמוז תש"ל עמ' 7) מובא מאמר ארוך של הרב חיים שרגא
פיבל פרנק זצ"ל (אחינו של רבי צבי פסח פרנק זצ"ל), על ענין תקיעה
בחצוצרות בזמן הזה,
בעת צרה.

ויצא לו שם הלכה
למעשה, ש לרגל
המצב החמור ששרר
בארץ, יש לערוך
עצרת תפילה ברחבת
הכותל המערבי בתענית
שני בתרא, יום שני
י"ב אייר תש"ל.
וכתב שם שהחליט
הבד"צ דפיעה"ק

ירושלים (מיסודם של רבותנו הגאונים מרן הגר"ש סלנט ומרן הגצ"פ פראנק
זצ"ל), לחדש המצוות עשה לתקוע בחצוצרות כפי דעת הרמב"ם ז"ל, ברוב
עם לפני הכותל המערבי, שריד בית מקדשתנו אשר לא זזה שכינה משם.
והאריך שם להוכיח את דבריו. אולם הרבה חולקים בדבר וסוברים שאין
דין תקיעת חצוצרות בזמן הזה והדברים ארוכים.

מדוע שם יתרו את משה בבית הסוהר?

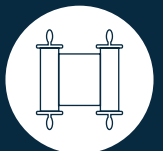
המלכה הכושית אשת קיקנוס לאשה, והוא היה בן 27 במלכו ומלך שם
ארבעים שנה, עד גיל 67.
ומובא שם שמשה ירא את ה' אלהי אבותיו ולא בא אליה ולא פנה אליה
את עיניו כל ימי מלכו על כוש.
וכשמשה עזב את כוש אחר מ' שנה בגלל שאדוניה המלכה אמרה שמ'
שנה לא קרב אליה ולא עבד לאלהי כוש, הגיע למדין ויתרו שם אותו בבית
הסוהר י' שנים כדי לרצות את אנשי כוש שמגיע למשה עונש על מה שלא
עבד לאלהיהם, וציפוריה היתה מכלכלת אותו ללא ידיעת אביה, ואחרי י'
שנים בדק אביה את הבור וראה שמשה חי והוציא אותו, ונשא משה את
ציפוריה.

(יבא) "עַל אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכּוּשִׁית" (במדבר י"ב, א')

בתרגום יונתן מובא שהאשה הכושית היא מלכת כוש שנתונה אנשי כוש
למשה כשמלך עליהם מ' שנה.
וכן כתב הרשב"ם שע"פ הפשט הביאור במה שאמרו שלקח אשה כושית,
הוא ע"פ מה שכתב בדברי הימים למשה רבינו [בית המדרש ח"ב עמ' 714],
דמשה רבינו מלך היה בארץ כוש ארבעים שנה ולקח מלכה אחת ולא שכב
עמה כמ"ש שם. והם לא ידעו כשדברו בו שלא נזקק לה.
ועי' ספר הישר פ' שמות (וכן בילקוט שמעוני שמות רמז קס"ח) שכשברח
משה ממצרים בעקבות שהרג את המצרי, הלך לכוש ושם המליכוהו תחת
מלכם קיקנוס שמת, וישבעו לו כל העם וכל השרים לתת לו את אדוניה

- מדוע ביקשו ישראל שליו, אף שהיה להם צאן ובקר לרוב?
- כיצד ניחם הקב"ה את אהרן בציווי על הדלקת המנורה?
- מה נותן לאדם את הכח לעמוד בניסיונות?
- האם חשבו המתאוננים שאין ביד ה' כח להאכילם בשר?

**השאלות
בפרשת
השבוע**

ברגש קודש מתחילים רבבות אלפי לומדי הדף היומי בלימוד פרק "איזהו מקומן"

על מצוות אמירת פרק "איזהו מקומן"

אכן בשו"ת מהרי"ל החדשות (סי' מ"ב ב'), דן על נשים איך מברכות ברכות התורה, הרי אינן חייבות בלימוד התורה, וכתב שצריכות לומר פרשת הקרבנות, ושמה גם את המשניות של "איזהו מקומן", ואף שאינן מבינות בכל זאת נחשב להן כאילו הקריבו, ונסתייע מהגמרא בע"ז דף יט. שכתוב שיגרוס אדם את הש"ס גם כשאינו מבין. ופשוט שאיש חייב לברך ברכות התורה, גם כשאינו מבין קריאתו וגריסתו, מבואר מדבריו שגם כשאינו מבין, יש לו מצוות תלמוד תורה וגם נחשב כאילו הקריב.

להלכה:

המשנ"ב (סי' נ') כתב בשם ה'מגן אברהם' שקריאת פרק "איזהו מקומן" נחשב לימוד רק אם מבין אותו, אבל מי שאינו מבין צריך ללמוד ולהבין, שאם לא כן אינו נחשב ללימוד. וכן כתב בס"א בביאור הלכה בשם השל"ה הקדוש, שיש ללמוד היטב ענייני הקרבנות כדי שהאמירה תחשב לו

כאילו הקריב.

מבואר להלכה שחייבים להבין גם כדי שיחשב ללימוד, וגם כדי שיחשב כהקרבה, ויש לעיין מדברי המהרי"ל.

זכות היא לנו לעסוק בפרק "איזהו מקומן" ולהבינו על בריו, ואז תרצה אמירתנו לפני השי"ת כעולה וקרבן, ובודאי ע"י העסק בענייני הקרבנות, נוזה לקרוב הגאולה במהרה בימינו אמן!

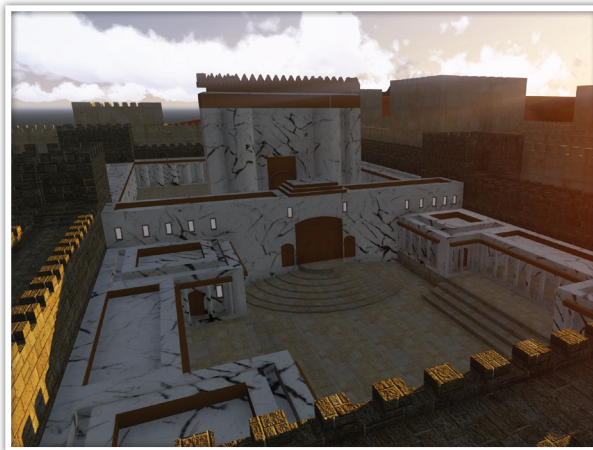
מסכת זבחים דף מז.
סימן שלם הוקדש בשו"ע או"ח סי' נ', על מצוות אמירת פרק "איזהו מקומן" בשחרית, וכתב השו"ע הטעם, כדי ללמוד בכל יום מקרא ומשנה וגמרא, לכן תקנו לומר פרשת התמיד ומשנת "איזהו מקומן" וברייטא דרבי ישמעאל.

כתב ה'רוקח' שבפרק "איזהו מקומן" יש שמונה משניות, כנגד שמונה פסוקים שבפרשת התמיד בתורה. עוד כתב הבית יוסף בשם הרא"ה, שבפרק זה אין בו מחלוקת והוא משנה ברורה למשה מסיני. ומעלת אמירת הקרבנות, שכל העוסק בהם כאילו הקריב קרבן, ומבואר בטור וברבנו בחיי פרשת צו, שתקנת אמירת "איזהו מקומן" כדי לקיים את הקרבנות ע"י העסק בהם [ועי' פרישה וצ"ע].

מעלת העסק בתורת הקרבנות

בהבנת הלימוד

בספר אבודרהם כתב, שהטעם שתקנו ללמוד פרק "איזהו מקומן", כיון שעוסק בענייני הקרבנות, וכל האומרו בכונת הלב כאילו הקריב קרבן. נראה מדבריו שצריך להבין מה שאומר, ואח"כ כתב שם ביאור רהוט לכל פרק "איזהו מקומן", מומלץ לכל לומדי הדף היומי, ללמוד מדבריו את יסודות הפרק בשפה ברורה ומבוארת, הרי דעתו שכדי שהאמירה תחשב להקרבה, צריך להבין מה שהוא אומר.

הדף היומי בהלכה ב-5 דקות ביום!

בעברית, באידיש, ובצרפתית

עכשיו בקו השיעורים של דרשו שלוחה 1

077-2222-666 או *4992

יש לכם שאלות על הנלמד? לחצו על 8 ותועברו לשיחה עם רב

מדוע אין מברכים על מצוות כיבוד אב ואם או על מצוות צדקה, ומה הן הטעמים והסיבות להמנע מאכילת זיתים

וגם: האם יש מקור לנוהגים שלא לאכול את הקצה של ככר הלחם

הקלה ולכן אין מברכים על צדקה לפי שיש בה קלקול לאחר דחינו לעניים (ראב"ד).

טעם אחר: לפי שאין מברכים על מצות שגם בני נח חייבים וכמבואר בחידושי הר"ן (סנהדרין נו, ב) שגם בני נח חייבים במצוות צדקה (כלי חמדה פרשת וירא).

טעם אחר: לפי שצריך ליתן בשמחה רובא דעלמא אינם נותנים בשמחה [ועוד דצריך לחזור וליתן] (מאור ושמש פרשת פנחס בשם מוה"ר מפריסטיג שאמר שאה טעם זה בספר קדמון).

והטעם שאין מברכים על הצדקה כשאנו נותן לעני אלא נותן לקופת צדקה או לגבאי צדקה, משום דאין זה גמר המצוה דעיקר מצוות צדקה בעת שמקבל העני (אורחות חיים צב).

טעמים ומנהגים באכילת זיתים

"תנו רבנן: חמישה דברים משכחים את הלימוד, האוכל ממה שאוכל עכבר... והרגיל בזיתים וחמישה דברים משיבים את הלימוד

הרגיל בשמן זית" (הוריות יג, ב).

הטעם שיש שמקלים בדבר זה, יש אומרים שלפי שדברי הגמרא נאמרו רק כשקובע סעודה על הזיתים (מור וקציעה או"ח קע).

טעם אחר: דברי הגמרא נאמרו בזיתים חיים ולא בכבושים או מבושלים (מור וקציעה שם).

טעם אחר: יש שאומרים שמשכח תלמודו רק כשאוכל זיתים בשתי סעודות רצופות (קובץ כרם שלמה שנה ט"ז ק"א ע לז).

עצה לדבר: כיון ששמן זית משיב את הלימוד, אפשר לטפסף טיפת שמן זית לתוך הזיתים, ובזה מתבטלת השכחה (הגרשז"א הליכות שלמה תפילה

פרק ב הערה 103).

אשה באכילת זיתים: רק גברים מקפידים על אכילת זיתים, משום שבנשים לא שייך 'קשה לשכחה', לפי שפטורות מת"ת (שו"ת יגל יעקב או"ח ט ג).

אשה מינקת: אשה שמינקת נכון לזיזר מלאכול זיתים, והטעם: כיון שיכול להשפיע על התינוק (הגר"ח ק חמדת משה).

אכילת קצה של הלחם

יש שנהגו לחתוך את קצה הככר ולא לאוכלו (טעמי המנהגים אות רעו).
והטעם: כדי לבטל כח הסט"א השולט בקצוות (טעמי המנהגים רעו בהערה), ובאכילת מצוה וסעודת שבת אין צריך לחשוש (בית לוי).

מרגלא בפומא דאינשי שהאוכל קצה הלחם קשה לשכחה, והגר"ח ק כתב שלא מצא מקור למנהג זה (דולה ומשקה עמוד שסב).

מנהג העולם: יש מהעולם שאינו מקפיד בזה כלל, מכיון שלא נמצא לזה מקור בחז"ל.

אמנם יש שמקפידים בזה, ובשו"ת 'מנחת יצחק' (חלק ט' סימן ח') מובא ששאלו אותו שאלה זו, וענה שהוא לא מצא לזה מקור בחז"ל, אבל הוא בעצמו מקפיד שלא לאכול את הקצוות של הלחם, מכיון שמבואר בירושלמי (תרומוות פ"ח ה"ג), שצריך לחשוש לדבר שהבריות חוששים ממנו, ומכיון שכך ידוע בעולם, צריך לזיזר מזה.

ועיין שבספר חסידים (סי' רסא) גם מבואר שכל דבר שתופסין אותו בחזקת סכנה, יש לזיזר ממנו וכו' (וכן כתב בתשו' הרשב"א סי' ט).

הטעם שאין מברכים על מצות כיבוד אב

לפי שקי"ל שמצווה שאין זמנא קבוע אין מברכים כגון להאמין בהש"ת שחובתה תמידית היא, וכן במצוות כיבוד אב לא שייך לברך כיון שחייבים בה תמיד (אור זרוע הלכות ברכת המוציא סימן קמ).

טעם אחר: לפי שאין מברכים על מצוות שיכליות כיון שלא שייך לומר אשר קדשנו במצותיו לפי שאין ניכרת ונודעת בזה הקדושה של עם ישראל שהרי גם האומות העולם נהגו כן, וכיון שמצוות כיבוד אב ואם היא מצווה שיכלית אין מברכים עליה (שו"ת בנימין זאב סימן קסט).

טעם אחר: לפי שאין לומר "וציונו" לפי שמשמע שרק אנו מצוים ולא אומות העולם והרי מצוות כיבוד אב ואם גם אומות העולם מוזהרים עליו (רוקח שסו, ערוה"ש יור"ד רמ ד).

טעם אחר: לפי שמצוות כיבוד אב ואם כל כמה שאדם משתדל לקיימה לא מגיע לחצי מצווה דאורייתא וכמו שמבואר בתוס' בקידושין (לב) בשם הירושלמי אם עשית כן לא הגעת לחצי מצוות כיבוד, ולחומר המצווה והקושי

העצום לקיימה כהלכתו לא תיקנו ברכה דלאו כל

אדם זוכה לצאת ידי חובת חומר המצוה וא"כ אם יברך אין זה מברך אלא מנאץ (שדי חמד אסיפת דינים מערכת ברכות אות טז בשם ספר שמי יעקב למהר"י אלגזי).

טעם אחר: דקי"ל כל מצווה שאינה תלויה כולה ביד העושה שאפשר שלא ירצה בו חבריו וכל מצווה שאפשר שתעקר אע"פ שלא נעקרה כמאן דמעיקרא דמי וכיון שמצוות כיבוד אב אפשר לעקור שהרי האב שמחל על כבודו כבודו מחול אין לברך (רשב"א בתשובותיו ח"א סימן יח הביא בשם תשובת הרב ר' יוסף בן פלט ששאל את הראב"ד).

טעם אחר: לפי שהיא מצווה שניתנה להיעשות על ידי אחר (מור וקציעה רמ).

טעם אחר: כיון שנפסק בשו"ע (יור"ד רמ יח) ממזר חייב בכבוד אביו ובמוראו ואם היו מתקנים ברכה על מצוות כיבוד אב ואם, גם ממזר היה מברך וזה א"א משום שהיו מצווה הבאה בעבירה וכיון שממזר לא שייך בברכה לא פלוג רבנן ולא תקנו גם באינו ממזר (שדי חמד אסיפת דינים מערכות ברכות שם).

טעם אחר: כיון שאין מברכים על מצווה שאין לה קצבה, וכיון שמצוות כיבוד ואם הוי מצווה שאין לה קצבה ושיעור כמבואר ביראים (ס' רכא וכ"כ במאירי קידושין לא, א) אין מברכים, וכה"ג מצאנו לגבי סיפור יציאת מצרים שאין מברכים משום שהיו דבר שאין לו קצבה (ספר ליקוטי שושנים).

טעם אחר: כיון שמצווה זו ישנה במחשבה כמבואר בחיי אדם (כלל כז ג) שהכיבוד במחשבה במעשה ובדיבור, מחשבה בליבו דהיינו שיהיו חשובים בעיניו ובלבו שידמה בלבו שהם גדולים ונכבדים בארץ ולא תקנו ברכה על דברים שבלב (ספר ליקוטי שושנים).

טעם אחר: דלפעמים אינו חייב בכבוד אביו כגון שאביו רשע (כמבואר בטור הלכות כיבוד אב ואם) לכן לא תקנו ברכה (ליקוטי שושנים).

הטעם שאין מברכים על מצוות צדקה

לפי שקי"ל שכל מצווה שתלויה בדעת אחרים אין לברך שמא חבריו לא ירצה לקבלה (רשב"א שו"ת חלק א ס' נד).

טעם אחר: דכל דבר של פורענות אין מברכים מפני שנראה כמודה על

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפיר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 2

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יוסף מגנז** שליט"א
הדף היומי בהלכה • צרפתית

שלוחה 2

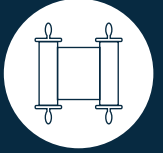

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 2

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

האם מותר למשוך חפץ של היתר מתחת לערימת חפצי מוקצה? האם מותר להניח מגבת על גבי פצע מדמם? מוט של גליל נייר - האם מותר להוציאו ממקומו בשבת?

מהלכות 'בסיס לדבר האסור'

- דין 'בסיס לדבר האסור', אמור רק כאשר מטרת הנחת המוקצה היא שחפץ ההיתר ישמש לו כבסיס, אך אם המטרה היא שהמוקצה ישמש את חפץ ההיתר, אין חפץ ההיתר נחשב כ'בסיס'.
- חפץ של היתר המונח מתחת לערימת חפצי מוקצה, וחלק ממנו בולט החוצה - מותר למושכו מתוך הערימה, למרות שעל ידי זה מטלטלים חפצי המוקצה מאליהם וזזים ממקומם.

מהלכות מלאכות 'קוצר', 'גוזז', 'צובע', ו'קורע'

- בצל או צנן המונחים על גבי האדמה והשרישו בה, אסור לתולשם בשבת מדאורייתא, משום איסור 'תולש', שהוא תולדה של מלאכת 'קוצר'.
- אסור להגביה בשבת עציץ נקוב מעל הקרקע ולהניחו על גבי דבר המפסיק את יניקתו; וכן להיפך - אם מונח על גבי דבר המפסיק את יניקתו, אסור להניחו ישירות על גבי הקרקע.
- תלישת שיער ביד, אסורה בשבת מדרבנן; ויש להזהר שלא לחכך בשבת במקומות השיער שבגופו בצורה שתגרם בוודאות לתלישת שיער.
- נחלקו הפוסקים אם מותר להניח בגד או מגבת על גבי פצע מדמם: יש האוסרים משום שצובע את הבד, ויש מקלים. ובמקום הדחק ניתן להקל בכך, משום שזו צביעה ב'דרך לכלוף'.
- הקורע שלא על מנת לחבר, אך אינו עושה זאת בדרך השחתה אלא בדרך תיקון - נחלקו ראשונים אם עובר באיסור דאורייתא או דרבנן.

מהלכות מלאכת 'בונה'

- מותר לכתחילה לסגור חלון בשבת בסגירה הרגילה, ואף אם סוגרו החלון למשך תקופה ארוכה, ואינו פותחו אלא אחת לכמה שנים.
- חלון שזוגיגית נשברה, וכדומה, ורוצה לסגור על ידי הנחת חפץ כלשהו בחלל החלון - מותר כאשר דרכו לפותחו ולסגורו תדיר. לדעת השולחן ערוך, מותר לסגור את החלון אף בחפץ שהוא מוקצה 'מחמת גופו' - כגון פיסת עץ - אשר יחדוהו לשימוש זה, או השתמשו בו פעם אחת לכך בימות החול, כיון שבכך ניתן לחפץ שם כלי, ומותר בטלטול. ולדעת ראשונים רבים אין היתר לסגור אלא בכלי.
- בריח של דלת הנכנס לנקב שברצפה, מותר להכניסו לנקב בשבת. ואם הדלת עומדת במקום עפר, ובהורדת הבריא יוצר הבריא נקב בקרקע ונעצר בתוכו - נחלקו הפוסקים אם מותר להשתמש בו.
- מוט המהודק לקיר, שיש בו קפיץ המיועד לתליית גליל נייר - יש מתירים להוציאו ולהכניסו בשבת, כיון שעשוי לכך; ויש אוסרים משום שהדבר דומה למלאכת 'בונה' ו'סותר'.
- מוט העשוי לתלות על גביו מגבת המצוי במקומות צבוריים, אשר אינו מחובר למקומו כלל, אלא מונח משני צדיו בתוך טבעות רחבות היוצאות מהקיר - מותר להוציאו ולהחזירו למקומו בשבת.
- 'פסיק רישא דלא ניחא ליה' - אסור בשבת מדרבנן; והקלו הפוסקים בכך במלאכה דרבנן כאשר היא נעשית לצורך מניעת צער; ויש שהקל (במלאכה דרבנן) אף שלא במקום צער.
- במספר מקומות מצאנו שהתירו חכמינו ז"ל איסורי שבת דרבנן מפני 'כבוד הבריות'; וכגון לצורך נקיון הגוף והבגדים, העברת המת ממקום למקום, ועוד.